



**Secció de Manuscrits**



**FONS MARIA BARBAL**

**Obra esparsa**

**Recull de premsa i col·laboracions**

**Biblioteca de Catalunya**

**2011**

## SUMARI

Digitalitzacions de material referent a Maria Barbal

Pàgina	<u>Publicació</u>	Núm.	Imatges de l'original	Notes
[5]	<b>Atenea</b>	5	Coberta	
[6]	<b>Atenea</b>	8	Coberta; p. 6, 7 i 8	
[11]	--	8	Carta en basc	Carta de Mayte González Esnal, Berria
[12]	--	8	Carta en castellà	
[13]	<b>Cercle</b>	41	Coberta; p. 3 i 9	
[16]	<b>Cercle</b>	55	Coberta; p. 4 i 5	
[19]	<b>Cercle</b>	102	Coberta i p. 5	
[21]	<b>Cercle</b>	131	Coberta; p. 2 i 3; p. 14	
[23]	<b>Cultura</b>	45	Coberta i p. 53,54 i 55	
[27]	<b>Cultura</b>	50	Coberta i p. 65 i 66	
[30]	<b>Distribuciones de Enlace. Informatiu</b>	18	Coberta	
[31]	<b>Escola catalana</b>	305	Coberta i p. 29, 30, 31 i 32	
[36]	<b>Faristol</b>	67	Coberta i p. 19, 20 i 21	
[40]	<b>Festa catalana. Berlin</b>	--	Coberta i p. 22 i 23	
[43]	<b>Full dominical</b>	31	Coberta i p. 3	Arquebisbat de Barcelona

[45]	<b><i>Infoliterata</i></b>	13	Coberta i p. 17
[47]	<b><i>Lectura</i></b>	57	Coberta; p. 12, 13 i 14 Suplement del diari "Segre"
[51]	<b><i>Mundo hispano</i></b>	18	Coberta i p. 20 i 21
[54]	<b><i>Lo raier</i></b>	121	Coberta i p. 21, 24 i 25
[58]	<b><i>Lo raier</i></b>	126	Coberta i p. 19, 20, 21, 22 i 23
[63]	<b><i>Lo raier</i></b>	136	Coberta i p 18, 19, 20 i 21
[68]	<b><i>Lo raier</i></b>	140	Coberta i p. 33
[70]	<b><i>Ressò de Ponent</i></b>	114	Coberta i p. 5, 6 i 7
[74]	<b><i>Serra d'or</i></b>	407	Coberta i p. 10, 11 i 12
[78]	<b><i>Tosquiija</i></b>	27	Coberta i p. 7
[80]	<b><i>Tretzevents</i></b>	628	Coberta i p. 6 i 7
[83]	<b>"Viatge a casa"</b>	--	Del llibre <i>Crestes i crestons</i> , pàgines 17-20
[88]	<b>"Camins de ciutat"</b>	--	Del llibre <i>Barcelldones</i> , pàgines 9-28

## LIMINARS

### ***Recursos de consulta***

Cerca automàtica. Per a la cerca de conceptes concrets cal obrir la finestra de consulta. Cliqueu els binocles o els desplegable "edit/editar" més "search/cercar", formuleu la paraula i apareixerà una llista amb els diferents punts del document satisfactoris, que al clicar un per un recuperarà el text en el document.

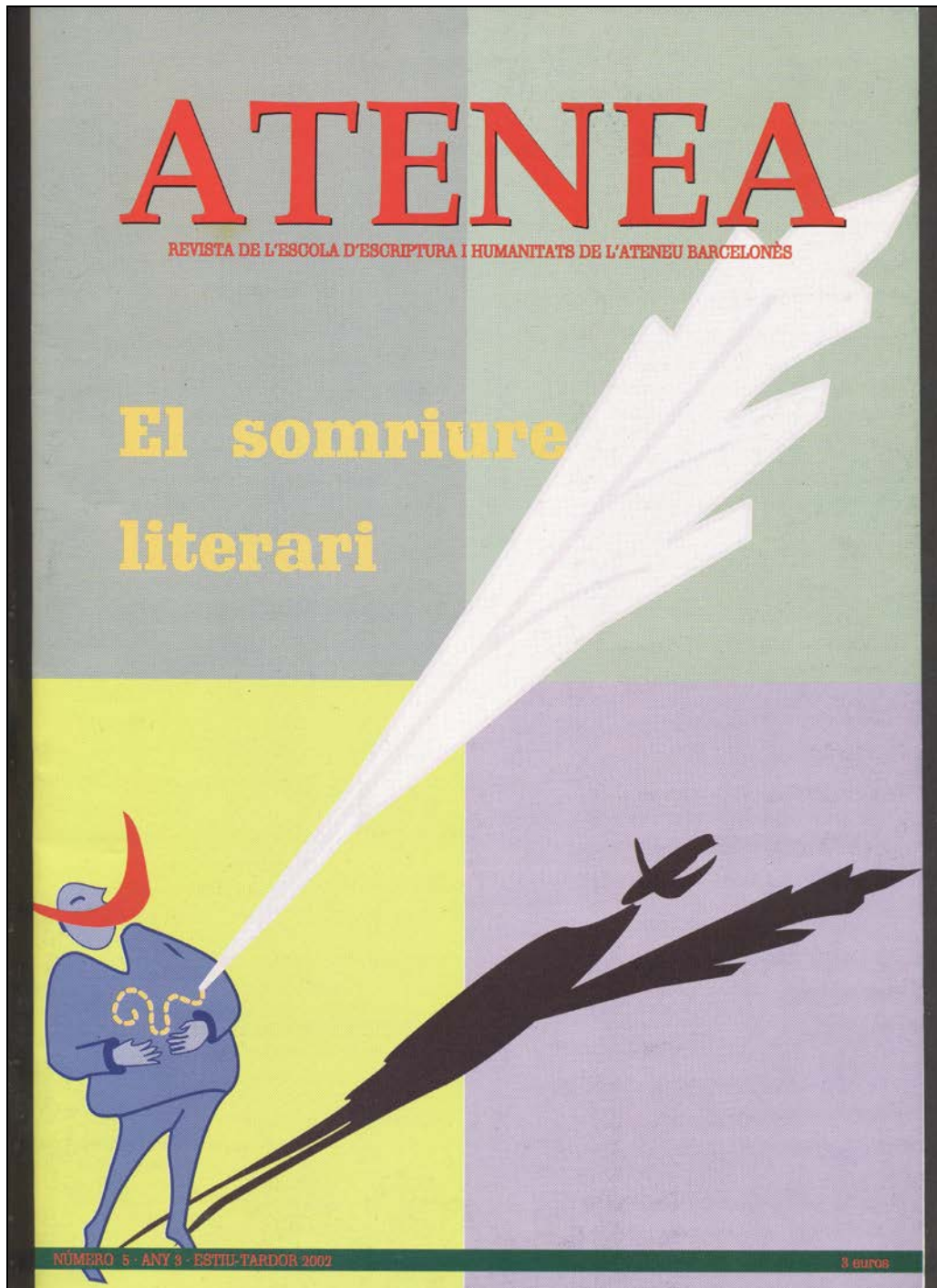
Sumari digital. Per facilitar l'accés a capítols concrets i en format pdf s'ha creat un "sumari digital" del document que podeu trobar obrint la pestanya lateral esquerra de marcadors i des d'allà podeu transitar pel document més àgilment.

### ***Historial***

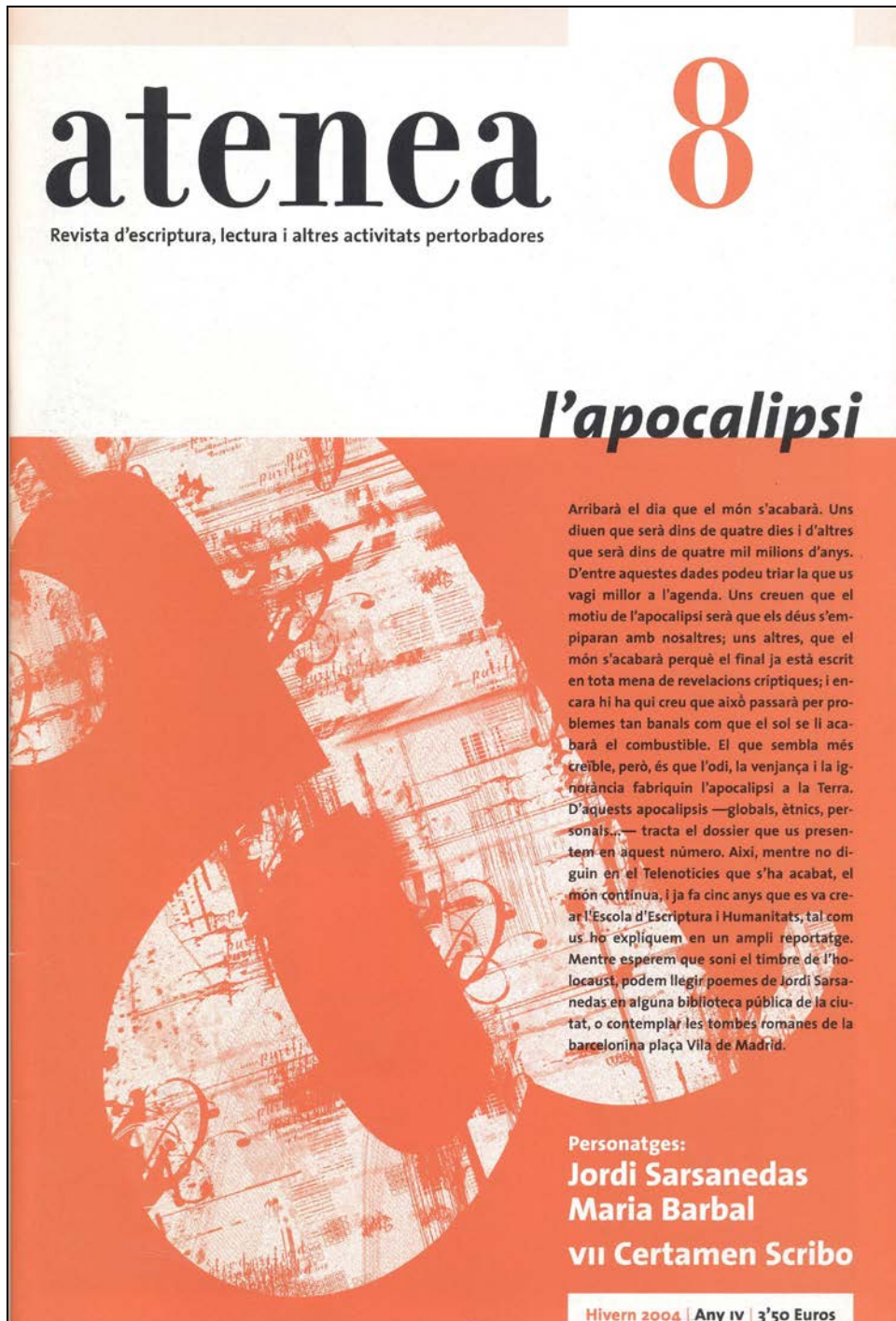
**2011** (15 gener): Primera versió

**Atenea Núm. 5**

*Revista de l'Escola d'escriptura i humanitats de l'Ateneu Barcelonès*



1. Coberta



**2. Coberta**

		Sumari	atenea 8	3
			Perfils 4	
		<b>Jordi Sarsanedas,</b>		
		<b>retrat del mite</b>		
			Joc de paraules 6	
		<b>Maria Barbal</b>		
			Dossier 9	
		<b>L'apocalipsi</b>		
			Reportatge 18	
		<b>Cinc anys ensenyant</b>		
		<b>a escriure... i a llegir</b>		
			Scribo 26	
		<b>VII Certamen Scribo</b>		
			El fil d'Ariadna 32	
		<b>Com s'inicia un relat</b>		
			Sonin sonets 35	
			Altres veus 38	
			Parlem-ne 40	
		<b>Què és una biblioteca</b>		
			Itineraris 42	
			El llibreter 45	
			Agenda 47	

Direcció  
Hilari Garcia

Consell Editorial  
Mercè Bagaria  
Anna Bou  
Ricard Cucurull  
Glòria de Castro  
David Figueres  
Ana Portolés  
Eugènia Salvador  
Alicia Sánchez Montalbán  
Rosa Maria Serra

Col·laboren en aquest número  
Gisela Billalova  
Montserrat Escartin  
Carme Falguera  
Hernán Galli  
Vicent Llorca  
Pamundi  
Pau Pérez  
Pep Quintana  
Ray Zeta

Correcció  
Mercè Bagaria  
Susana Cañuelo  
Margarida Guigó  
Mercè Florenza  
Ana Portolés  
Lali Ribera

Creació gràfica, disseny i maquetació  
Medina Vilalta & Partners

Il·lustració de portada i contraportada  
Medina Vilalta & Partners

Impremta  
Gràfiques Olesa

Edita  
atenea  
www.ateneaweb.info  
atenea\_revista@yahoo.es

Dipòsit legal: B-9.838-2004

Reservats tots els drets. Ens delim per la reproducció parcial o total d'aquest número, ja sigui per mitjans elèctrics, químics, mecànics, òptics, de gravació, telepàtics o de fotocòpia. El consell editorial no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors, i, fins i tot, hi pot estar en obert desacord.

**3. Sumari. Atenea. Número 8, pàgina 3**

## **Maria Barbal:**

**“En una novel·la, la intenció mai no es pot deixar a l’atzar”**



Maria Barbal va néixer i es va criar a Tremp, al Pallars, i va tenir l'encert d'atresorar a la memòria cadascun dels instants viscuts al Pirineu. Amb aquest tresor, l'any 1964, va arribar a Barcelona per estudiar batxillerat. Tenia catorze anys i un immens desig d'escriure. En va deixar constància en un quadern quadriculat. Primer van ser versos; després, les experiències viscudes en un viatge escolar per Castella; després... Després la Maria va anar a la Universitat i es va dedicar a l'ensenyament, sense deixar d'escriure en els seus quaderns secrets. A l'any 1984, la llavor fructifica, i Maria Barbal, amb la seva primera novel·la *Pedra de tartera*, guanya el premi Joaquim Ruyra. La novel·la es va publicar l'any següent. Fa just divuit anys i ja n'ha venut més de trenta edicions. De llavors ençà, no ha parat d'escriure i de publicar: cinc novel·les, tres llibres de contes, una obra de teatre... *Bella edat* (febrer 2003) és la seva darrera novel·la. Una novel·la de maduresa on fa gala, una vegada més, d'una veu sòbria, continguda i carregada de lirisme. Amb Maria Barbal hem mantingut una xerrada breu però intensa, que palesa el tarannà de l'escriptora.

4. “Joc de paraules: Maria Barbal”. *Atenea*. Número 8, pàgina 6



**Què ha de tenir una bona novel·la?** Aquesta és una pregunta difícil que no m'atreviria a respondre. Sabria respondre que és una bona novel·la per a mi. I no parlant des del punt de vista d'una entesa, sinó des del punt de vista d'una lectora, d'una consumidora habitual. Per a mi una bona novel·la ha de tenir emoció, amb la qual, com a lectora, pugui connectar. Això és fonamental, que tingui emoció, que em cregui els personatges i que els pugui connectar amb la meua vida.

**En una novel·la, quines decisions no es poden deixar mai a l'atzar?** La intenció. La intenció mai no es pot deixar a l'atzar.

**Quan escriu, què l'interessa primer, el tema i després la història?, o no importa l'ordre?** No, l'ordre no importa. Hi ha d'haver, però, un element que consideri atractiu i que m'empenyi a escriure. Sigui una història, un tema o sigui un personatge que em vingui al cap de sobte.

**I ja que parlem de personatges, què ha de tenir un personatge per arribar al lector?** Diria que ha de tenir versemblança i consistència. Que te'l puguis creure. Que els personatges no es posin a volar a la primera escena.

**Parlem d'algunes protagonistes de les seves novel·les. Comencem per la Conxa de *Pedra de tartera*. Què diria que té la Conxa?** La Conxa és una dona humil que per una sèrie de circumstàncies no es rebel·la contra els fets, però sí que els detecta i hi oposa una resistència. Definiria la Conxa com un personatge resistent.

**I la Lina de *Carrer Bolívia*, com la definiria?** La Lina és un personatge que té ganes de saber, té ganes d'evolucionar, de prosperar, de ser ella mateixa. El fet que millor la defineix és el desig de créixer.

**Quin és el tret distintiu de la Simoneta de *Bella edat*?** La Simoneta és la dona que posa l'amor a prova, que s'interroga sobre els seus sentiments, sobre la possibilitat de canviar el rumb de la seva vida, sense que l'edat sigui un entrebanc per fer-ho. De la Simoneta, destacaria la bellesa interior.

**Un personatge femení que l'hagi commogut molt.** Entre els nostres escriptors, m'agraden molt els personatges femenins de la Mercè Rodoreda. Tot i que són personatges amb els

quals no m'he identificat mai plenament. La Teresa Goday de *Mirall trencat* és un personatge que em commou.

**Més que la Colometa de *La Plaça del Diamant*?** Són personatges diferents. La vida de Natàlia, la Colometa, és molt més dura i per tant és un personatge que se'ns fa entranyable, que ens entendreix. La vida de Teresa Goday, en canvi, és més fàcil, més planera. Ho és només en aparença, perquè el seu món interior és força amarg. Aquest patiment intern és el que més em commou.

**La Colometa i la Conxa tenen alguna cosa en comú?** Tenen molt en comú. De fet, tenen la història en comú. Són gairebé dues vides paral·leles. Encara que una sigui del camp i l'altra de la ciutat, les dues pertanyen a la classe treballadora, les dues tenen poca formació, a les dues els toca viure episodis molt punyents sota la Guerra Civil, i malgrat tot treuen forces per seguir endavant. Abans definia la Conxa com una resistent. Les dues són resistents. Penso que les circumstàncies històriques propicien una determinada manera de ser i d'enfrontar-se a la realitat. La Colometa i la Conxa –i segur que trobaríem altres personatges paral·lels– són el reflex de la societat que els va tocar de viure. En la realitat calia resistir. En la ficció, també.

**Com ha de ser l'estil que enamori el lector?** Teòricament, hauria de ser aquell estil que fes el text més proper al lector. A la pràctica, no és tan senzill. L'estil és el fet diferenciador. És el que fa que una història sigui absolutament diferent a una altra. I no és fruit de la tècnica ni de la voluntat. Cada escriptor té una tendència genuïna que el fa escriure d'una manera determinada. Encara que un text el reescriguis un munt de vegades, sempre acaba per imposar-se allò que duus a l'interior i que realment et marca. Gairebé podria assegurar que l'estil que enamora el lector sempre és el més sincer.

**Alguns dels seus alumnes ja han començat a publicar. Què sent quan té a la mà la novel·la d'un alumne?** Un sentiment molt satisfactori, una sensació molt agradable com de dir que tots aboquem l'amor per escriure a la literatura. Quan un alumne ha acabat publicant, no ho sento com una consecució meua. En realitat, aquella persona ja tenia les seves capacitats per arribar a publicar. En aquest moment sento que comparteix més coses.

8 **atenea 8** **Joc de paraules**

**Què diria que converteix algú que escriu en escriptor?** La profunditat de la persona que escriu amb relació a una història

**Fa divuit anys que publica. Ha arribat a la majoria d'edat o la majoria d'edat no existeix?** La majoria d'edat no existeix. Mai no tens res guanyat. Després de vint anys escrivint, el que acostuma a passar és que cada projecte que iniciis t'exigeix més que l'anterior, et sents més compromesa i, en el meu cas, també més insegura. Quan ja fa temps que publiques, de vegades t'atrau una mica de silenci. Estic en un moment en què em ve de gust escriure només per a mi, pel gaudi d'escriure i prou. El silenci és una temptació. Però quan ja t'has fet un plantejament de vida i t'has compromès a dur-lo a terme, no permetes que la temptació del silenci sigui massa persistent. A fi de comptes, un escriptor escriu perquè hi ha coses que vol explicar.

**Després d'un temps molt valuós dedicat a l'ensenyament, després de la publicació de *Bella edat*, ja té en ment algun nou projecte?** Sempre hi ha alguna història que et ronda pel cap. I deixes que, de mica en mica, vagi prenent cos. No tinc pressa. El que sí que puc dir és que em continuen interessant tots els temes que tenen relació amb la persona, amb la seva capacitat de viure, amb la manera com l'ésser humà s'enfronta a l'existència. Aquests són els temes que més m'interessen en la literatura i, d'una manera o d'una altra, hi seran presents.

**Per acabar, què recomanaria a tots aquells que volen iniciar-se com a escriptors?** Que siguin sincers amb ells mateixos, que siguin fidels a allò que vulguin exposar. Encara que el tema que vulguin tractar no estigui de moda, encara que no estigui ben vist. La sinceritat, la fidelitat a un mateix, és imprescindible.

## Les múltiples facetes de la bellesa

**Maria Barbal *Bella edat***

Edicions 62. Barcelona, 2003



De *Bella edat* s'han fet comentaris molt diversos. Isidre Grau, el dia de la presentació, deia que "com tota bona obra literària, la novel·la de Maria Barbal és oberta i està construïda a partir d'una visió molt personal que no respon a cap moda."

En aquest text, l'autora reflexiona, un cop més, sobre els temes que més l'atrauen: les relacions humanes i el pas del temps. Maria Barbal ens explica que allò que la va impulsar a escriure *Bella edat* va ser el fet de voler mostrar les múltiples facetes que té la bellesa. En cap moment es va plantejar la bellesa com un valor efímer, sinó com una presència constant en l'existència humana, sotmesa als efectes destructors, i també regeneradors, que té el pas del temps.

Si volia mostrar les diverses facetes de la bellesa, necessitava, gairebé a la força, crear un microcosmos i una nodrida galeria de personatges, on cada un d'ells en representés un aspecte diferent. I així ho va fer. Per aquesta història transiten personatges principals com Fidel Sala, un escriptor malalt de càncer que torna a Vilanova, el seu poble natal, després d'haver triomfat als Estats Units. Simoneta Vega, la protagonista femenina, és una dona de bellesa singular, infermera, abandonada pel marit, amiga d'infantesa de la germana de l'escriptor. La Simoneta representa, més que cap altre personatge, la bellesa interior. Alexandre Peris és l'element en discòrdia. Professor de literatura, estudiós de l'obra de Sala i discretament

enamorat de la Simoneta, el podríem definir com un home lleig. Té una cicatriu que li desfigura el rostre. Posseeix, però, una veu que enamora. Li manca la bellesa, però no pas l'atractiu. Juntament amb ells, hi trobem la Patricia, la filla de la Simoneta, una noia obsessionada amb la imatge i malalta d'anorèxia. I la Gràcia, la mare de la Simoneta, una dona que ha posat la bellesa física per damunt de qualsevol altre valor a la seva vida, perquè l'únic que realment importa és fer goig. I tot un seguit de personatges secundaris com la Dàlia, la Miranda, la Felícia, en Martí, en José Pedro...

La novel·la està estructurada en tres parts ben diferenciades. La primera correspon a la presentació dels personatges. Un cop situats, a la segona part, Fidel Sala acapara el protagonisme amb el seu dietari. Un dietari on escriu allò que li passa a ell i el que els passa als altres. Un dietari que serveix per endinsar-nos en la intimitat d'un escriptor. La tercera part recupera la galeria de personatges i ens condueix cap a un desenllaç que ofereix un clar missatge: la vida continua. Per explicar-nos aquesta història, l'autora fa gala d'un estil sobri. Tot el text respira una voluntat ferma de concisió estilística, on l'el·lipsi juga un paper important. Tant l'el·lipsi com la manera que tria per fer discórrer el temps no en simplifiquen la lectura. Maria Barbal ha preferit que el lector també hi tingui una participació activa, a la novel·la; una participació que, sens dubte, compensa.

## Berria

Correspondència rebuda de Maite González Esnal. 13 setembre 2004

Berria.info - Imprimatzeko bertsioa Página 1 de 1

└ Carre Bolivia

Imprimatu

MAITE GONZALEZ ESNAL

### Bolivia kalera

Literaturari esker behin eremu ezezagunetara iritsita, irudimenak lagun, nahi dugunera amil gaitzke gero. Literatur onak libre nahi gaitu-eta.

Kontrako norabidean joatea badago ere, esaterako, hausnarketa egitera mundu jada ezagutuetan barna, hartara, iraganean izan ginena, egin genuena, minestu edo arbuaiatutakoa beste behin ere azter dezakegularik. Liburu kontuan beti dago bigarren aukera, geure baitara bidaiatzeko aukera, zorionez, gure esku beti. Burutazio arrunt hauek eleberrri batek eragin dizkit: Maria Barbalen (Lleida, 1949) Calle Bolivia, gizarteen bilakera gogoratzeko harrobi agortu gabea iruditu baitzait. Izan ere, 60ko hamarkadaren patsala humano eta fisikoaz dago osatua eleberria eta zezenak gure beirak ere zirtzilatu zituen, ondo ezagunak zaizkigularik guri ere giza-uholdeen ondorioak. Kataluniako emigrazioaren barne historiaz zehatz eta argiez ohartarazten gaitu kartoizko maleta ziztrinez gain zein izan zen bere fardel ideologikoa: «Abitatu nintzenean Jaendik, laudorio bikainak entzunak nituen Bartzelonari buruz, txakurrenak katalanei buruz, eta, bizitzeko lain ematen ez zuen geure lur maiteari buruz, kexuak, kexuak eta biraoak». Konplexotasunaren ispilu da Calle Bolivia, garai zehatz bateko eta herri bateko konplexotasunarena. Liburuaren hari nagusiak El Besos auzoak pairatu giza-uholdeen inguruan daude bilbatuak, hona zerrenda: drama pertsonalak, deserrotzearen zauriak, errozteko borondatea, enkontruak-desenkontruaké hala nola aurrera egiteko ahaleginak sindikatuburu, burges ezkertiar, apaiz konprometitu eta urte hailetako borrokak harremanetan jarritako hainbat pertsonaiatan haragituak. Maria Barbaiek, bi norabideetako emigrazio, erran gabe doa alderaezinak biak, erakusten dizkigu Calle Bolivia-n: Andaluziara joandako kataluniar burgesena eta langile soil moduan Bartzelonara etorri ziren andaluziarrena, etengabe bi kulturekiko maitasun aitortua isurtzen detarik ez bakarrik erreferentzia literario ugarietan, baita mundu-ikuskeran, bizimoldean nola bizia bera ulertzeko maneran. Argazki fiaberduraz betea egiten du frankismoari lehen harramazkak egiten zizkion klase sozialena, hala nola nozitu zituzten atakena ere. Jakina, oro ez zen solidaritatea izan. Zorrotz eta aldeberean xamur tratatzen ditu langileriaren mugak, gabeziak, borrokak eta, zergatik ukatu, patriarkadoaren zantzu ideologikoak emakumeen kontra erabiliak. Lehiak eleberraren tradizioarekiko, M. Barbaiek bizitzak, bizitzeko, gainbizitzeko, maitatzeko eta gorrotatzeko moduak kontatzen dizkigu, begi aurrean jarriz amets zein arazo mostra, gogora ditzagun, oraindik ere, zenbat dagoen konpontzeko.

© Berria.info

file:///C:/WINDOWS/Escritorio/Carre Bolivia.htm 13/09/04

### 7. Berria Text en basc

Gracias a la literatura, una vez alcanzados terrenos desconocidos, y con ayuda de la imaginación, podemos sumergirnos donde queramos, porque la buena literatura nos quiere libres.

También se puede ir en dirección contraria, por ejemplo, a reflexionar sobre mundos ya conocidos; de esta manera podemos examinarlo de nuevo lo que fuimos, hicimos, admiramos o rechazamos en el pasado. Felizmente, en materia de libros siempre hay una segunda oportunidad, y siempre en nuestras manos.

Estas modestas reflexiones me las ha provocado la lectura de una novela: Calle Bolivia de María Barbal (Tremp, Lérida, 1949); he encontrado una cantera inagotada para recordar el devenir de las sociedades. La novela está compuesta del paisaje humano y físico de los años sesenta y, dado que *el toro también hizo añicos nuestra cristalería*, las consecuencias de las oleadas humanas resultan familiares. M.Barbal habla de la intrahistoria de la emigración; Lina, uno de los personajes principales y que siempre vivirá con la nostalgia de los olivares de su Linares, nos advierte con tres afirmaciones claras y concisas de cuál era su fardel ideológico al dejar su tierra natal, además de la desvencijada maleta de cartón. "Cuando salí de Jaén, sobre Barcelona había oído elogios, perrerías de los catalanes, y lamentaciones por la tierra que no daba para vivir".

Calle Bolivia es espejo de la complejidad de un tiempo y un país concretos. Los hilos narrativos principales se tejen en torno al barrio del Besós, he aquí algunos: dramas personales, heridas del desarraigo, voluntad de arraigo, encuentros y desencuentros... así como, el esfuerzo por salir adelante personificado en líderes sindicales, burgueses de izquierda, curas comprometidos y en tantos otros relacionados con la lucha de aquellos años. María Barbal en calle Bolivia nos señala la emigración en dos direcciones, huelga decir no comparables las dos: la de la burguesía industrial catalana en Andalucía y la de los andaluces idos a Cataluña como mano de obra. Se desprende amor por las dos culturas no solamente en las abundantes citas literarias, también en la visión del mundo, en las formas de vida, así como en la manera de entender la vida.

Es un retrato rico en matices de aquellas clases sociales que daban sus arañazos al franquismo, sin olvidar los apuros de la clandestinidad. Naturalmente, no todo fue solidaridad. Incisiva y a la vez tierna es al tratar los límites de la clase obrera, sus fallas, luchas y, por qué negarlo, los rastros de ideología patriarcal utilizada contra las mujeres. Leal con la tradición de la novela, María Barbal nos cuenta vidas, modos de vivir, sobrevivir, amar y odiar, poniéndonos ante los ojos un friso de sueños y problemas, para que no olvidemos cuánto queda aún por arreglar.

Mayte González Oval  
Berria.

**8. Berria. Text castellà.**

**C E R C L E**

**DE LECTORS**

## Vacances: el millor temps per llegir

**Barcelona** L'alcalde de la ciutat, Pasqual Maragall, ha prolo... at aquest original llibre del prestigiós crític d'art Robert Hughes (pàgina 7)

**Homenatge a Catalunya**  
La magnífica obra de George Orwell, cronista directe de la Guerra Civil, on ell hi va prendre part com a voluntari, en una edició exclusiva del club, il·lustrada amb uns aiguafortes de l'artista Eduard Arranz-Bravo. Un homenatge del present a un testimoniatge del passat. (pàgina 15)

**Nèstor Luján**  
continua fent-nos estimar la història, el misteri i la bona vida amb el premi Sant Jordi 1995 (pàgina 6)

**Maria Barbal**  
mostra les seves esmolades qualitats narratives amb una obra del tot insòlita (pàgina 9)

**Jesús Mestre**  
divulga la història dels templers amb la mateixa amenitat amb què va escriure la dels càtars (pàg. 16)

41 JULIOL-AGOST 1996  
Revista d'informació literària

### 9. Coberta

Coberta

*Maria Barbal. Hemeroteca i col·laboracions.*

[13]

**Qui era el nostre autor ocult - 1?**

L'autor que s'ocultava darrere els enigmes del concurs de la revista núm. 39 (corresponent a març i abril de 1996) era **Pere Calders**. Hi ha molts lectors que, cercant pel Cercle, han trobat la resposta encertada. I entre ells, un cop efectuat el sorteig pertinent, han estat proclamats guanyadors els següents socis:

Judit Barberà i Jové, de Reus (Baix Camp)  
Cecilia Blanch i Ramon, de Lleida  
M. Dolors Escuer Ibars, de Barcelona



Júlia Ferrer Pastor, de Picassent (l'Horta)  
Josep Martí Puig, de Torelló (Osona)  
Joan Palmer i Roca, de Palma de Mallorca  
Manel Poch Camí, de Juneda (les Garrigues)  
Eva Ros Ramentol, de Barberà del Vallès (Vallès Occidental)  
Rosa Rosell Artigas, de Sant Vicenç de Castellet (Bages)  
Joan Toledo Torrent, de Barcelona

Tots ells tenen la nostra enhorabona més cordial i han rebut el seu **llibre sorpresa** escrit per l'autor ocult.

**L'autor ocult-3**

Tal com us anunciàvem el bimestre anterior, aquí us presentem el nou concurs del Cercle, preparat pels enigmistes d'Oïssip, que us farà anar de corcoll. D'ara endavant us farem cercar pel Cercle un autor o una autora ocults rere unes definicions misterioses. Un nou concurs ple de pistes que us presentem tot seguit i al qual us convidem a participar.

**Instruccions** Per esbrinar la identitat del personatge ocult cal completar el text al·lusiu amb sis paraules extretes dels títols de sis llibres d'aquesta revista. Les inicials d'aquestes paraules componen el nom i el cognom del nostre personatge.

Busqueu les 6 paraules següents en els títols dels llibres que consten a les pàgines indicades:

**1 (pàgina 17)**. Sempre és bona quan

**2 (pàgina 13)**. Visita ineludible que tard o d'hora apareix amb una dallà per emblema.

**3 (pàgina 9)**. Sentiment que trasbalsa el sentit de qualsevol romà.

**4 (pàgina 18)**. Per l'obra es coneix qui l'ha feta i aquesta l'ha recopilat en Joan Amades.

**5 (pàgina 8)**. En resulta ferida l'escriptora compulsiva.

**6 (pàgina 22)**. Les grans absents a les emissions radiofòniques.

**Bases per participar-hi** Ompliu la butlleta adjunta amb el nom i el cognom de L'AUTOR OCULT i amb les vostres dades personals. Envieu-la per correu abans del 23 de juliol de 1996 a:

**CERCLE DE LECTORS**

Concurs L'AUTOR OCULT - 3  
Apartat de Correus 350. 08080 BARCELONA

**Els premis** Entre tots els que encertin la resposta sortejarem 10 premis, cadascun dels quals consisteix en un **llibre sorpresa escrit per l'autor ocult**. El Cercle de Lectors publicarà la resposta correcta i la llista dels 10 guanyadors a la revista corresponent a novembre-desembre de 1996.



**Cercant pel Cercle** Aquí us insinuem el retrat de l'autor ocult d'aquest bimestre:

*L'autora d'aquest bimestre és trempolina de naixement, però és a **1** on ha gestat la major part de la seva obra. Després d'un passeig per la tartera, abocà a "La **2** de Teresa" tota la seva intenció literària. Declara sentir **3** pels seus personatges accessoris. En el seu cas, el **4** bé podria dir: una **5** val més que mil **6**.*

Les inicials dels 6 mots, trobats entre els títols que us oferim aquest bimestre, us permetran descobrir la identitat del personatge ocult.

**Concurs L'AUTOR OCULT - 3**

**CERCLE DE LECTORS**

**Nom i cognom de l'autor**

2	3	4	6	3	1	3	4	1	3	5	

Cognoms i nom								
Carre				Núm.	Esc.	Pis	Porta	Codi postal
Població i comarca						Número de soci		

Envieu aquesta butlleta, abans del 23 de juliol de 1996, a: L'AUTOR OCULT - 3  
Cercle de Lectors. Apartat de Correus 350. 08080 BARCELONA.

10. "L'autor ocult-3". Cercle de lectors. Número 41, pàgina 3

EL CERCLE LITERARI 9

## No podia evitar l'impuls d'escriure-li!



**PERE CALDERS**  
**CARTES D'AMOR**

**NOU** Ell no era només un dels millors prosistes d'aquest segle, sinó també, i sobretot, un home afectuós. I ella ha volgut que això consti, amb lletres de motllo, per a la posteritat. Certament, el lector d'aquest llibre que aplega una anècdota epistolar insòlita esdevé una mica voyeur de la intimitat d'una parella. Però també més coneixedor de la seva gran qualitat literària i humana de Pere Calders.  
Tapa dura. 240 pàgs.  
N. 16162 Ptes. 1.700



A l'exili, Pere Calders es va enamorar profundament de Rosa Artís, la germana del seu millor amic. Es van casar el 1943.

**MARIA BARBAL**  
és ben coneguda per l'extraordinària qualitat narrativa d'obres com *Pedra de tarter* o *Càmfora*, on el món de l'alta muntanya pallaresa i la cultura urbana barcelonina porten els personatges a profundes contradiccions dramàtiques. En aquesta seva darrera obra, l'autora canvia d'escenari, però no pas d'enfocament, i, basant-se en un fet real succeït a França fa poc, torna a dotar els personatges anònims d'un temps estrany, suggerent i contradictori.



## Ningú entenia el perquè

**MARIA BARBAL**  
**ESCRIVIA CARTES AL CEL**

**NOU** Com és que aquell home tenia tant temps per escriure? Qui podia tenir interès per les seves confessions? Al cap i a la fi, als ulls de la societat, era molt més còmode tractar-lo com un desequilibrat, i fer, d'aquella esgarrifosa notícia, un episodi fulletones amb un malvat en poder de la justícia i una heroïna capaç de defensar el candor infantil. Els estereotips van bè per a l'opinió pública: tranquil·litzen. En canvi, l'autora no sembla disposada a acceptar-los.  
Tapa dura. 120 pàgs.  
N. 16378 Ptes. 1.350  
Premi de Fidelitat 2 anys: Ptes. 1.250





**PERE CALDERS**  
**TRIA PERSONAL**  
Els millors contes del millor dels narradors catalans, triats per ell mateix, prologats per Josep Faulí i il·lustrats per Perico Pastor, en una edició exclusiva per als nostres socis.  
N. 14100 Ptes. 3.400



**JORDI SARSANEDAS**  
**DE FAMAGUSTA A ANTOFAGASTA**  
Una lectura plaent de la primera a l'última pàgina d'aquests contes breus i bonhomiosos, com un anar de passeig d'ací d'allà.  
N. 13912 Ptes. 1.700

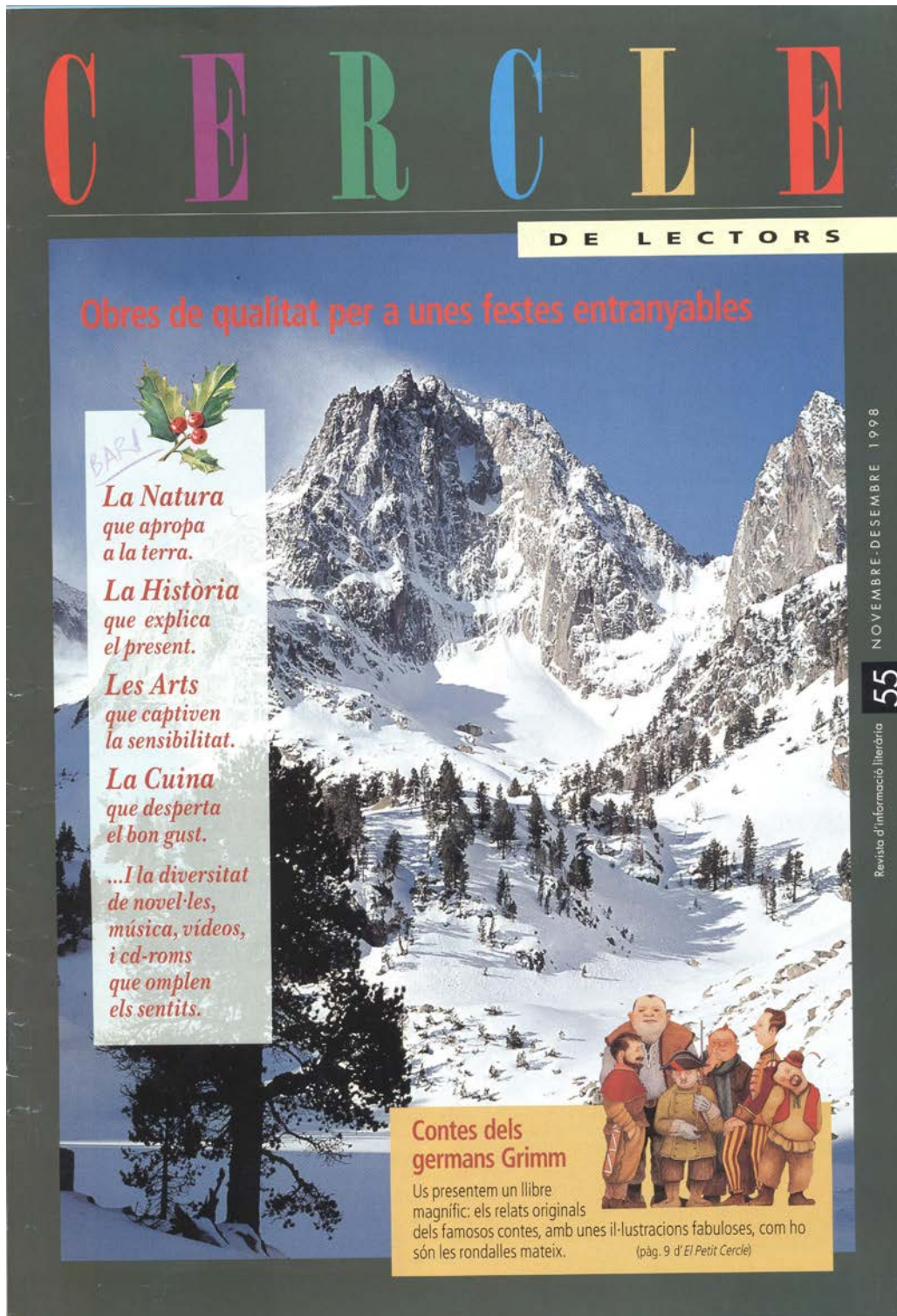


**M. DE LA PAU JANER**  
**NATURA D'ANGUILA**  
Una història ben emmarcada entre el passat i el present de Mallorca, on les ambicions i les passions de tres germans s'entrecreuen amb força.  
N. 14092 Ptes. 1.750



**CARME RIERA**  
**DINS EL DARRER BLAU**  
El darrer holocaust de la Inquisició va tenir lloc a Mallorca, cap a la darrera del segle XVII. Aquells fets vergonyants constitueixen la trama de fons d'aquesta novel·la.  
N. 15388 Ptes. 2.750

11. "Maria Barbal. Cercle de lectors. Número 41, pàgina 9



12. Coberta



## ELS RECOMANATS: Tres escriptores que co



**Maria Barbal**

(Trepç, 1949) gaudeix d'un reconeixement literari unànime, i gràcies a un personalíssim estil i a la seva facilitat per descriure la psicologia dels personatges s'ha anat fent més i més coneguda tant entre

lectors adults com joves. Les molt premiades *Pedra de tartera* i *Càmfora*, *Ulleres de sol*, *La mort de Teresa*, *Mel i metzines* i *Escrivia cartes al cel* són algunes de les seves obres. A *Bari* ha volgut recuperar uns relats tendres.



**Àngels Gardella**

(Figueres, 1958) és sobretot coneguda pels seus llibres infantils i per a joves, amb els quals ha guanyat —com amb *Un armariet, un cofre i un diari*, *Els ulls del drac*, i *El mar i el desig*— premis importants.

Professora d'institut i crítica literària, sempre ha estat molt atenta al llenguatge i a crear històries amb acció però també amb molt de lirisme.

Sense pressa per publicar i amb moltes ganes de fer obres rodones i de què sentir-se satisfeta, *El mestre de dibuix* és la seva primera novel·la per a adults.

**Maria Mercè Roca**

(Portbou, 1958) s'estrenà en la literatura amb relats. Les seves primeres obres —com *El present que m'acull* o *Els arbres vençuts*— ja mostraven una gran capacitat per descriure els sentiments. La novel·la amb què guanyà el premi Sant Jordi 1992, *Cames de seda*, va confirmar la seva vàlua literària, que ha anat demostrant en altres àmbits: en col·laboracions a Catalunya Ràdio i en les sèries de televisió *Secrets de família* i l'última part de *Rosa*.



13. "Els recomanats: tres escriptores que coneixen com ningú la geografia dels sentiments". *Cercle de lectors*, Número 55, pàgina 4

## eixen com ningú la geografia dels sentiments

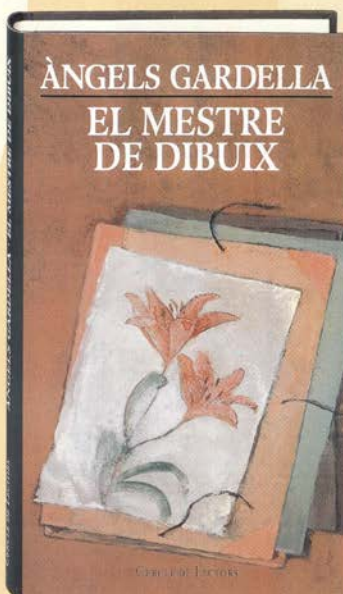
### Maria Barbal **BARI**

**NOU** Cinc relats quotidians que destil·len una certa ironia i que volen ser un homenatge als animals que, amb la seva companyia, ens fan sentir menys sols i més persones. Des del punt de vista de la gent o des de l'animal, veureu com el fer dels uns i els altres influeix en els sentiments i els estats d'ànim de tots dos. Tapa dura. 96 pàgs. N. 15339 Ptes. 1.300



### Maria Mercè Roca **L'ÀNGEL DEL VESPRE**

**NOU** L'Andreu agafa el relleu del seu millor amic, i esdevé el candidat a l'alcaldia. Res del que té al voltant, però, no l'encoratja, ni tan sols la família... La Laura ha d'acabar la tesi, que fa servir com a refugi per a la seva solitud... Entre tots els personatges, només un és pur i net. És el que ajudarà els altres, sense saber-ho, a tirar endavant. Tapa dura. 208 pàgs. N. 14746 Ptes. 1.700



### Àngels Gardella **EL MESTRE DE DIBUIX**

**NOU** A cada làmina que han trobat a casa del "Portuguès" hi ha una planta dibuixada i una signatura, la de l'Agnès, filla d'una família rica de Barcelona. En elles hi ha explicada una bella història. L'Agnès havia après a dibuixar gràcies a en Nazari, un jove mestre de dibuix, obrer i anarquista. Enamorats follament, la seva història no es va arribar a saber mai. Tapa dura. 176 pàgs. N. 15313 Ptes 1.500.

TOTS 3 LLIBRES,  
NOMÉS PER

**3.850** ptes. N. 00828  
(Estalvi club: 1.300 ptes.)

14 "Maria Barbal. Bari". Cercle de lectors Número 55, pàgina 5.

**Cercle de lectors** Número 102

Revista d'informació literària. Gener 2006



15. Coberta

**ELS RECOMANATS**

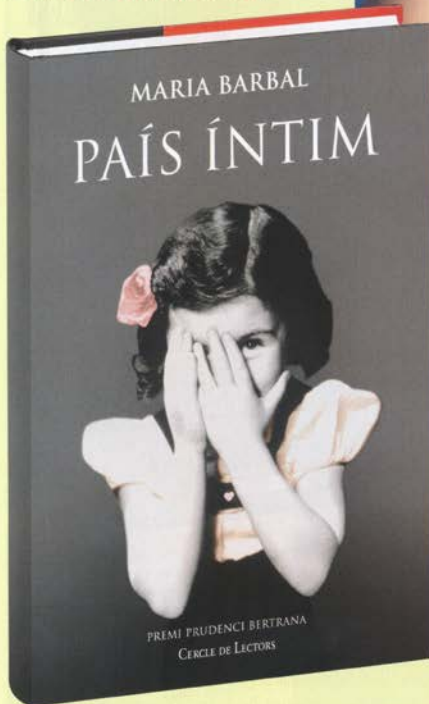
*z el seu passat*

**Aquell fil invisible  
que ens uneix...**

**MARIA BARBAL**

(Trepç, 1949) és autora d'una reeixida carrera de crítica i de públic, amb títols com *Pedra de tartera* (1985, premis Joaquim Ruyra, Crexells i Nacional de Literatura Juvenil), *Càmfora* (1992, premis «Serra d'Or», de la Crítica i Nacional de Literatura) o *Bella edat* (2003).

La difícil relació entre mare i filla, amb el teló de fons dels principals esdeveniments del país al llarg del darrer mig segle d'història.



**Maria Barbal  
PAÍS ÍNTIM**

**Premi  
Prudenci  
Bertrana  
2005**

**NOU** Durant molts anys, la Rita va ser incapaç d'entendre les causes de la relació distant amb la seva mare.

Des de ben petita buscava en ella la tendresa i l'aprovació de cadascun dels seus actes, però l'únic que en treia eren retrets o mirades acusadores. Quan va marxar a estudiar a Barcelona, quan es va enamorar per primer cop, quan va decidir casar-se..., la Rita sentia que els ulls de sa mare continuaven vigilant-la de prop. Tanmateix, ara que la mare ha arribat al final de l'existència, la Rita —que també ha viscut l'experiència de ser mare— començarà a comprendre el perquè d'aquells retrets, d'aquells silencis que tant la ferien, i descobrirà per fi aquell fil invisible que, per bé o per mal, les uneix i les ha d'unir per sempre.

Tapa dura. 352 pàgs. **N. 11023 € 19,60**

os llibres per **€ 33,50** Estalvi Club: € 10,00 N. 02618

**Plus OR € 31,50**

**Cercle. Número 131**

Febrer 2010



17. Coberta



18 "Els autors d'aquest Sant Jordi". Cercle. Número 131, Pàgines 2 i 3

EL CERCLE LITERARI / EL RACÓ DEL CONTE

## En el pot petit hi ha la bona literatura



### Entre el dolor i la fragilitat

**Maria Barbal**  
**LA PRESSA DEL TEMPS**

Secrets inconfessables, infidelitats amagades, històries del passat que retornen un cop i un altre, homes i dones que tracten inútilment d'amagar la pròpia fragilitat... Maria Barbal ens ofereix una trentena de relats d'extensions ben diverses que ens descobreixen els petits drames –i en alguns casos les grans tragèdies– de la vida diària.  
Rústica. 180 pàgines **N. 15537 • 17 €**

**PRIMÍCIA**  
juntament  
amb l'editorial Columna

La quarta i feliç incursió a la narrativa breu d'una novel·lista de primera.

**PRIMÍCIA**  
juntament  
amb Edicions Bromera

### Pobres criatures!

**Isabel-Clara Simó**  
**HOMES**

Dos amics inseparables i «víctimes» de les dones respectives: un empleat d'una empresa que lamenta haver «triomfat» al sopar de Nadal; una parella homosexual que discuteix, per enèsim cop, com sortir de l'armari; les súpliques d'un marit treballador, escrupolós, atent, ordenat –una autèntica lluna–, per recuperar la dona... Una vintena d'històries protagonitzades per aquella branca de l'espècie humana que la majoria anomena –encara no se sap gaire per què– «el sexe fort». Rústica. 216 pàgines

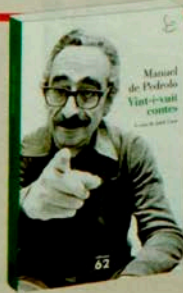
**N. 15552 • 18 €**

**NO MÉS**  
**32,00€**  
per les dues novetats  
**N. 03079**



**Jordi Llavina**  
**LONDRES NEVAT**

L'autor de *Ningú* ha escombrat les fulles ens ofereix mitja dotzena d'històries inquietants protagonitzades per un grapat d'éssers humans atrapats amb resignació pel destí que ja els ha estat escrit.  
Rústica. 160 pàgines  
**N. 15206 • 15,30 €**



**Manuel de Pedrolo**  
**VINT-I-VUIT CONTES**

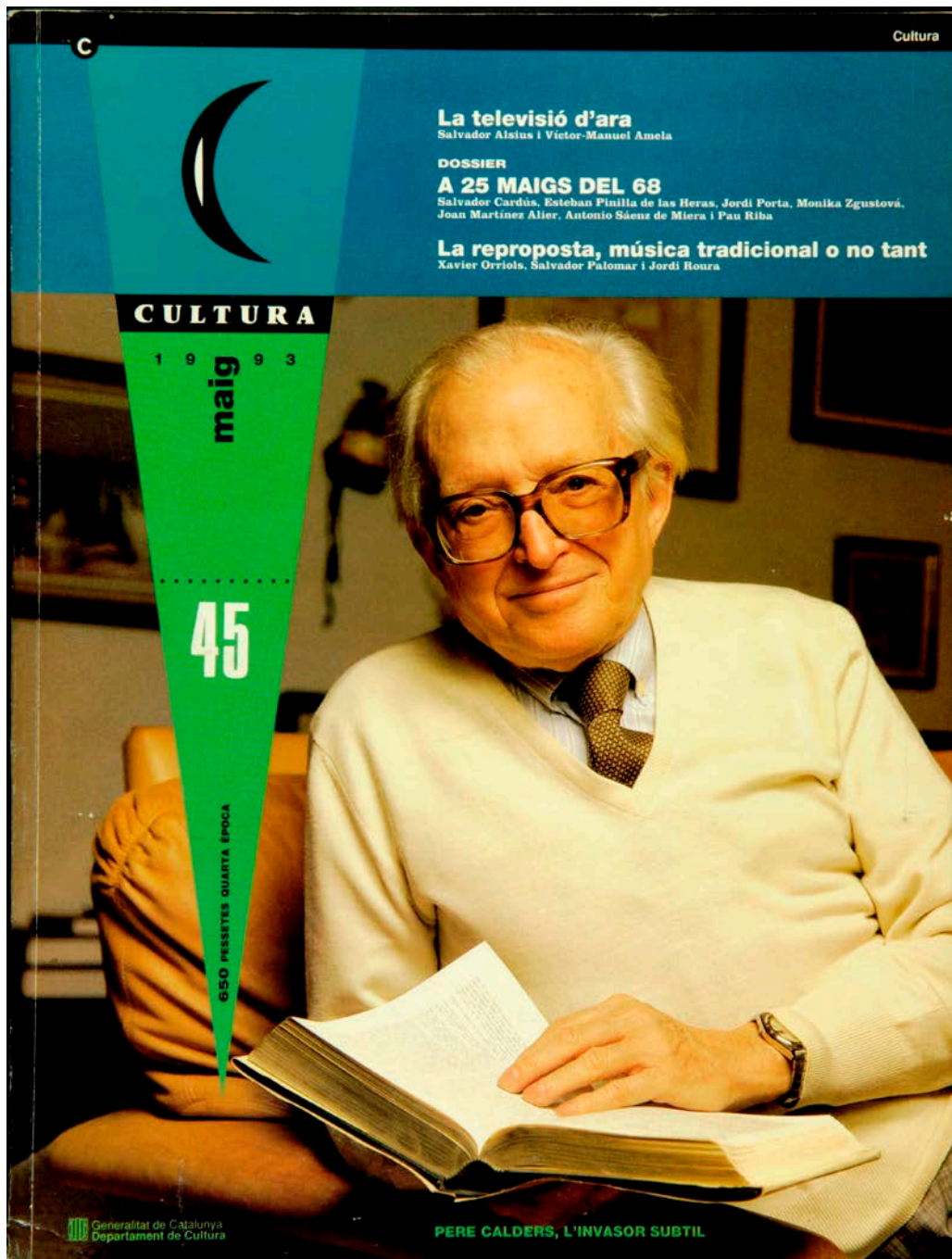
El vessant contista, més desconegut però igual de reeixit, d'un dels noms imprescindibles de les nostres lletres.  
Selecció i pròleg de Jordi Coca. Una antologia que recorre mig segle de contes i en què podem gaudir dels trets característics –la passió per la ciència-ficció i el gènere negre i una predilecció per la ironia, l'absurd i el surrealisme– de l'obra pedroliana. Rústica. 432 pàgines  
**N. 12948 • 21,70 €**

[www.cercle.cat/fragments](http://www.cercle.cat/fragments)

19. "Entre el dolor i la fragilitat" Cercle. Número 131. Pàgina 14

**Cultura** Número 45

Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. maig 1993



20. Coberta

TAST  
DE TEXT

Joaquim Soler

**Maria Barbal**  
**«M'enamoro dels personatges  
accessoris, d'algun d'aquests  
que surten poc»**



La Maria Barbal i Farré va néixer a Tremp, al Pallars Jussà, a finals d'estiu del 49 i viu a Barcelona des del 1970. Treballa com a professora en un institut i escriu, sobretot, novel·les. Tot va començar de manera espontània, sense cap intenció «professional».

En poc temps, sobretot amb poques obres, aquell escriure espontani l'ha dut a un nivell de professionalitat en-

comiable que queda reflectida en l'èxit obtingut per totes les seves obres.

La personalitat de la Maria Barbal desprèn una serenitat relaxada que s'encomana, i en aquest cas m'atreviria a dir que la seva cara és un bon espill.

Ens ha rebut al seu pis de l'Esquerra de l'Eixample, on viu amb el seu home i els seus dos fills i on, segons que

diu, aprofitant els forats que li deixava la seva activitat professional i domèstica, ha gestat la majoria de les obres en les quals es narren les vides d'uns personatges emmarcats en uns paisatges que poden condicionar la seva vida, el seu destí, i tot això tractat amb profunditat i amb un estil suggerent més que no pas exhibicionista.

*Pedra de tartera* va ser

la revelació de l'autora i s'endugué el Premi Joaquim Ruyra del 1984 i el Premi Joan Crexells del 1985.

Amb *Càmfora*, el darrer llibre publicat fins ara, ha obtingut el Premi Serra d'Or i el de la Crítica 1992. Els altres títols publicats són: *Mel i metzines* i *La mort de Teresa*, un recull de narracions publicat a l'Editorial Empúries.



**QÜESTIONARI**

- ¿Escrius en pijama, xandall, vestida de carrer...?  
–No tinc unes normes. Com que normalment hi dedico unes hores que solen ser abans de l'altra feina, acostumo ja a anar vestida per anar-me'n. Només, si fa un xic de fred, em poso un ponxo llarg; si no el tinc, no em passa res, eh!
- ¿Escrius a mà, a màquina, amb ordinador...?  
–A mà i amb ordinador; l'ordre fora aquest, però fent-me de vegades uns embolics terribles. És una combinació segons les necessitats. Em va molt bé variar, sóc una persona que no puc escriure sempre amb els mateixos fulls, amb el mateix bolígraf. Quan fa molts dies que escric amb ordinador, li agafó una mica de mania. No sé, aquest canvi, potser també ve condicionat pels temes...
- ¿Tens algun horari prefixat per escriure?  
–Molt aproximat. Més o menys em destino unes hores, en funció de l'horari de la feina i em serveixen de patró. Però a la pràctica hi ha moltes variacions.
- ¿Reescris moltes vegades l'obra?  
–Treballant amb l'ordinador t'adones que, en aquest sentit, és fins i tot vicíol. Un capítol que el dia abans donaves per enllestit, quan el tornes a rellegir... canvia coses; ara bé, jo mai no arribo a fer-lo tot de nou. En aquest sentit és positiu, però pot ser vicíol, si no et saps aturar.
- ¿Quan escrius necessites tenir a prop algun objecte concret, un ambient...?  
–Jo sóc capaç d'escriure en bastants llocs diferents. La veritat, però, és que darrerament sempre ho faig al mateix lloc, però he passat també per tot. Això suposo que en part és perquè he començat a escriure tard, quan ja tenia la vida organitzada i, per tant, escriure ha anat ocupant forats.
- ¿Escrius en pijama, xandall, vestida de carrer...?  
–No tinc unes normes. Com que normalment hi dedico unes hores que solen ser abans de l'altra feina, acostumo ja a anar vestida per anar-me'n. Només, si fa un xic de fred, em poso un ponxo llarg; si no el tinc, no em passa res, eh!
- ¿Mentre treballes, et molesten els sorolls, necessites comoditat?  
–Sí, els sorolls, en general, és la cosa que em pot arribar a molestar més: soroll d'obres, música massa forta... poden arribar a descentrar-me.
- ¿D'allò que escrius, en fas dibuixos, esbossos...?  
–No, no dibuixo. De vegades faig esquemes, perquè em perdó bastant i serveixen per centrar-me, per aclarir-me què vull explicar. No és, però, un mètode sistemàtic. De fet, cada novel·la l'escric de manera diferent, unes més espontànies, altres més mesurades, depèn del contingut, dels ambients...
- ¿Has somiat mai que estàs escrivint o el que estàs escrivint?  
–Em sembla que no. Recordo haver somiat en un autor, fins i tot en un autor mort, això sí. Però somiar-me a mi mateixa escrivint o el que escric, no.
- ¿On et trobes més bé: escrivint novel·la, contes, narracions, poesia...?  
–Em trobo més bé escrivint novel·la, perquè tinc tendència a aprofundir: els personatges, el tema... De vegades, sense saber ben bé on vull arribar. Em trobo millor quan tinc espai, quan em dono espai. Quan vull ser sintètica no me'n surto gaire bé. M'és difícil fer una narració curta que em satisfaci.
- ¿Creus que l'obra s'ha de fer d'una tirada?  
–És molt millor, perquè no desconnectes. Però de vegades he hagut de deixar una obra perquè hi estava massa endins i em trobava perduda en qüestions petites. Amb *Càmfora*, vaig estar un temps que només rellegia.
- ¿Treballes o treballaries millor fora de la civilització, al camp...?  
–No ho sé, no ho he provat mai, tot i que no escric només a ciutat. *Pedra de tartera*, la vaig escriure en època de vacances, al Pallars, però les condicions eren similars a les que tinc aquí: un pis, gent que entra i surt...
- ¿Mentre treballes, fumes, beus, menges?  
–Com que treballo a estones curtes, acostumo a fer-ho seguit. A vegades m'aturo i faig un cafè, i em sembla que també podria menjar. Fumar, no, no fumo.
- ¿Tenaires d'algun dels teus personatges?  
–M'enamoro dels personatges accessoris, d'algun d'aquests que surten poc, que l'has creat perquè et semblava que feia falta i que després et dius, «és maco!». Potser com que no et donen tanta feina, et són més simpàtics.
- ¿Un cop acabat, deixes reposar el llibre? ¿Molt de temps?  
–Sí, ho he fet, no sempre; em va bé, tot i que no ho faig per sistema. És que em sembla que no tinc cap sistema. De fet he començat a escriure tard, he publicat poc... Amb quatre llibres no es creen grans sistemes.
- ¿Estàs contenta del tracte que t'han donat els editors?  
–Uii, quina pregunta! Jo no sóc una persona fàcil d'aconcentrar. Pretenc que em coneixin tal com sóc. Això és molt difícil, la culpa no és d'ells, ja que la relació amb l'editor és molt petita. Crec que, en la recerca d'una bona comunicació, la cosa va millorant.
- ¿Reps cartes de lectors?  
–Alguna, no gaires. També hi ha la interpel·lació directa del lector en algun acte... Les cartes acostumen a ser comentaris d'allò que els ha suggerit l'obra i m'agraden força. Ara bé, també, sobretot en les interpel·lacions directes, hi pot haver retrets que, tot i saber que són sincers i afectuosos, em preocupen.
- Quins són els lectors més agraïts?  
–No ho sé, potser el públic que se m'ha acostat més han estat les dones. No sé si pel fet que jo sóc una dona o perquè són més agosarades que els homes.
- Què t'inspira més sovint: una foto, una lectura, un viatge...?  
–Una mica de tot, potser més la gent, quan parla. També de vegades un moment fugisser. El carrer em dóna molta inspiració, però molta també la perdó. De vegades prenc notes, però no gaires.
- Quin és el primer nom d'autor que et surt de forma espontània?  
–Home, un de sol sembla que hagi de ser «el teu autor». Potser jo diria Faulkner, el trobo molt apassionat.
- ¿Escrius coses que no pensaves publicar?  
–No ho sé. Tinc una novel·la que quan la vaig fer em va donar molt mal viatge i que, ara per ara, no penso publicar. Era una prova, molt diferent de tot el que he escrit i ara no la publicaria per res del món.
- Recordes el teu primer escrit amb intenció literària?  
–*La mort de Teresa*, després de *Pedra de tartera*, que l'havia escrit sense intenció literària, va ser molt espontània. També havia escrit algun poema...
- Què en penses, de tota aquesta polèmica sobre la novel·la catalana?  
–No sé si puc pensar-ne res. No és una resposta modesta, no sé si tinc prou elements per pensar-ne res. Deu ser inevitable que de tant en tant sorgeixi alguna petita polèmica. Tots ens coneixem força... Però jo no l'entenc gaire, em sembla que no té sentit. La literatura catalana està prou bé, a mi m'ho sembla.

CINQUANTA-QUATRE ( MAIG, 1993

**22. "Tast de text: Maria Barbal".**

**Cultura** Número 45, pàgina 54

QUÈ ÉS L'OBRA

**Com dues gotes d'aigua**

És un llibre de narracions il·l·ligades entre si, però encara no n'estic segura, del lligam. Segons con sigui, el títol serà un o un altre. Les narracions, de moment, em surten bastant llargues; per tant, em sembla que amb quatre o cinc n'hi haurà prou per fer un llibre. Potser he canviat de gènere a causa del cansament de la darrera novel·la, en la qual vaig esmerçar anys i vaig quedar cansada. I em va semblar que amb les narracions seria més àgil, més fàcil..., però m'he trobat amb això: que les anava allargant, i és que a mi les narracions no em solen sortir curtes. El llibre segurament el publicarà la mateixa editorial, La Magrana.

Les narracions d'aquest llibre, tot i que encara no tenen ben definit quin serà el lligam que les relacioni, se situen a Catalunya, i em sembla que serà en llocs diferents, més que no pas en una comarca concreta. L'ideal fóra acabar el llibre cap allà l'estiu i aleshores repassar-lo, potser donar-lo a llegir, comentar-lo i després repassar-lo. Jo acostumo a fer llegir el que he escrit, em va molt bé, m'agrada molt, però no és fàcil trobar la persona ideal, perquè o bé se sent condicionada perquè et coneix molt, o bé li és pesadíssim fer aquesta feina. Tres d'aquestes narracions ja les té una amiga, que no és de l'ofici i que, senzillament, llegeix per gust. Això em va molt bé perquè aquest tipus de lectors veuen coses que un no veu.

Les narracions, per ara tenen en comú les relacions humanes des del punt de vista psicològic. Una parla de la incomunicació en una parella, una altra de la relació entre dues dones, amb sorpresa final... En general hi ha un enfoc de prop dels personatges i el més important és la relació entre ells.

▲ mesura que descorria la cortina, la claror penetrava a la sala com si volgués escorcollar cada racó. Enfrontat al seu esclat virulent, el Narcís abaixà les parpelles. Era un 18 de novembre.

Va mirar cap a fora des de darrere del vidre de la finestra i va recordar-se de la poda. Ullant la renglera de plàtans amb els braços amputats, més que mai immòbils, va envoràr el sedàs teixit per branques i fullam que, encara el matí del dia abans, domaven la ferotgia de la llum. Trobava a faltar les capçades que poc o molt bellugaven. Va tornar a córrer la cortina.

Mentre el setter canyella, que trinava per sortir, saltava al costat seu i intentava llepar-li la cara, la memòria li va passar comptes del que havia somniat. Era en una illa petita, atapeïda de verd. El Drac acabava de fer diana en la seva galta esquerra. Al somni, el Narcís es trobava sol, volia anar cap a alguna banda però no podia avançar; arbres gegants, lianes i matolls entrebancaven els seus passos. Va agafar la corretja que el seu company, somniant i brandant la cua, sostenia ara entre les dents. Va dirigir-se cap a la porta de l'apartament i va obrir-la.

Al carrer, les voreres —que sabia llises i de tonalitat grisa— eren cobertes encara d'una grenya de troncs de mides diferents, de branques desnerides i de fulles, la majoria seques, color torrat. Com els transeünts de dos quarts de nou del matí, també esquivava dòcilment aquella broïlla sense arrels.

Van travessar cap al passeig, i de seguida el Drac va arrencar a córrer platja enllà. El mar s'exclamava endabades amb la mansuetud dels dies últims. El Narcís es va adonar que en el somni, l'illa no era envoltada d'onades ni de sorra, no hi havia remors.

El cel estava serè, l'aigua tenia un to de verd esvaït; el paisatge habitual, despullat de les capçades, semblava eixampliat, desèrtic de sostre.

Al cap d'una estona, va xiular i el Drac tornava al galop al costat seu. Llavors van entrar al Bar Tropical com cada matí des de feia tres mesos. El Narcís no tenia gana i només va demanar cafè.

Encara no feia tres mesos que el Narcís havia descobert el consol d'estar-se uns moments al costat de la calaixera del rebedor, abans de sortir de casa. Hi parlava el temps d'encendre una cigarreta. Era dilluns.

—No hi aniria si no ho hagués promès al doctor Orfila. És una gran persona i es preocupa per mi, potser perquè havien estat tan amics amb la mamà. Diu que m'anirà bé, entraré en contacte amb d'altres persones... Si pogués continuar absent, com a la nit, dormir, dormir..., però el Drac... i a la tarda, què faria el senyor Montardit?

El Narcís Sicran va acabar d'encendre el cigarret i va deixar-lo un moment dins el cendrer de vidre en forma de flor que hi havia damunt de la calaixera, a la base del mirall. Va treure una caixa de llumins del primer calaix i se la va posar a la butxaca. Abans de

tornar a agafar el cigarret, va passar-se la mà pels cabells lleugerament ondulats, d'un castany clar, i va ajustar més la persiana de la finestra que quedava a la seva esquena. Es notava la poda dels plàtans. La claror exterior havia estat a punt de guanyar la penombra del rebedor que el Narcís mantenia constant. Finalment va recuperar el cilindre fumós i se'l va posar a la boca.

El Drac jeia damunt la catifa de la sala; en sentir la porta, només va moure les orelles.

**Maria Barbal**

MAIG 1993 CINQUANTA·CINC

**23. "Tast de text: Maria Barbal".**

*Cultura*, Número 45, pàgina 55

**Cultura. Número 50**

Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. Novembre 1993



24, Cultura. Núm. 50

Coberta

**L'ESCRITORA DEL MES  
DE NOVEMBRE**



## **Maria Barbal**

Natural del Pallars Jussà, de la població de Tremp, Maria Barbal neix el 17 de setembre de 1949 i estudia filologia hispànica a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona. Primer exerceix com a mestra i després emprèn el camí de l'ensenyament a la càtedra d'un institut de batxillerat, feina que continua realitzant actualment. Fins ara ha conreat la novel·la i la narració i és membre de l'AELC i el PEN Club. L'escriptora del Pallars Jussà, Maria Barbal, ha participat en el volum col·lectiu *Barcelonès*, 1989 i ha estat antologada dins *Narradors de ponent*, 1987.

### **L'ESCRITORA I LA FOTOGRAFIA ESCOLLIDA**

"Una persona agradable, que fa de fotògraf, em va dir que si procurava estar quieta i, si era possible, somrient, me n'explicaria una."

### **BIBLIOGRAFIA**

*Pedra de tartera*. Barcelona: Laia, 1985.  
*La mort de Teresa*. Barcelona: Empúries, 1986.  
*Mel i metzines*. Barcelona: La Magrana, 1990.  
*Càmfora*. Barcelona: La Magrana, 1993.

### **PREMIS LITERARIS**

1984 Joaquim Ruyra per *Pedra de tartera*.  
1985 Joan Crexelles per *Pedra de tartera*.  
1992 Premi Crítica Serra d'Or per *Càmfora*.  
1992 Premi Nacional de Literatura Catalana per *Càmfora*.

NOVEMBRE, 1993 ◀ SEDANTA-CINC

**25. Cultura. Núm. 50**

**"L'escriptora del mes de novembre: Maria Barbal". Pàgina 65**

**EL JOC DE L'ESCAQUER**

**Anna Maria Genís**  
**Màrius Serra**



Maria Barbal

Aquest joc de l'escaquer es resol traslladant les lletres de les solucions a la casella corresponent de la graella superior, on es podrà llegir un text de *Camfora*, l'última novel·la de Maria Barbal, l'actual Escriptora del Mes. Com sempre, amb les inicials dels mots resposta es podrà llegir acrósticament un retol relacionat amb aquest llibre.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
13		15	16	17			19	20	21	22	23				
25	26	27	28	29		31	32		34	35	36				
37		39	40	41	42	43	44		46	47	48				
49	50	51	52		54	55		57	58		60				
61	62		64	65	66	67	68	69	70	71		76			
	78	79	80	81	82	83		85	86	87	88	89	90	91	92
93	94		96	97	98	99	100	101		103		105	106	107	108
	110	111		113	114	115	116	117	118	119	120		122		124
125	126	127	128	129	130	131		133	134		136	137	138	139	140
141	142	143	144	145	146	147		149	150	151		153	154	155	156

La tercera i la quarta cames d'alguns vianants.

87	145	125	48	115	28	39
C	R	O	S	S	E	S

Duir l'estendard en la cavalleria dels exèrcits medievals.

68	155	105	79	140	12	52

Dona d'ara, i perdoneu l'anacronisme.

64	130	46	16	75	27	91

Defici absolutament forassenyat.

99	118	5	71	22	62	142

Ordinaris, bruts.

127	126	57	108	93	32	151

Impuls sobtat, però no necessàriament de regalar flors

82	8	143	49	43	60	97

Mania de debò.

20	11	134	113	1	122	55

N'hi ha que piquen i n'hi ha de protegides.

26	23	153	54	138	44	128
A	R	A	N	Y	E	S

Paraula de Pinotxo.

80	74	29	9	117	133	86

D'un abast filosòfic envejable.

73	35	100	25	21	13	110

Sempre mira de reüll les noves adquisicions del seu veí.

120	94	42	147	67	114	136

Dures.

17	83	69	154	41	107	146
P	E	T	R	I	E	S

Buidar un recipient completament, fins a l'última gota.

149	78	34	88	131	96	19
E	S	C	U	R	A	R

La mal anomenada tercera edat.

92	91	19	150	70	89	38
V	E	L	L	E	S	A

Diuen que el poder en tè.

47	127	76	90	27	101	10

El temps verbal dels obsequis.

81	141	40	119	88	86	21
R	E	G	A	L	A	R

Patològicament absurd.

129	4	61	106	50	103	54	129

Filla de l'amor sobtat entre un espanyol i una asteca.

7	111	156	116	2	85	124	144

**SOLUCIÓ**

SI BE MATAVEN LES RATES, FEIEN UN GRAN SERVEI, DESPRES NO SE LES MENAVEN, PERÒ SEMPRE S'ACOSTAVEN AL FOC, A FREC DE ROSTIR-SE I SOBRETOT DE SOCAPIRIMAR-SE ELS PELS. *Camfora*, Maria Barbal, Edicions de la Magrana, 1992; pàgina 33

Maig-juny 1991

18

MAYO · JUNIO 1991

I N F O R M A

- ANAGRAMA
- EDICIONS 62
- PENÍNSULA
- LUMEN
- LA MAGRANA
- TRES I QUATRE
- LABOR
- MIRAGUANO
- ALFAR
- ÁNGULO
- BARRAL
- COMPLIT
- CUADERNOS PARA EL DIÁLOGO
- DADOR
- DON QUIJOTE
- ERASMO-BOSCH
- FUNDACIÓ ALFONS COMIN
- FUNDACIÓ JAUME BOFILL
- FUNDACIÓN SISTEMA
- HOGAR DEL LIBRO
- MILÁN
- ORIÓN 93
- PRENSA CIENTÍFICA
- TANAGRA
- TESYS-BOSCH
- TORAY (Medicina)
- XARXA CULTURAL
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA
- DIPUTACIÓN DE CÁDIZ
- DIPUTACIÓN PROVINCIAL DE HUELVA
- DIPUTACIÓN DE SEVILLA
- FUNDACIÓN UNIVERSITARIA DE JEREZ
- UNIVERSIDAD DE ALICANTE
- UNIVERSIDAD DE GRANADA
- UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS
- UNIVERSIDAD DE MÁLAGA
- UNIVERSIDAD DE SEVILLA
- UNIVERSIDAD DE ZARAGOZA

Revistas:

- ARREL · DAINA ·
- L'AVENC · KRAZY CÓMICS ·
- LUCANOR · PÉRGOLA ·
- L'OPINIÓ SOCIALISTA ·
- PODER Y LIBERTAD ·
- RÁBIDA · SISTEMA ·
- CUADERNOS 90 NOVENTA

e

DISTRIBUCIONES DE ENLACE, S.A.

E D I T O R I A L

EL PODER DE LAS IDEAS

*Ni de los políticos, ni de los religiosos. Hace ya tiempo que las ideas parece que no provengan de ellos. Los políticos no inspiran confianza a la mayoría de la gente. Sobre la cuestión religiosa, en general se acepta que es cosa de cada individuo y que está muy relacionada con el lugar de nacimiento y con las personas junto a las que se crece.*

*Ni maestros, ni filósofos. ¿Tuvieron algún día en algún país del universo poder sobre las ideas? No lo recuerda casi nadie.*

*Según el señor Robert McKee, el escritor de guiones para la pantalla es como un dios que mueve a la gran masa insuflándole emociones. Pero más aún, dentro de sus palabras, el guionista inyecta ideas. Puede decir quién es realmente una gran mujer y un mal hijo, por ejemplo. O cuál es la forma de salir de una terrible bajada en la ilusión.*

*Los encargados de encarnar la depresión, la bondad, la inteligencia... son los actores y las actrices. Estos bellísimos monstruos que saben quedar bien aunque hagan de malvados.*

*Se alza sobre la tarima la figura potente del guionista, el maestro McKee, y asegura que los escritores deberían tomar como modelos a los actores. Pone el ejemplo de Lawrence Olivier, muerto hace poco, y explica cómo seguía practicando en una escuela de arte dramático a pesar de ser ya un gran actor. Y habla después de Al Pacino que asiste semanalmente a clases de interpretación; el hombre que ha encarnado al protagonista de El Padrino III, otro grandísimo actor. La sala queda en silencio y, en vez de bajar el tono de la voz, McKee lo rompe acompañando las palabras de sus gestos de hombre bregado y parece querer arremeter contra sus compañeros de profesión cuando pregunta. ¿Cuántos escritores hay que dediquen unas horas semanales, aparte de sus trabajos concretos, a practicar la escritura?, ¿a describir, por ejemplo, los objetos de la habitación donde están?*


*Ha atronado su voz y el auditorio da la impresión de preferir no hacerse notar mucho. Y continúa el gran McKee, el escritor y ahora mismo actor McKee, hablando de la responsabilidad del escritor de guiones. Es mucha, repite. En las manos de su inteligencia tiene aquello que se llama moralidad.*

*Me parece un buen tema de reflexión.*

*Teniendo en cuenta de donde provienen la mayor parte de películas que vemos, y si la mayoría de guionistas son conscientes de su poder, podremos deducir quién dirige la mentalidad de nuestra sociedad.*

*Pero me queda una cuestión. ¿Quién da las ideas a los guionistas?*

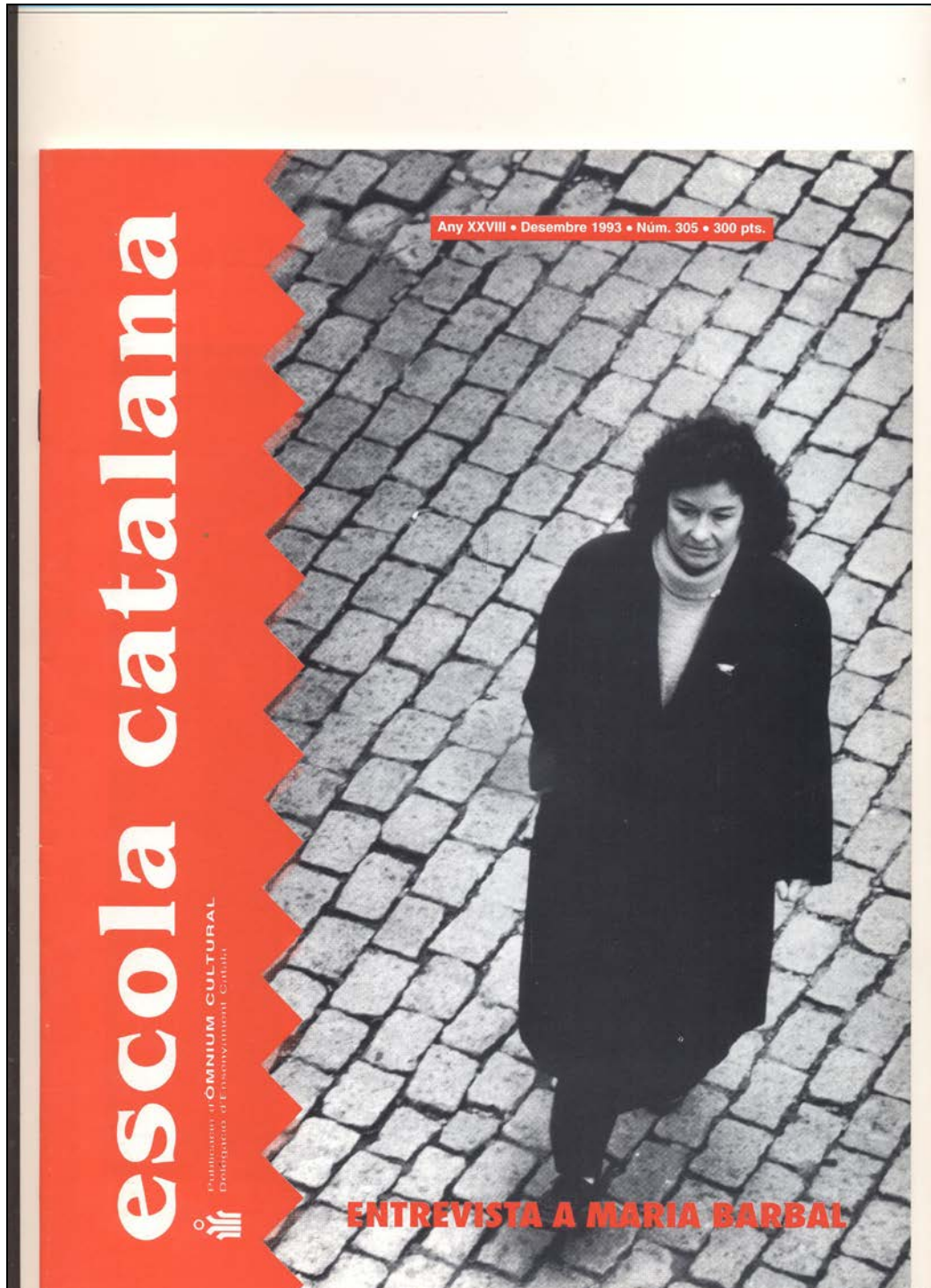
MARÍA BARBAL  
(Traducción del catalán)



27. Coberta

**Escola catalana. Número 305**

Òmnium cultural. Delegació d'Ensenyament Català. Desembre 1993.



28. Coberta

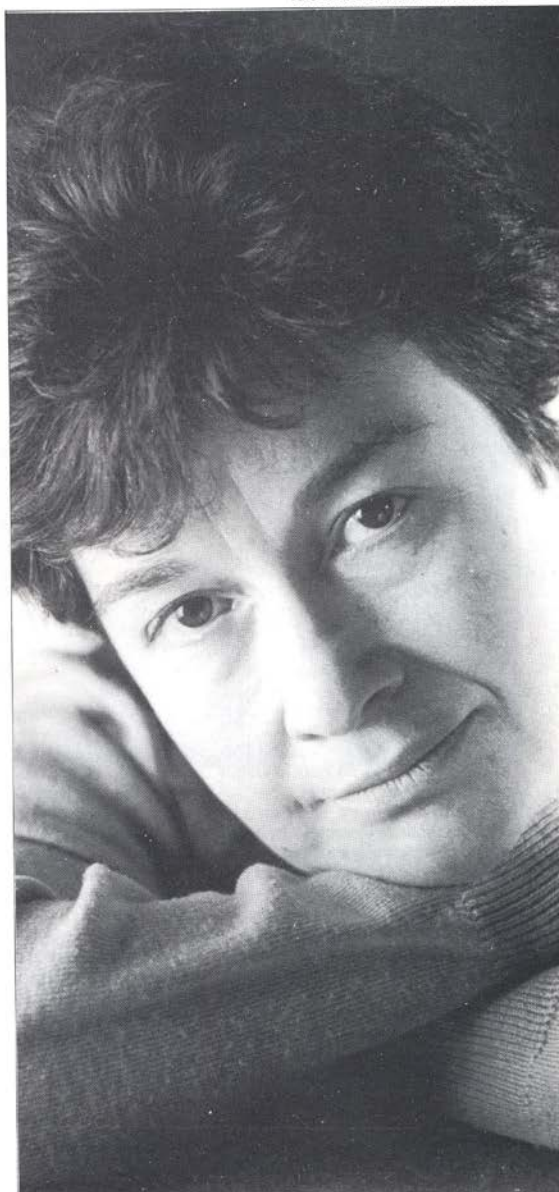
Entrevista a Maria Barbal

## Què seria una casa de pagès sense una dona?

A. F.

*L'autora de Pedra de tartera, Càmfora, Mel i metzines s'ha consolidat en la literatura catalana actual. Ella és una tranquil·la professora de llengua que viu a l'esquerra de l'Eixample, a Barcelona. L'èxit de la primera novel·la la va convèncer que havia d'escriure. La resposta del públic i la crítica ha anat arribant després. Maria Barbal va néixer a Tremp, però ha passat més anys a Barcelona des que va baixar a estudiar. Els protagonistes dels seus llibres són persones que treballen fort i en silenci, que emigren a la ciutat. Dones valentes i dures, amb cor. Personatges del paisatge de la infantesa, el Pallars. Barbal escriu històries sòlides, amb un fons de tragèdia: explica, amb una llengua riquíssima, creïble, un món perdut. La realitat viscuda i explicada pels grans; el contacte amb la natura; un pare que li feia escriure un dietari com a condició per deixar-la anar a les excursions de l'escola; les cartes als de Tremp; són a les arrels de l'escriptora. L'èxit: la paraula la incomoda, és discreta i afable. Es refereix a la dificultat de parlar en una entrevista, d'encaixar el temps de la conversa en l'agenda, de la sensació de no tenir res a dir més enllà de l'obra que l'avalua. Canvia quan parla de com la idea es transforma en una novel·la.*

FOTO CEDIDA PER EDICIONS LA MAGRANA



29. "Què seria una casa de pagès sense una dona?" **Escola catalana.** Número 305. Pàgina

29



### El món perdut

—Per què aquest món de les muntanyes i de la gent que vivia al Pallars, d'on sorgeix?

—Doncs... per una banda els he vist, els he conegut de nena, uns personatges; i per una altra, m'ho han explicat, gent de la família, però no necessàriament, també altres persones. És a dir, hi ha una tradició que en diríem oral, però també hi ha un lligam amb la realitat viscuda.

—Les seves novel·les parlen d'un món molt diferent de l'actual, d'un món que es pot dir que és un món perdut.

—Un món perdut. Doncs sí, suposo que sí. Passa que els mons perduts no ho són d'una manera absoluta, no es desvinculen del tot de la continuïtat de la vida i de la història.

—Ho deia pel contrast entre el món que apareix reflectit a les seves novel·les i, en els mateixos escenaris, l'actual desmantellament de l'agricultura i el despoblament d'aquestes terres de muntanya.

—Bé, en part podria ser que el fet de referir-me a aquest món de les muntanyes dels Pallars —perquè jo mateixa me n'he hagut d'allunyar, com molta gent— sigui perquè s'està perdent. És a dir, que si fos un món en plena vitalitat probablement no l'hauria viscut d'una forma profunda i no hauria tingut necessitat de referir-m'hi.

—En la història de Catalunya és decisiva la relació entre una capital i un rerepaís. Els personatges de les seves novel·les se'n van a la ciutat. Què representa emigrar, des d'aquest món que vostè, com diu, també va haver de deixar?

—A veure, depèn de l'edat i de la circumstància. Per una banda hi ha la persona jove que se'n va a la ciutat perquè hi ha trobat feina i perquè vol continuar estudiant, amb una situació econòmica més o menys resolta. Pot ser que aquesta

*Podria ser que el fet de referir-me al món de les muntanyes dels Pallars, perquè jo mateixa me n'he hagut d'allunyar, sigui perquè s'està perdent. Si fos un món en plena vitalitat probablement no l'hauria viscut d'una forma profunda.*

persona jugui amb un cert avantatge, encara que li costi una certa adaptació, és jove i va de pressa. Aleshores, com que ha viscut un ambient molt diferent, en certa manera un pèl més dur, pot ser que estigui més preparat. Però la ciutat també representa un trencament, per a certes persones. Representa trobar-se amb un ambient que al començament és bastant hostil. Després ja t'hi vas adaptant.

—La proximitat a aquestes qüestions la deu haver fet pensar sobre aquesta interrelació tan estreta entre la capital i el país.

—Sí que hi he pensat, és clar. Barcelona és una ciutat que en gran part representa Catalunya, perquè hi ha gent de tot Catalunya, que han anat venint de tot arreu. Per una altra banda hi ha un distanciament entre aquesta capital potent, que econòmicament i culturalment i en tots els sentits pesa molt, i la perifèria, i en el cas de la muntanya jo crec que és viscut molt fortament d'aquesta manera. S'estima la capital, perquè és claríssim que és Barcelona, etcètera; però alhora hi ha aquesta sensació de distanciament, allò que «allí sí que les coses van bé i es resolen», oi?

### Els protagonistes

—Vostè fa una protagonista en la figura d'una dona dura i valenta, i amb molt de cor, que treballa fort per sobreviure; sense plantejar-se gaire més, i que va trobant un camí, amb un sentit comú tremend, com quan a la protagonista de *Pedra de tartera* li dona voltes pel cap la idea de la duresa de la feina de la dona al medi rural, i diu: «Què seria una casa de pagès sense una dona?».

—Bé, és molt difícil contestar. El meu camí per a escriure *Pedra de tartera* no va ser dir «a veure, quin tipus de personatge elegeixo» per explicar el que jo volia explicar. La història no va anar així: diríem que ha estat com una tria determinant, agafar aquesta dona normal, que es podria repetir moltes vegades, que abunda en una època determinada, i ja està. A mi em sembla que aquesta dona és un personatge accessible. No ho sé, potser perquè no he conegut cap marquesa; seria molt interessant estudiar la vida d'una persona rica que s'hagués quedat allí a la casa... És a dir, potser perquè m'és més fàcil aquest personatge que tinc més a mà, que l'he conegut.

—La dona de *Càmfora*, o el germà cabaler de *Mel i metzines*, que ha d'abandonar la terra.

—En aquests casos, la mateixa història, és una qüestió de proximitat, del que jo vaig conèixer. Però en tot cas això no és conscient.

### La llengua dels personatges

—Com va decidir el que havia de fer parlar als personatges?

—Vaig escriure *Pedra de tartera* quan vaig trobar la veu. Aleshores em va semblar que tenia una certa dificultat: em va semblar que havia de parlar pallarès, perquè no tenia instrucció ni estudis, sabia el que li passava perquè li passava a ella, i ben just. Ara, penso que en

*Vaig escriure Pedra de tartera quan vaig trobar la veu. Em va semblar que havia de parlar pallarès. Hauria pogut escriure en una forma més dialectal, i entrar en la qüestió morfològica... i em va agafar pànic. Únicament vaig fer servir molts elements del lèxic, i prou. Vaig intentar fer un entremig: veia que aquesta protagonista havia de parlar com es parla per allí, perquè era part de la seva vida parlar d'aquesta manera.*

aquell moment jo hauria pogut escriure en una forma més dialectal, i entrar en la qüestió morfològica... i em va agafar pànic. Únicament vaig fer servir molts elements del lèxic, i prou. D'una forma bastant intuïtiva, vaig intentar fer un entremig. Però sobretot perquè veia que aquesta protagonista havia de parlar com es parla per allí, perquè era part de la seva vida parlar d'aquesta manera.

—D'altra banda, vostè és professora de llengua. Tornant a la qüestió de la muntanya i la ciutat, ara des del punt de vista de la llengua, com s'enfronten els alumnes, amb el seu dialecte urbà, a la llengua dels personatges?

—Aquí hi ha una sèrie de factors prou coneguts, que s'han d'anar sumant. La pressió dels àudio-visuals, el fet que llegeixen poc, etc.; el castellà com a llengua materna de molts d'ells; són coses que porten l'alumne a una llengua bastant empobrida. Anar sumant fa que a al-

guns el pallarès els sigui pràcticament incompreensible.

#### **Els lectors**

—Ha rebut algun senyal dels lectors?

—Sí. Jo he anat a molts centres d'ensenyament, perquè *Pedra de tartera* es va editar en una col·lecció juvenil. Anant a aquests centres sempre hi ha anècdotes. Amb els lectors d'institut t'arriba alguna re-

ferència general, com ara que a les noies els ha agradat més que als nois, comentaris d'aquest estil. Em penso que aquest llibre s'ha fet llegir massa aviat, que com a lectura obligatòria no s'hauria de llegir abans de segon de BUP.

—I els lectors lliures, els que compren el llibre?

—Sí, sí, alguna carta. No recordo exactament quina novel·la era, però en general, quan s'escriu algú és perquè li ha agradat. Hi ha per-

FOTO CEDIDA PEL DIARI AVUI



escola catalana • desembre 1993 • núm 305

sones que et diuen que tenen algú a la família, la mare o qui sigui, que va viure unes circumstàncies molt similars. Aquesta proximitat és el que fa efecte. Algú altre et parla del llenguatge: «Aquesta llengua jo l'havia sentit de petit», «El meu avi parlava així», «He recordat paraules que no havia tornat a sentir». Tot això és molt emocionant. També vaig anar a un lloc, em sembla que era a Solsona, i un noi que havia viscut al Pallars em va dir: «Però escolta, tu no parles pallarès!», estava enfadadíssim! Li vaig explicar que conservo interiorment el dialecte, però que fa més anys que estic a Barcelona. Em va caure molt bé, aquell noi.

#### El procés de creació

—Quin és el procés creatiu, el que va de la idea a la novel·la?

—El procés creatiu és variat, jo podria explicar cada història. És després, que hi reflexiones; en el moment d'escriure, no. Per exemple, a *Pedra de tartera* vaig partir d'un argument que coneixia, em pensava que amb aquell argument ja ho tenia tot. És difícil trobar qui t'explica la història, quan trobes la veu que t'explica la història vas tirant endavant. Tot i tenir l'argument em vaig trobar amb dificultats que vaig haver d'anar resolent. Em fallaven qüestions com ara com anava la Conxa [la protagonista] vestida per anar al ball, coses que no acabava de saber de cap manera. Bé, vaig fer una petita investigació, molt simple, a través dels pares, a través de persones d'aquesta edat, a través de cartes. El que va passar és que el personatge, que jo me l'imaginava d'una manera molt determinada, a partir d'un determinat moment va canviar. Es converteix en una dona molt pessimista. A l'últim capítol, quan arriba a Barcelona, dona a entendre que no li importa la vida, no li queda res. Jo crec que partíem d'un conflicte

FOTO CEDIDA PER EDICIONS LA MAGRANA



*Em sembla que a qualsevol escriptora catalana actual l'han emparentat amb la Mercè Rodoreda. Recordo una crítica al Ya que em relacionava amb gairebé totes les autores catalanes: la Carme Riera, la Montserrat Roig...*

que no portava a un personatge tan pessimista. Tenia més aguant.

—S'enfonsa massa precipitadament després de l'episodi de la guerra, quan els soldats nacionals s'emporten el marit i detenen la família.

—Sí, aleshores vol dir que en el procés s'hi filtren altres qüestions, no és solament un argument que

pots tenir molt clar, sinó que hi ha una evolució del personatge, li vas donant unes característiques que segons com poden desviar la previsió inicial, etc.

—Les altres?

—Va ser una mica diferent. A *Mel i metzines* jo tenia algunes anècdotes per separat que les havia tret de la realitat. Però vaig voler crear un personatge que no s'assemblés a ningú que jo conegués i que pogués unir les anècdotes. Vaig anar a l'origen, a la infantesa del personatge, i se'm va allargar molt una part que jo no havia previst, i les anècdotes reals que tenia es van quedar en molt poqueta cosa, va ser diferent, gairebé a la inversa que *Pedra de tartera*.

#### Les influències, la literatura actual

—De la literatura, què l'ha influït i què la influeix? ¿Va seguint la literatura que es fa actualment, i li interessa alguna cosa en especial?

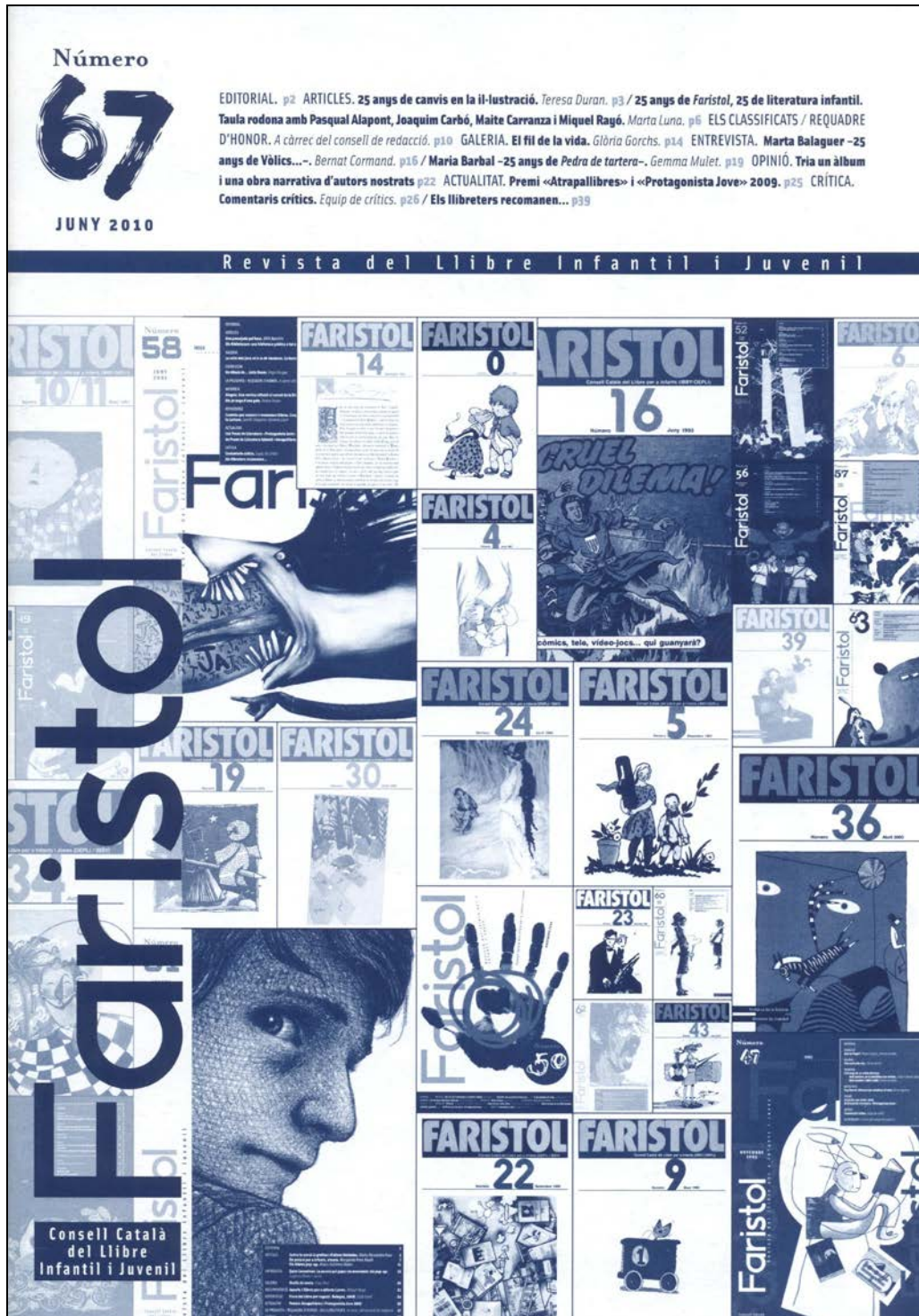
—Sí, és clar, en un cert grau, sí. He llegit molt, he recollit moltíssim, però no tinc una consciència clara d'estar seguint un autor o altre. Després, quan fan les crítiques, algú diu que això s'assembla a no sé què, i tu t'ho comences a plantejar i dius mira, potser sí.

—Amb qui l'emparenten?

—Per exemple, amb la Mercè Rodoreda. Però em sembla que a qualsevol escriptora catalana actual l'han emparentat amb la Mercè Rodoreda, n'estic convençuda. Recordo una crítica que va sortir a *Ya*, qüestió excepcional, que m'emparentava amb gairebé totes les autores catalanes: la Carme Riera, la Montserrat Roig... I jo, doncs molt bé, perquè no les havia llegit a totes. Però en fi, no és una qüestió senzilla, tu no tens una consciència clara de si t'assembles a algú. No és que vulguis dir que ets un cas únic, simplement és que no tens aquesta consciència. ■

**Faristol. Número 67**

Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil.



33. Coberta

# Maria Barbal

25 anys

Gemma Mulet, docent

de *Pedra  
de  
tartera*

No tenia cap connexió amb el món editorial i li feia respecte picar a la porta d'un editor. Per aquesta raó, va decidir presentar *Pedra de tartera* al premi Joaquim Ruyra. Enguany es compleixen 25 anys de la primera edició d'aquesta breu i gran obra, de la qual s'han venut més de 300.000 exemplars. Per celebrar-ho, compartim una estona amb la seva autora, Maria Barbal, una dona d'una franquesa i naturalitat excepcionals, en un fornet de l'Esquerra de l'Eixample, el seu barri barceloní.

– *Pedra de tartera va ser publicada en una edició juvenil; pensaves en aquest públic mentre l'escrivies?*

No, no; en absolut. Jo no pensava en cap públic. Ni juvenil ni de cap altra mena. De fet, és una obra sorgida per una necessitat d'expressar uns fets.

– *Però la vas presentar a un certamen literari de novel·la juvenil, el Joaquim Ruyra...*

Sí, és cert que la vaig presentar a un premi juvenil, però aquesta qüestió no té res a veure amb la novel·la. Després d'haver-la donat a llegir a persones conegudes, vaig fer el determini de presentar-la a un premi. I la decisió que fos el Ruyra va ser per un motiu de tipus pràctic: la meua novel·la tenia cent i pocs fulls i a la majoria de premis en demanaven dos-cents.



El Centre de Lectura

Entrevista 19

34. "Maria Barbal. 25 anys de Pedra de tartera". *Faristol*. Número 67, pàgina 19

– *I el vas guanyar.*

Sí. I guanyar-lo va ser passar del silenci absolut a la realització, perquè es va editar la novel·la, va començar a haver-hi una bona recepció i això va ser molt important.

– *Creus que, a l'hora de premiar l'obra, el jurat va tenir en compte el seu potencial didàctic?*

Això és difícil de saber. Al cap d'un temps, vaig tenir ocasió de parlar amb persones que havien format part del jurat, com Pep Albanell i Joaquim Carbó, amb qui tinc una bona amistat, i em van comentar que es van sorprendre pel fet que aquesta obra es presentés al premi i que van dubtar de si se l'havia de considerar juvenil.

– *El cas és que no vas quedar encasellada com a autora de literatura juvenil...*

És veritat que hi podia haver hagut un encasellament, perquè era una col·lecció juvenil; ara bé, en les primeres crítiques i comentaris ja es deia que era una novel·la poc juvenil. No és que els joves no la poguessin entendre, ni de bon tros, perquè és una novel·la senzilla, però hi havia una dimensió molt poc moderna en el sentit que no hi havia ni aventura ni protagonistes joves.

– *I quin va ser el punt de partida de Pedra de tartera?*

Doncs van ser totes aquelles anècdotes que sentia explicar a casa i als voltants sobre la guerra, perquè jo, que sóc nascuda el 1949, aleshores estava molt a prop d'aquells fets que havien afectat profundament la generació anterior. Tots aquells comentaris no els vaig poder assimilar i em va quedar com un nus a dins. Crec que, anys després, amb la novel·la vaig aconseguir desfer-lo. I aquesta era la funció que jo li veia: volia ordenar aquella història que, tot i que senzilla, sempre sentia explicar a trossos.

– *Sempre t'empeny aquesta pulsio, a l'hora d'escriure?*

Depèn, hi ha hagut de tot. Normalment, és a partir d'un impuls, que pot venir d'una realitat heretada, com en el cas de *Pedra de tartera*, d'una experiència pròpia o, fins i tot, d'una notícia del diari. Pot venir també de la reflexió. És, en fi, un impuls que he de racionalitzar.

– *Què et posa més dificultats, la tria de la veu narrativa, la construcció de personatges...?*

Moltes vegades, la trama. Perquè en ocasions parteixes d'una idea que creus que té molta força però després, quan intentes eixamplar-la, que normalment és una necessitat de la mateixa novel·la, et trobes amb dificultats. Comences a dibuixar un arbre i no acabes de veure clar com creixerà, quines seran les branques, les fulles...

– *Varia d'una novel·la a una altra, el procés de creació?*

No sempre és el mateix, però sí que consta dels mateixos elements que vas trobant per una via o per una altra. De vegades m'he organitzat marcant unes possibles parts de l'argument; d'altres, m'ha vingut la força d'un protagonista a partir del qual he desenvolupat la història i he anat trobant altres personatges que, naturalment, són imprescindibles per al desenvolupament de l'acció. D'altra banda, aquest protagonista pot coincidir o no amb la veu narrativa i, en el meu cas, molts cops ha coincidit.

– *Com en el cas de la Conxa, la protagonista de Pedra de tartera...*

Sí, així és. Vaig triar la primera persona perquè jo imaginava que una dona que havia viscut tot allò m'ho explicava i jo actuava de notària. Volia intentar captar com aquesta persona hauria pogut explicar aquests fets, com els podria haver viscut i què hauria pogut sentir. La primera persona et va molt bé perquè és molt directa i clara, però també et posa dificultats perquè et falten molts elements. Per trobar les característiques de la Conxa, vaig partir d'un caràcter, d'una persona que coneixia; ara bé, després me'n vaig anar allunyant. Necessitava ampliar la història i, en faltar-me molts elements, el personatge se m'anava definint cap a una banda diferent de la persona que jo tenia de referent.

– *En les primeres edicions, es va incorporar un pròleg justificant l'opció lingüística. Tenia a veure amb el fet de tractar-se d'una col·lecció juvenil?*

Era una justificació i ara no recordo si també vaig presentar-la al premi amb el pròleg o no... En tot cas, no penso que guardés relació amb l'edat dels possibles lectors; més aviat obeïa a la

sensació que s'estava parlant d'un món desconegut a la ciutat, on jo pensava que es publicaria el llibre. I, és clar, al llibre hi ha presència de lèxic pallarès, fins i tot d'algunes construccions morfosintàctiques, i jo era conscient que això podia crear alguna dificultat. També ho justificava dient que la veu narrativa era la de la protagonista. Jo, llavors, portava bastants anys aquí, a Barcelona, i per tant el fet d'utilitzar el pallarès va ser una opció per donar coherència i versemblança al personatge que enraonava.

– *Quina creus que és la clau de la seva bona acollida a les escoles?*

Sí, és cert, la novel·la ha tingut molt bona acollida als centres educatius durant aquests 25 anys i per aquesta raó he anat a escoles que m'ho han demanat. Crec que és perquè és una novel·la breu que, d'una manera molt senzilla, explica uns fets històrics que es volen transmetre en un moment determinat de la formació dels alumnes.

– *I aquests joves, t'han fet arribar la seva opinió?*

I tant, de comentaris n'hi ha hagut molts. És una obra que ha propiciat una reacció abundant, sobretot per aquesta via però també, en els últims anys, per la dels clubs de lectura. Hi ha hagut joves que s'hi han enllaçat a través de l'enamorament dels protagonistes i d'altres han anat més enllà, però el que en els últims anys he vist és que el lector cospa que la novel·la parla d'una cosa molt actual, que sempre, desgraciadament, ho ha estat: que hi ha guerres arreu i que produeixen situacions similars a la rereguarda, per exemple entre les dones.

– *Així doncs, podries dir-nos quina significació creus que té aquesta novel·la dins la història de la nostra LIJ?*

Realment, crec que no ho puc valorar... Potser, pel que he llegit, va desmentir una mica la teoria que els arguments per a joves havien de ser viscuts per joves. De fet, moltes persones això ja ho afirmaven des de molt abans i ja escrivia en aquesta línia.

– *Has esmentat els clubs de lectura, creus que les lectures obligatòries a les escoles són una altra bona manera de fomentar la lectura?*

Penso dues coses que poden semblar

contradictòries i crec que no ho són. Per una banda, que és una molt bona opció deixar un cert marge de tria als alumnes; recordo haver-ho fet i anava molt bé. D'altra banda, crec que el professorat pot fer llegir un llibre concret i després aprofundir-lo, vinculant-lo a una realitat, a un fet històric, fent un debat o convidant l'escriptor. Crec que si hi ha una justificació, està bé; però per decret, sense cap explicació i sense cap trobada en grup, això no. Fer-los llegir en solitari i per obligació és un mètode molt discutible.

**– Què opines del que s'està fent a Catalunya quant a LIJ?**

Potser tinc unes idees que no estan prou al dia, però crec que a Catalunya hi ha autors boníssims. Alhora penso que és una literatura menystinguda des del punt de vista de difusió i de presència. Tota la literatura catalana ho és i hi ha unes gradacions: la que té més interès és la narrativa, sobretot la novel·la, després vindria el conte, després la poesia i, potser al mateix nivell, la LIJ. Jo no sé si això és un mal d'arreu o és un mal d'aquí. Però sé que a fora hi ha hagut molts autors valoradíssims i també il·lustradors, que de fet van molt units. Aquesta és la idea que en tinc i que no sé si hauria de posar al dia, però la sensació és que la cosa va per aquí.

**– Parla'ns de la teva incursió en la literatura infantil...**

El fet d'escriure literatura infantil ha sorgit sempre per experiències personals, una situació que se subratllava per damunt de les altres. Trobo molt difícil escriure per a infants: fas una frase i de seguida veus que no, que no pot ser i aleshores et fa ballar una mica el cap.

**– I per acabar, com és un dia de feina de Maria Barbal? És constant en l'escriptura?**

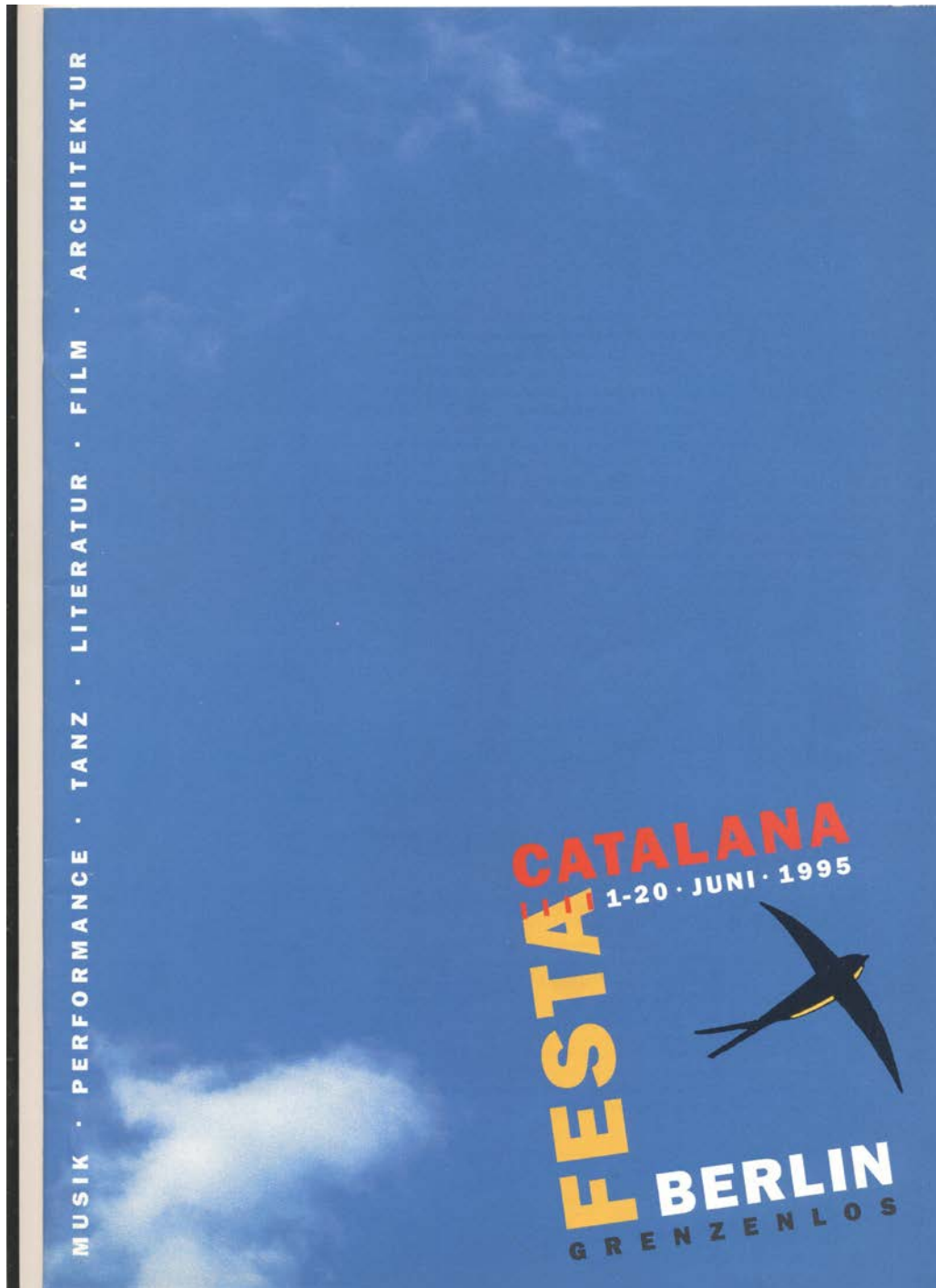
Ha, ha! Més que constància hi ha voluntat de constància. Intento tenir unes hores, matinals sobretot, per dedicar-me a escriure, a estar al dia, a documentar-me.



36. "Maria Barbal. 25 anys de Pedra de tartera". *Faristol*. Número 67, pàgina 21

***Festa catalana Berlin***

Copec. Kultur aus Katalonien. 1-20 juny 1995



37 Coberta



**Joan Brossa**  
Sonntag, 11. Juni / 19.30h  
Literaturhaus Berlin  
Fasanenstr. 23  
10719 Berlin  
Tel: 882 65 52-54

**Enric Casassas  
Xavier Lloveras**  
Montag, 12. Juni / 20h  
DAADGALERIE  
Kurfürstenstr. 58  
10785 Berlin  
Tel: 261 36 40/ 231 20 825

## Literatur aus Katalonien

eine Literaturreihe des DAAD

Die unter der Federführung des Berliner Künstlerprogramms des DAAD zusammengestellte Auswahl katalanischer Schriftsteller möchte Tendenzen der neuen Literatur Kataloniens in Poesie und Prosa, auch unter Berücksichtigung der verschiedenen Regionen, aufzeigen.

Nur einige der Autoren und Autorinnen, die vorgestellt werden, sind bisher ins Deutsche übersetzt und hier publiziert worden; für die Lesungen werden teils neue Übersetzungen angefertigt.

Die Eröffnung der Veranstaltungsreihe ist einer der Leifiguren der katalanischen Dichtung dieses Jahrhunderts, nämlich Joan Brossa, gewidmet, der von Tilbert Stegmann, dem Initiator der Katalanischen Wochen in Berlin im Jahre 1978, vorgestellt wird.

Ein Vortrag zur katalanischen Literatur im europäischen Kontext von Johannes Hösle deckt den informativen Teil der Eröffnungsveranstaltung ab und leitet zur jüngeren Autorengeneration über, die an den folgenden Tagen in Lesungen mit Übersetzung zu Wort kommt.

### ZWISCHEN EUPHORIE UND FRUSTRATION

Die neue katalanische Literatur im europäischen Kontext  
Einführungsvortrag von Prof. Johannes Hösle, Universität Regensburg

### Lesung/Aktion Joan Brossa

Präsentation: Prof. Tilbert Stegmann, Universität Frankfurt



Von Antoni Tàpies als Vorreiter der konzeptuellen Kunst angesehen, ist Joan Brossa einer der Pioniere der interdisziplinären Kunst in Europa.

„Wenn ich nicht dichten könnte, wäre ich in Momenten der Euphorie Krieger und in denen der Passivität Verwandlungskünstler. Dichter sein beinhaltet beide Facetten.“

Joan Brossa

### NEUE LYRIK

**Enric Casassas, Xavier Lloveras**

Vorstellung: Josep Tèrmens, Lektor für Katalanisch an der FU Berlin

Enric Casassas, der zur Zeit in Berlin lebt, sieht sich selbst als einen Seiltänzer, der immer kurz davor ist zu fallen und dessen Gleichgewicht von der Erwartung des Publikums gehalten wird. Eigentlich sei er so eine Art zukünftiger Rattenfänger von Hameln, findet der junge Poet, dessen Familie in Barcelona dem Geschäft mit Ölsardinen und Anchovis nachgeht.



Xavier Lloveras versucht, mit seinen polemischen Artikeln frischen Wind in die katalanische Literaturdebatte zu bringen. Der Titel seiner zuletzt erschienenen Gedichtsammlung, „El test de Rorschach“, könnte, nach Meinung von Casassas, ein Hinweis darauf sein, wie die Gedichte zu interpretieren sind, nämlich wie die Formen der Flecken im Rorschachtest.



Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura  
Institut de les Lletres Catalanes



Instituto Cervantes

Informationen:  
Barbara Richter  
Berliner Künstlerprogramm des DAAD  
Tel: 231 20 825

**Maria Mercè Marçal  
Isabel-Clara Simó**

**Dienstag, 13. Juni / 20h**  
Akademie der Künste / Clubraum  
Hanseatenweg 10  
10557 Berlin  
Tel: 390 00 70

**Maria Mercè Marçal  
Isabel-Clara Simó**

Vorstellung: Elisabeth Brilke, Übersetzerin von Isabel-Clara Simó und Conxa Moreno, Dozentin für Katalanisch an der FU Berlin

Maria Mercè Marçal versteht sich als militante Feministin und Vertreterin eines linksgerichteten Katalanismus. Ihre Hauptbeschäftigung ist jedoch eindeutig die Literatur. Schwerpunkt ihrer literarischen Produktion ist die Lyrik, neben Übersetzungen aus dem Französischen und dem Russischen u.a. von Colette, Ana Achmatova und Marina Zwjetajewa. Von Maria Mercè Marçal erschienen auf deutsch bisher nur einzelne Gedichte. In ihrem 1984 erschienenen Roman „La passió segons Renée Vivien“ beschreibt sie das kurze aber intensive Leben der Amerikanerin Pauline Mary Tarn, einer Dichterin, die unter dem Pseudonym Renée Vivien in französischer Sprache schrieb und als erste ihre Liebe zu einer anderen Frau offen kundtat.

Mit einer langen Liste an Veröffentlichungen zu verschiedenen Themen, sowie durch ihre Beiträge für Fernsehen, Rundfunk und Tageszeitungen und ihre Teilnahme an zahlreichen Kongressen hat sich die Schriftstellerin und Wissenschaftlerin Isabel-Clara Simó eine ständige Präsenz in der Öffentlichkeit erobert. Mehrere ihrer Theaterstücke wurden bereits aufgeführt, andere sind in Bearbeitung.



**Quim Monzó**

**Mittwoch, 14. Juni / 20h**  
**Podewil**  
Klosterstr. 68-70  
10179 Berlin  
Tel: 247 49 777

**Quim Monzó**

Einführung: Heinrich von Berenberg

Quim Monzó ist wahrscheinlich der bekannteste Autor seiner Generation. Anfang der 70er Jahre noch als Kriegsberichterstatler in Nordirland, Vietnam und Kambodscha unterwegs, erreichte er 1976 die ersten literarischen Erfolge mit der Veröffentlichung einer Sammlung von Kurzgeschichten. Die nächste folgte einige Jahr später unter dem kryptischen Titel: „Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury“. Die durch den Erfolg geweckten Erwartungen als „Hoffnungsträger“ der jungen katalanischen Literatur hat er durch seine folgenden Produktionen - Romane, Kurzgeschichten, Drehbücher, Hörspiele und Artikel - mehr als erfüllt. Durch seine regelmäßigen Auftritte in Fernseh- und Hörfunksendungen, in denen er mit der ihm eigenen ironischen Schärfe und kritisch absurden Weltsicht die politisch-kulturellen Tagesereignisse, die letzte Folge der mit-täglichen „Telenovel.la“ oder das letzte Fußballspiel des F.C.Barcelona kommentiert, gerät er immer wieder ins Gerede. Sein letzter Kurzgeschichtenband „El perquè de tot plegat“ wurde vor kurzem mit großem Erfolg verfilmt und ist in Berlin am 12. Juni um 20h im Arsenal-Kino zu sehen.

**Maria Barbal  
Jesús Moncada**

**Freitag, 16. Juni / 20 h**  
**Literarisches Colloquium Berlin**  
Am Sandwerder 5  
14109 Berlin  
Tel: 816 99 60

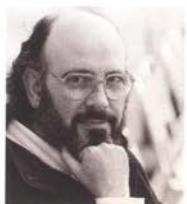
**Maria Barbal  
Jesús Moncada**

Einführung: Ferran Ferrando Melià vom Katalanischen Kulturbüro Frankfurt und Willi Zurbrüggen, Übersetzer von Jesús Moncada

Maria Barbal kam 1949 in Tremp, einer Kleinstadt in den katalanischen Pyrenäen, zur Welt. Von der Großstadt unwiderstehlich angezogen, siedelte sie, wie viele ihrer literarischen Generation, im Alter von 21 Jahren nach Barcelona über. In ihren meisten Romanen greift die Autorin jedoch immer wieder auf die Landschaften und die Berg- und Dorfbewohner ihrer Kindheit zurück. Maria Barbal schreibt auch Kinderbücher.



Jesús Moncada schaffte mit seinem ersten Roman „Cami de sirga“ den literarischen Durchbruch. Anhand der Erlebnisberichte mehrerer Figuren evoziert Moncada die letzten hundert Jahre Geschichte seines von dem Wasser eines Staudammes verschluckten Dorfes Mequinensa. Der Roman, der in mehrere Sprachen übersetzt worden ist, erscheint bei Fischer in der deutschen Übersetzung von Willi Zurbrüggen unter dem Titel „Die versinkende Stadt“.



Arquebisbat de Barcelona. 5 agost 2001



**FULL  
DOMINICAL**  
ARQUEBISBAT DE BARCELONA

ANY LXIII ■ 5 D'AGOST DE 2001 ■ NÚM. 31

**CARTA DOMINICAL**

### El progrés i la pura raó instrumental

preguntàvem la darrera setmana si el progrés de la nostra època és autèntic, si ens allibera de la inhumanitat i del mal. Essent el progrés un concepte que es correlaciona amb la decadència, convé tenir present que no sempre aquesta relació ha estat clara com ara. S'ha parlat, per exemple, de la decadència de l'Imperi Romà. Doncs bé, el mite de l'antiguitat tardana, Henri Irénée Marrou, ha dit moltes coses anys:

«L'actitud dels contemporanis de l'Imperi Romà pot resumir-se amb una sola paraula: no en varen tenir consciència. El problema del món antic i la caiguda del món antic és un problema modern».

Com tots els problemes moderns, ve del Renaixement, d'una antidecadència. Fou «formulat per primera vegada pels humanistes italians, a partir de Leonardo Bruni (1441) i de Flavio Biondo (1453). Fou una noció que els humanistes necessitaven per comprendre la seva època».

A aquesta constatació moderna només vull deduir la conclusió, si un canvi tan radical com el de la caiguda de l'Imperi Romà no ser percebut en tota la seva profunditat pels ulls dels contemporanis, tampoc no és estrany que actualment no hi hagi consciència de la decadència de la nostra cultura en determinats àmbits. Si bé és cert que el progrés és més evident que en altres èpoques, també ho és que en el nostre temps hi ha avenços aparents que n'ascaren un enviliment de les persones i de la societat. Però, que, si l'Església es va mantenir més aviat reservada en la seva actitud davant del concepte de progrés, entre altres raons pel seu temor de secularització, ara en els documents del Vaticà II, hi ha una total distància crítica (per exemple *Gaudium et Spes*), i una nova valoració del progrés, des del progrés tècnic i científic, fins a la humanització del món, que es posa en relació amb el desment del Regne de Déu (ibid. 39,53 ss.)

La paradoxa és que pot afirmar-se que, quan a l'home només li interessen els aspectes tècnics, és a dir, com fer, i no sent cap interès per saber com funciona el món, destruint a si mateix. L'home, aleshores, només valora la utilitat instrumental que, com diu Horkheimer, «s'ha liquidat a si mateix com a instrument de comprensió ètica, moral i religiosa». La comprensió —la religiosa— potser només interessa a l'home, però les dues anteriors —l'ètica i la moral— són vitals per a l'home i per a la societat, siguin quines siguin les creences. I, en la mesura que la raó prescindeix de les dimensions morals, no condueix a un progrés real, que implica sempre el desenvolupament de la persona, sinó a una decadència ètica.

Perquè l'home no és solament *faber*, realitzador de co-

**FOTONOTÍCIA**



**Actualitat de l'ascesi**

■ Les actuals campanyes antitabac són objecte de molts comentaris. Si portem a aquesta pàgina aquesta il·lustració que aconsella «no fumeu» és per dir que, també avui, és actual el domini ascètic; és a dir, l'autocontrol personal, perquè això facilita la convivència i el respecte entre les persones. No volem demonitzar el fet de fumar, però hem de recordar que és una mostra de domini d'un mateix ser capaç de deixar un hàbit que no fa cap bé a la salut. És un consell que val ser dit amb tot el respecte a les persones.

**GLOSSA**

### Ja casem el fill!

El dia del casament del fill, els pares porten dintre seu una barreja de sentiments. D'una banda, hi ha la tristesa de la separació, perquè ja no el tindran a casa. Potser, de vegades, s'hi enfadaven perquè portava amics i amigues que trencaven el ritme familiar, ho desordenaven tot i feien estrèpit. Però això donava vida i ara intueixen que hi haurà un buit, que el trobaran a faltar.

D'altra banda, però, hi ha la satisfacció d'haver ajudat el fill a *volar*. Hi han esmerçat molts esforços i sacrificis, els ha portat molts maldecaps, però avui veuen que ha valgut la pena: l'han ajudat a trobar el seu propi camí en la vida. Serà un camí diferent del dels pares, perquè cada persona és única. Però ells l'hauran *marcat*: sempre se li notarà que és fill seu.

I ara han d'acceptar que el fill, més que retornar-los l'amor a ells, el doni principalment a la seva parella i als seus propis fills. Això és reeixir com a pares: fer persones capaces de transmetre als altres l'estimació que han rebut. Val la pena sentir-se'n avui plenament satisfets.

En endavant, els pares s'han de quedar prudentment en segon terme i no interferir. Són els joves els qui tenen el dret i la responsabilitat de construir la seva pròpia llar. Voler ficar-se hi podria fer-los molt de mal.

Però no oblidem que els fills només buscaran aquesta relació amb els pares si, en marxar de casa, se'ls han emportat al cor. I l'entrada dels pares en el cor dels fills és un fet que té lloc molt abans del dia del casament.

P. Lluís Armengol i Bernils, SJ  
Director de l'Escola Activa de Pares del Cto



**La Transfiguració del Senyor**

**CONSTRUIR L'HOME**

**Trobar-se bé en la pròpia pell**

En recuperar la persona al màxim les forces vitals perdudes per la falta de control de la seva persona o per bloquejos anteriors, es fa capaç de sentir, pensar i actuar amb més intensitat. I això redueix la tensió i la fatiga i li dona una major eficàcia.

Com diu molt bé l'expressió popular, la persona aleshores «es troba bé en la seva pròpia pell». És a dir, bé en els tres pisos dels quals hem parlat, bé en el cap, bé en el cor i bé en el seu cos.

Com la saba dona vida a tot l'arbre, la vida de la persona integrada és com una saba que puja per tots els pisos

i els enriqueix i els unifica. Pensaments, paraules i gestos actuen coordinats.

No hi ha un esperit, un cor i un cos que van cadascun pel seu cantó, al seu aire.

Jesucrist ens dona la clau d'aquesta integració: és la netedat interior, font de salut a tots els nivells. Les benaurances i el sermó de la muntanya.

Si el teu interior és llum, tot tu caminaràs en la llum i no en la tenebra.

Michel Quoist

(Construir al hombre. Ed. Sigueme, 1999)

**ENTREVISTA**



IGNASI MORETA

**La vigència dels goigs**

Els goigs són una llengua a Déu, a Déu i als sants, cants, però, no s'editen, sinó en fulls vells perquè —per exemple— la parroquia pot tenir-ne un exemplar, convoca diverses tertúlies eclesials —com ara el Fòrum de la Trinitat i Evangelis o la Trinitat Joves Cristians de Catalunya— és vocal de l'entitat Amics dels Goigs (tel. 93 268 05 10) i fomenta 600 persones i a fomenta l'edició, el estudi dels goigs.

**Quin paper juguen els goigs en el marc de la religió popular?**

A Catalunya en són prou importants. En la litúrgia premoderna els goigs es cantaven. Per tant, per al poble català el cant dels goigs al seu lloc és possible la pregària en llengua materna. Avui dia la litúrgia ja en llengua catalana no oblidar que el Cantic II aconsella «fomentar el cant popular» (SS 118).

**Els goigs formen part del patrimoni literari català?**

Efectivament. Els goigs segueixen editant en català, segles més durs per a la llengua. Els manuals de rima parlen dels goigs d'una de les manifestacions literàries dels temps de cadència. La literatura catalana està essent revisada i molts goigs revisats han desacreditat fins terme *Decadència*.

**Què feu pels goigs Amics dels Goigs?**

Els Amics dels Goigs d'aplegar els col·leccionats i intentar donar suport en tots els seus vessants

**Camins de quietud al Pallars**

L'estiu de l'any passat, Maria Barbal, l'escriptora de Tremp, es decidí a viatjar a la recerca dels pobles abandonats del Pirineu, concretament de les comarques del Pallars Jussà i el Pallars Sobirà. El resultat és el llibre *Camins de quietud* (Edicions 62, Barcelona 2001, 190 pàgs.), el primer llibre de no-ficció de l'autora de *Pedra de tarterera*.

El Pallars —la seva comarca nadiua— ha estat el motiu literari de gran part de l'obra de Maria Barbal. Ara ha acomplert un desig que guardava des de la seva infantesa: «El pare, per la seva feina —escrivi—, coneixia gairebé tots els pobles del Pallars i havia tingut contacte amb les persones que hi vivien. Des del nom del poble fins a les característiques d'una pedra eren motiu d'interès per a ell. Amb el meu pare, en vaig conèixer uns quants, però d'altres van quedar com a promeses inabastables, com sons per pronunciar, per fer reviure en qualsevol moment. Quan vaig visitar aquestes pobles, les cases ja eren buides o quasi buides.

Han callat les veus que el pare un dia hi va escoltar».

En un itinerari literari, l'autora ha anat a 53 pobles dels dos Pallars i ens deixa la descripció d'una vida dura que ha motivat les migracions a l'interior mateix de Catalunya, de l'abandonament actual d'aquests pobles, però també dels signes de reconstrucció i de renaixement que es viuen en alguns d'ells gràcies al retorn d'algunes persones —sovint joves—, a

llars i ens deixa la descripció d'una vida dura que ha motivat les migracions a l'interior mateix de Catalunya, de l'abandonament actual d'aquests pobles, però també dels signes de reconstrucció i de renaixement que es viuen en alguns d'ells gràcies al retorn d'algunes persones —sovint joves—, a l'ús com a segones residències a l'estiu i a la presència dels qui practiquen esports d'hivern i d'aventura.

L'obra inclou set complements històrics sobre les fires, les festes majors, els raïers, la religiositat popular, etc. Una constatació es desprèn de la descripció de cada un dels pobles: la presència en ells de les esglésies, de vegades enrunades, signe d'una Església solidària amb la gent del Pirineu. El llibre acaba amb la paraula esperança: «Potser, allà a l'horitzó, apunta una esperança».

J. P.



**El Ciervo celebra los 50 años**

El Ciervo, revista fundada en 1951 por Llorenç Gomis i un grupo de amigos, es la única revista cultural española que se ha publicado ininterrumpidamente a lo largo de los últimos 50 años. Para conmemorar este aniversario, El Ciervo ha editado un número extraordinario de 116 páginas —del que publicamos la portada— donde se repasa su trayectoria histórica, se recoge una antología de artículos publicados y se traça a través de diversos artículos la línea editorial que la revista seguirá en el futuro. Decimos a todos los que la han hecho posible durante medio siglo un «ad multos annos».

**DITES CASOLANES**

**«A un bon altar»**

L'altar o taula per oferir sacrificis a Déu és present en totes les religions... «Elevat al·ligat als altars» equival a beatificar-lo o canonitzar-lo, és a dir, incloure'l a l'elenco dels sants i santes.

En l'ús popular, «posar algú en un altar» és una manera de dir que se li reconeix allò que val i que se l'omple de lloances.

«Sembla un altar d'ànimes» es deia

**SANTORAL**

5. † Diumenge XVIII durant l'any. Dedicació de la basílica romana de Santa Maria la Major (s. V). Mare de Déu de les Neus, i altres advocacions: Àfrica, Blanca, Eivissa, Remei...; sant Oswald, rei anglès; santa Afra, mr.

6. Dilluns. Transfiguració del Senyor, popularment: el Salvador, situada per tradició al mont Tabor (s. IV). Sant Just i sant Pastor, noiets germans mrs. d'Alcalá

8. Dimecres. Sant Domènec (Domingo) de Guzmán (†1221), prev. d'Osma, fund. Dominicans (OP) a Tolosa de Llenguadoc (1215) per combatre els albigesos. Sants Ciríac, Llarg i Esmaragde, mrs. a Roma (s. IV).

9. Dijous. Sant Domicià, bisbe; sant Romà, mr. (s. III); sant Esteve, bisbe i mr.; beata Teresa-Beneta de la Creu, mr. carmelitana.

41. «Camins de quietud al Pallars». Full dominical Any LXIII núm. 31, pàgina 3

**Infoliterata 13**

Primera agenda literària de Barcelona. Publicació mensual gratuïta.  
Desembre 2008

INFO **literata**  
primera agenda literària de barcelona

publicació mensual gratuïta [www.literata.cat](http://www.literata.cat)

literata per assabentar-te a temps

tertúlies literàries  
presentacions de llibres  
premis i concursos  
recitals poètics  
lectures de contes  
novetats editorials: narrativa, fotografia, art, viatges, assaig...

espais literaris  
activitats a les biblioteques  
clubs de lectura  
tallers d'escriptura

13

desembre 2008

núm. 13 - publicació mensual gratuïta

**Palabra de editor**

**La defensa de Kazbek**



Kazbek  
Leonardo Valencia  
Editorial Funambulista  
PVP: 15 €

— Vaya, estás trabajando...  
— Escribo Kazbek  
— ¿Qué es...?  
— Un libro.

Se me pide defender, como editor, al autor... Y me he acordado del Paludus de Gide. Este espacio que me brinda Literata parà tal cometido do se me antoja casi una redundancia: ¿acaso todo editor no defendería a sus autores... publicándolos? Y en el caso de Leonardo Valencia, casi huelga la defensa, pues él se defiende muy bien solo en sus obras y, a veces, en las plataformas virtuales que a la par va creando. Y esto es casi otra feliz redundancia: virtuales son esas plataformas que él crea y que acompañan su obra, como una prolongación de la obra en papel. Imaginemos por un instante -en un carpenteriano viaje a la semilla-, que la escritura literaria fue su hija, no de la milenaria escritura sobre pergamino u otro soporte físico, sino de la virtualidad del ciberespacio. Entonces, Leonardo Valencia, sin duda, sería uno de los homeros del fenómeno. Valencia transforma "literariamente" todo lo que toca, hasta sus correos electrónicos, quindi sabe si hasta sus listas de la compra... Nunca conocí a Leonardo Valencia, así que sólo puedo leerlo. No es una boutade. No conozco en persona a Leonardo Valencia. No suelo conocer a mis autores, tal vez porque vivo lejos. O porque muchos de ellos están muertos. Todos, sin embargo, viven en sus obras. Creo que era la hoy muy oxidada Colette quien decía que: "los muertos son iguales que los vivos, con la peculiaridad de que, simplemente, están muertos". En términos literarios, la frase adquiere, si cabe, mayor pertinencia. Los autores se defienden en sus libros. Los editores los defienden publicándolos. Los libros se defienden solos. Los de los vivos y los de los muertos... Podría glossar Kazbek, la última producción de Valencia, podría emparentarla con su anterior obra, que también publiqué, *El libro flotante de Caytran Döphin*. Podría... Pero no: mejor lean este fragmento de Kazbek que es como un arte poética de Valencia, este escritor que es pura escritura en marcha, este escritor ecuatoriano que vive desde hace años en Barcelona, lejos de su país, lejos de su editor... Hagan como yo, que nunca conocí a Leonardo Valencia, y que sólo puedo leerlo: "Una vez que está en las Ramblas, se acerca al lugar donde suele ir a escribir cuando se aburre de hacerlo en casa. Es un ala de un antiguo hospital del siglo XVIII, construido en piedra, y que fue transformado en biblioteca a mediados del siglo XX. La llama la Biblioteca de Piedra. El ala en la que siempre escribe es la Sala de Levante. No está mal que la escritura surja en un lugar que fue lugar de sanación y que esté apoyada en algo tan firme como un edificio de piedra. Allí sus personajes se levantan con firmeza y se ponen en marcha..."

**Max Lacruz**  
Editor de Funambulista

**PEN català**

Des de la seva fundació, el 1922, el PEN Català ha estat una plataforma per a la projecció internacional de la literatura i dels escriptors i escriptores dels territoris de parla catalana. Aquesta projecció internacional s'ha fet a través de la seva participació activa amb els objectius del PEN Internacional, fonamentalment la defensa de la llibertat d'expressió i la lluita per a l'alliberament dels escriptors empresonats ([www.pencatala.cat](http://www.pencatala.cat)).

**Escriptura, territori i identitat**

El PEN ha volgut explorar la relació íntima entre llengua i escriptura, amb especial atenció als escriptors que han de desenvolupar la seva obra fora del propi país a causa de la persecució a la qual estan sotmesos.

El Dia Internacional de l'Escriptor Empresonat, que es celebra el 15 de novembre, és, des de fa uns anys, una data important en les activitats del PEN Català. Cada any, els actes es centren en un tema d'actualitat lligat a la llibertat de paraula. Aquest any, declarat per l'ONU Any Internacional de les Llengües, el PEN ha volgut explorar la relació íntima entre llengua i escriptura, amb especial atenció als escriptors que han de desenvolupar la seva obra fora del propi país a causa de la persecució a la qual estan sotmesos.

**Paul Celan** va dir que la llengua és la pàtria del poeta. En quins termes, doncs, el fet de viure en un país on la llengua d'ús comú és diferent de la llengua materna afecta la creativitat de l'escriptor? Hi ha una llengua instrumental, utilitzada per a la comunicació quotidiana, i una llengua de l'ànima, indissolublement lligada a la parla materna, que serveix per expressar el jo més íntim i la creativitat literària?

Aquests són alguns dels temes que han tractat, des de perspectives diferents, els ponents dels actes organitzats pel PEN Català i celebrats el 13 de novembre a l'Ateneu Barcelonès. Per a **Salem Zenia**, escriptor berber, escriure en amazic ja era una qüestió de reivindicació d'identitat cultural quan vivia a l'Algèria, i continua essent-ho. En canvi, la relació que **Carlos Aguilera**, que procedeix de Cuba, té amb la llengua és més d'una recerca d'un llenguatge personal en el vast món d'escriptors en llengua castellana, ja que, en aquest cas, la supervivència de la seva llengua mare no està amenaçada. **Carmen Bouloosa**, escriptora mexicana resident a Nova York, va posar l'accent en el fet que, en els seus primers anys de vida, són diverses les llengües que van sonar al seu voltant: les llengües de l'educació i la cultura, per una banda, i les llengües indígenes de les

cançons de bressol i els contes, per l'altra. Si bé Carmen no parlava aquestes darreres llengües, ha crescut amb elles, i per això ara es reflecteixen en els seus escrits, si no com a llengües diferents, sí en el ritme i continguts.

Fent-se ressò de l'actualitat, les activitats del Dia Internacional de l'Escriptor Empresonat d'aquest any també han dedicat un espai a la dramàtica situació de l'escriptora i política birmana **Aung San Suu Kyi**, amb motiu del XXè Premi Internacional Catalunya, que li ha estat concedit a ella i a la metgessa **Cynthia Maung**, també birmana. L'acte, organitzat pel PEN Català al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, el 12 de novembre, es titulava *Llures de por*. Aquest és el títol del llibre més conegut d'Aung San Suu Kyi, en el que exposa el seu pensament sobre la lluita no-violenta contra el règim dictatorial de Birmània, lluita que es transforma en un camí de recerca interior per a alliberar-se de la por en totes les seves manifestacions: tant de la repressió violenta i dels atacs físics del règim opressor, com de la por de perdre els nostres privilegis.

Aung San Suu Kyi és una escriptora apadrinada pel PEN Català des del 2003. El compromís del PEN amb els escriptors apadrinats és fer de tribuna perquè es parli dels seus casos, escrivint i adreçant cartes d'apel·lació en el seu favor i difonent la seva obra. En el cas d'Aung San Suu Kyi i la situació de repressió a Birmània, a part de les diverses activitats dutes a terme durant els últims anys també s'ha traduït al català el relat *Somnis nostàlgics de Pagan* ([www.pencatala.cat](http://www.pencatala.cat)), en el qual una altra escriptora birmana perseguida, Ma Thida, tracta del ràpid deteriorament de les condicions de vida al seu país.

**Raffaella Salemo**



Foto de Sandra Codià-MacDonald

Maria Barbal llegint des de la gàbia, que simbolitza la persecució de la paraula, en un gest de solidaritat amb els escriptors empresonats arreu del món.



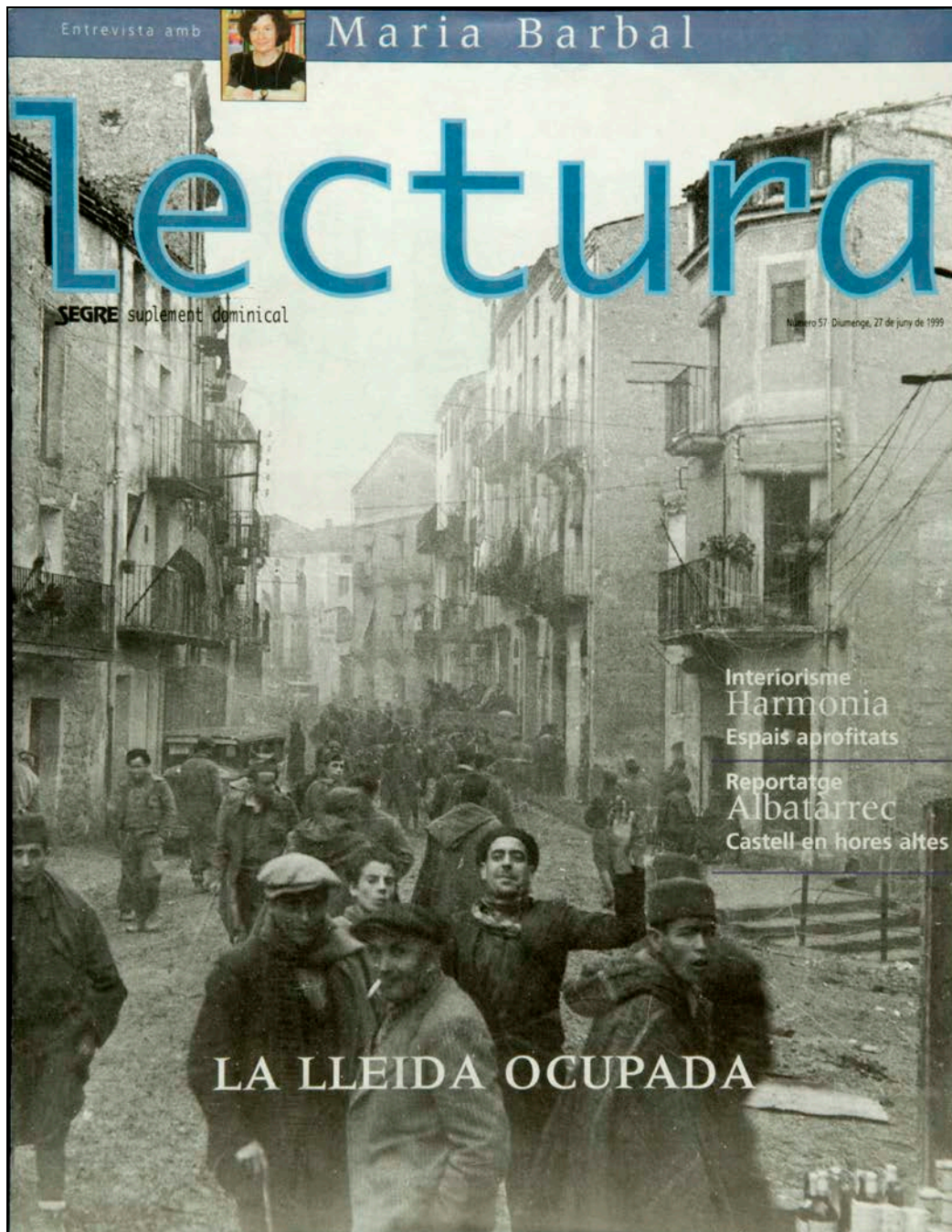
Foto de Sandra Codià-MacDonald

Acte amb motiu de la concessió del XXè Premi Internacional Catalunya a l'escriptora i política Aung San Suu Kyi i a la metgessa Cynthia Maung. De dreta a esquerra: Cynthia Maung, Xavier Rubert de Ventós, Dolores Díez, Zoya Phan i Raffaella Salemo. Foto de Sandra Codià-MacDonald.

42. "Escriptura, territori i identitat", *Infoliterata* 13, pàgina 17

**Lectura Número 57**

Segre. Suplement dominical. 27 juny 1999



43 Coberta

entrevista

# Maria Barbal

'Càmfora' la va consolidar com un nom propi de les lletres catalanes. La pallaresa Maria Barbal ha sorprès ara públic i crítica amb una obra que retrata la immigració a la Barcelona dels anys setanta, 'Carrer Bolívia'. Recentment va presentar aquest llibre a Lleida

Text: Anna Sàez ♦ Fotos: Leonard Delshams

**INSPIRA** serenor. Amb una mirada neta que desafia amb dolçor l'interlocutor. És una dona forta, com les protagonistes dels seus llibres, Maria Barbal, però, reivindica una feminitat sense etiquetes. Va néixer a Tremp el 1949. I aquest Pallars de la infantesa marcaria les seues primeres obres.

**PREGUNTA: Com es recorda de petita? Ja tenia clar que seria escriptora?**

**RESPOSTA:** A casa sempre hi va haver llibres. Al pare li agradava llegir, i llegir-nos. Però a banda d'escollir-lo, a mi també m'agradava llegir. Em recordo amb un llibre a la mà. L'escriptura va arribar més tard, d'una manera gairebé inconscient. Vaig començar ja adolescent escrivint diaris, versos... Després hi ha un salt fins a *Pedra de tartera*, que és un llibre que vaig escriure molts anys després. M'he anat introduint a la literatura molt a poc a poc.

**P: Sembla com si en els seus primers llibres sentís la necessitat de recuperar aquest món**

**perdut de la seua infantesa pallaresa, retrobar-se a vostè mateixa.**

**R:** *Pedra de tartera* és una novel·la que vaig escriure per necessitat. Sentia que havia d'explicar aquesta història, com si escrivint-la aconseguís pair-la. M'havia impactat molt. A partir d'aquí vaig continuar escrivint obres d'ambientació pallaresa perquè sí, perquè m'hi trobava còmoda, perquè coneix moltes històries del país, perquè és el món de la meua infantesa i de la meua adolescència, i això és important.

**P: Amb el temps es mitifica aquest món? Què queda del Pallars que vostè ha convertit en referent literari?**

**R:** Distingeix perfectament la realitat actual amb la mitificació dels records que faig de forma inevitable. Sóc conscient que molts llocs només existeixen a la meua ment i als meus llibres, o més ben dit, que ja no tornaran a existir. Alguns camins pels que jo passejava són ara magnífiques carreteres. Tremp, i el Pallars, en general, és un

món en transformació.

**P: Quan la literatura catalana semblava còmodament instal·lada en una narrativa urbana d'humor àcid, apareixen dos autors ponentins, Jesús Moncada i vostè mateixa, que gosen recuperar la tradició rural.**

**R:** Costa molt valorar això quan tu ets part implicada, però potser havia arribat el moment en què hi cabia tot tipus de literatura i era tan vàlida la que es feia a partir de la conservació de la memòria com la més moderna que s'importava d'Amèrica. Una mica és com si la literatura catalana s'hagués normalitzat i ja no s'hagués d'estar pendent del gènere. Almenys jo no hoestic.

**P: La seua darrera novel·la retrata el món d'uns immigrants andalusos a la Barcelona dels anys setanta, per què aquest canvi?**

**R:** Per a mi era necessari escriure aquest llibre, encara que quan vaig començar a pensar en aquesta història volia parlar d'una família catalana que se'n va a Linares i munta una fàbrica i a

“Sóc conscient que el Pallars dels meus llibres ja no existeix, és un món en transformació”

12 LECTURA - 27 de juny de 1999

44. “Entrevista. Maria Barbal”. *Lectura* Número 57





45. "Entrevista. Maria Barbal". *Lectura* Número 57, pàgina 13

entrevista  
Maria Barbal



**“La literatura femenina és una etiqueta absurda. Hi ha més dones que escriuen perquè hi ha més dones que treballen”**

partir d'aquí m'enamoro del personatge de la nena del país que està convivint amb aquests catalans. Em semblava evident que en un moment determinat emigraria i que com a molts compatriotes seus podria fer-ho a Catalunya. És una novel·la que, com d'altres, ha vingut estridada pels personatges. No pretén ser cap tesi sobre la immigració a Catalunya ni res similar.

**P: El rerefons polític li interessava especialment?**

R: Aquest rerefons polític s'ha d'entendre com el context històric en què transcorre l'acció, un moment de repressió. I *Carrer Bolívia* parla d'un barri obrer del Besòs en la Barcelona dels anys setanta, així que gairebé per força s'havia de fer referència a la situació política. Però insisteixo, han estat els propis personatges, el Néstor que és un activista, els qui m'han abocat aquí. Jo anava seguint els personatges.

**P: Però personatges com el del capellà progressista semblen creats per prendre partit, per militar des de l'escriptura.**

R: Són personatges fruit d'una època concreta. Jo no volia escriure cap tesi, insisteixo. Però tracto de retratar un món en què aquest capellà era gairebé necessari.

**P: Vostè coneix bé aquesta Barcelona.**

R: Sí, vaig donar classes en un institut del Besòs més o menys en aquesta època.

**P: Per què ha canviat el seu univers literari traslladant-lo del Pallars a la gran ciutat?**

R: El canvis sempre fan una mica de por, és cert. Però en cada llibre nou experimentes aquesta sensació, penses que potser has fet una cosa que el lector no espera de tu, que potser pots emportar-te una sorpresa que no et sigui favorable.

**P: Quina relació té amb els seus lectors?**

R: Els lectors que se t'acostem acostumen a ser molt generosos, en el sentit que és un lector que et segueix, que t'és fidel a pesar dels canvis que tu, en certa manera, li imposes. És una relació que a mi sempre m'enriqueix i de vegades fins i tot em sorprèn, perquè l'adones que la lectura en gran part és creativa. El lector pot arribar a llegir coses que tu no ets conscient ni d'haver escrit, capta tot el que hi ha en el llibre. És molt interessant escoltar-lo. El contacte amb el lector t'ajuda a entendre't millor.

**P: Es considera una dona que escriu o una escriptora femenina?**

R: Penso que això és una etiqueta més. Per moltes circumstàncies, el treball de la dona s'ha prestat que sigui subratllat, però crec que no té sentit parlar de literatura femenina, com no en té

parlar de literatura masculina. És absurd.

**P: De tota manera, si que és cert que és un moment en què la dona juga un paper important, literàriament parlant.**

R: Suposo que és un reflex de la incorporació de la dona a mons en els quals fins fa uns anys no hi tenia accés, com ara el mercat laboral. Aquesta major presència femenina es nota en gairebé tots els camps, potser per això ara hi ha més escriptores, per la senzilla raó que hi ha més dones que es poden dedicar a escriure.

**P: Després de publicar una novel·la s'agafa un any sabàtic o ja comença a treballar en d'altres projectes?**

R: Uii, ara encara estic en procés de digestió de *Carrer Bolívia*. Necessito una mica de temps, fa molt poc que la vaig acabar, ha anat molt ràpid la publicació, així que per mi encara és molt recent. M'agrada tindre un temps de reflexió abans d'escriure una altra cosa.

**P: Pensa els llibres abans d'escriure'ls?**

R: Sí, el meu procés és relativament complex, suposo que com el de tots els escriptors. Primer penso el llibre, és a dir, busco alguna idea, algun atractiu que m'estiri per escriure. Després intento fer un projecte ideal o teòric. I quan començo a escriure ve aquesta dialèctica entre el que has pensat abans i el que vas fent, que de vegades es desajusta. Has d'arribar a un cert equilibri. De vegades, alguna cosa que has considerat marginal quan hi pensaves acaba adquirint molt protagonisme. Em deixo portar.

**P: En aquests períodes entre novel·la i novel·la és quan potser la tempta més la narració curta.**

R: Doncs sí, m'agradaria tornar-hi. Sobretot perquè m'ho vaig passar molt bé escrivint *Ulleres de sol*.

**P: Les seues incursions en el món de la literatura infantil són experiments creatius?**

R: És molt difícil escriure literatura infantil. Has de mesurar molt el llenguatge, crear mons molt rics, perquè la imaginació d'un nen és increïble. *Bari*, de tota manera, que és l'últim llibre que es pot considerar adreçat al públic infantil, crec que el pot llegir gent gran. És un llibre en el qual els protagonistes són els animals domèstics.

**P: La televisió acabarà amb els contes?**

R: Jo penso que són compatibles. És cert que s'ha perdut la tradició oral perquè els padris ja no són a casa amb la canalla, però els contes encara els agraden molt als nens. Els dibuixos no els han substituït.

**P: I les variants dialectals del català, les absorbirà l'estàndard que promou TV3?**

R: El barceloní mitjà desconeix bastant els altres dialectes catalans, i aquest desconeixement de la parla s'ha vist afavorit perquè a la ràdio i a la televisió s'utilitza l'estàndard. Hi ha una falta d'informació, i no oblidem que la gent acostuma a menystindre allò que no coneix. Espero que això canviï i que s'ensenyi dialectologia als centres educatius.

**Mundo Hispánico. Número 120**

Revista mensual independiente editada en Suiza. Agost 2009

**Mundo Hispánico**  
Revista mensual independiente editada en Suiza  
Núm. 120 • Agosto 2009 • [www.mundo-hispanico.ch](http://www.mundo-hispanico.ch)  
buzon@mundo-hispanico.ch  
Suiza, 6 CHF • UE, 5 € • Mundo, 7 €

**ASOCIACIONES**  
**FIESTA DEPORTIVA**  
y reunión generacional  
de la COPALAZ

**MAYORES**  
**VIAJES DEL IMSERSO**  
Convocado el programa de la  
temporada 2009-2010

**LITERATURA**  
**MARÍA BARBAL**  
Entrevista exclusiva a  
la autora catalana

**Los nuevos  
gladiadores**  
Con Emperador  
y Coliseo incluidos.  
Pronto llegarán los leones...

**CULTURA — LIBROS**  
PROPUESTAS LITERARIAS  
Y MATERIALES ALCE

**AGENDA CULTURAL**  
ESTRENOS, SEMINARIOS,  
CONCIERTOS, CONFERENCIAS

**OPINIÓN E IDENTIDADES**  
NUEVAS ENTREGAS DE  
NUESTRAS FIRMAS

47. Coberta

# María Barbal

*BASILEA. La escritora catalana, defensora de la educación y del conocimiento entre culturas para lograr una paz duradera, estuvo en la Literaturhaus de Basilea, donde presentó su libro "País íntimo".*



**Mundo Hispánico / José Raimundo Insúa**

María Barbal (Trepmp, Lérida, 1949) es novelista en lengua catalana y ejerció durante años de profesora de secundaria. Vivió su infancia en la comarca del Pallars, provincia de Lérida, un hecho que marcaría sus primeras narraciones y que, añadido al amor por la tierra transmitido por sus padres, le ayudaría a ver el mundo de manera peculiar. En 1964, se trasladó a vivir a Barcelona, donde estudiaría Filología Hispánica en la Universidad Central.

Sus primeros libros suponen una revisión de este universo rural desde una mirada crítica. "Pedra de tartera" (1985), la historia de un desarraigo, recibió el premio Joaquim Ruyra y tuvo una buena acogida por parte de la crítica y de los lectores. Sin abandonar sus mundos, publicó también libros de cuentos: "La mort de Teresa" (1986) y "Ulleres de Sol" (1994), así como las novelas "Mel i metzines" (1990) y "Càmfora" (1992). Los premios de la Crítica, el Nacional de Literatura Catalana y el de Serra d'Or, conseguidos durante esos años, vinieron a confirmar una prosa narrativa que muy pronto fue considerada como una de las más limpias y intensas de su generación.

No obstante, María Barbal ha ido abandonando paulatinamente la ambientación rural para situar sus historias en contextos más urbanos. De esta última época se han de destacar las novelas "Carrer Bolívia" (1999), sobre la llegada de emigrantes a Cataluña, o "Bella edat" (2003), que gira alrededor de la belleza y el paso del tiempo.

María Barbal ha escrito también narrativa juvenil y una obra de teatro, "L'helicópter" (2000). En la actualidad alterna la escritura con la docencia y últimamente se le

otorgó, en 2001, la Creu de Sant Jordi, otorgada por la Generalidad de Cataluña a aquellas personas y entidades que difunden y promocionan la lengua y cultura catalanas. Es además miembro de la "Associació d'Escriptors en Llengua Catalana" y de la junta del "Centre Català del PEN Club" ([pencatala.cat](http://pencatala.cat)).

Hace unas semanas, María Barbal visitó el centro cultural Literaturhaus de Basilea, donde presentó su libro "País íntimo", concediendo la siguiente entrevista exclusiva a MH.

**MH.— ¿Quién es y por qué escribe María Barbal?**

**MARÍA BARBAL.—** Soy una mujer nacida durante la dictadura franquista, en un pueblo de los Pirineos, escolarizada íntegramente en castellano, que accedí a estudios superiores en Barcelona y tuvo que informarse de forma autodidacta de su cultura de origen, comprometida en la educación y en las libertades sin militancia de partido. Casada, con dos hijos. Escribo para expresar mis interrogantes, mis reflexiones, mi indagación del universo humano.

**Cualquier librería bien surtida en Alemania dispone de "Pedra de Tartera" y "País íntim", demostrando una consolidación de María Barbal como autora en ese país, traducida al alemán. ¿A qué se debe?**

A una serie de factores coordinados por el azar. Una excelente traducción de Heike Nottebaum, subvencionada por la Conselleria de Cultura de Cataluña, gracias a la invitación de las autoridades de la Feria Internacional de Frankfurt a la Literatura Catalana, el riesgo de la editorial Transit de Berlín, la difusión de la periodista Elke Hei-

denreich en el programa "Lesen", las lecturas en librerías y casas de Literatura, etc.

**Infancia en la comarca del Pallars... amor por la tierra... en sus primeros libros hace una aproximación al universo rural desde una mirada crítica... ¿Se considera María Barbal una "escritora rural"?**

Soy contraria a este tipo de etiquetas porque simplifican. Mis obras tratan de temas como la justicia, el desarraigo y la adaptación, la herencia de los traumas, el amor, la belleza... La ambientación en ciudades o pueblos es algo secundario.

**Escribir sirve como valor catártico, nos enseña algo sobre la propia personalidad. ¿Hasta qué punto se puede conocer al escritor por lo que escribe?**

Creo que depende del grado de autenticidad que quien escribe aporte a sus textos. Es posible, después de una lectura atenta, deducir las preocupaciones o intereses de esa persona que abre su pequeño universo personal al de quienes leen para lograr comunicación, diálogo, entre ambos.

**¿Qué parte de su historia personal está plasmada en sus obras y qué queda de ficción?**

Dependiendo de la obra, puede haber mucho de personal (o muy poco) y muchísimo de ficción (o menos); la escritura puede alcanzar gran complejidad reuniendo elementos. Siempre buscando equilibrio para poder aportar experiencia y fabulación, pensamiento y deseo.

**¿Cómo nacen sus personajes, tienen vida propia a partir de las características básicas que usted crea?**



La escritora catalana María Barbal, qui apareix junt a aquestes línies, va visitar a finals de juny la ciutat de Basilea. En aquesta mateixa pàgina, algunes de les seues obres més destacades, traduïdes moltes de elles al alemany o al francès.

María Barbal posa junt a Francisca Brodbeck, col·laboradora de la Literaturhaus i propietària de B&B Libros, actualment la única llibreria en llengua espanyola de Basilea.



Nacen de una figura humana o de una idea intangible; nacen entre estos dos extremos, para siempre crecer gracias a las palabras. La dedicación, durante horas de escritura, apunta a la pretensión que, incluso en un papel secundario, cada personaje tenga vida propia.

**¿Le ha sucedido que el libro tome su propio camino, alejado de lo que usted había planeado originalmente?**

Sí. De una forma relativa, a veces ocurre que la historia se desvía por una rama no prevista, que el personaje elija acentuar uno de sus rasgos y dejar de lado otro que yo había proyectado como básico.

**Existen los "accidentes felices" en la literatura?**

En mi opinión, hay pocos accidentes durante el tiempo de escritura, aunque en humanos todo es posible. Se desarrolla en ese lapso la tensión entre lo proyectado y la realización, el esfuerzo de las palabras para alcanzar las ideas o lo real, y los instantes de facilidad. Luego, cuando el texto se da por acabado, empiezan todo tipo de accidentes, de la mayoría de los cuales el autor no es responsable.

**Borges decía que la única manera de dejar de hacer correcciones a un libro era llevándolo a la editorial. ¿Cómo sabe usted cuándo un libro está terminado y listo para llevarlo a la editorial?**

Abundo en la opinión de Borges. El lenguaje tiene tal riqueza, la combinación de las palabras entre sí, las imágenes, las perspectivas posibles, que es difícil poner el punto y final. Incluso corrigiendo pruebas, suelo encontrar alguna mejora en el texto.

**¿Cuáles son los elementos característicos de la nueva narrativa catalana? ¿Nos haría un análisis del presente y futuro de la misma?**

La narrativa catalana tiene paralelismos con otras narrativas de hoy. Se nutre de la tradición propia e incorpora preocupaciones, técnicas, tendencias actuales. En una población de alrededor de unos diez millones de parlantes, entre Valencia, islas Baleares y la Cataluña estricta, es una narrativa saludable. Surgen nuevos autores, se afianzan algunos con cierta trayectoria. Existe una novela de base histórica; el cuento breve irónico; narraciones de corte clásico, pero con elementos de la sociedad actual; novela de acción y misterio; de ciencia ficción; novela generacional y psicológica; un importante etcétera de narrativa de no ficción (viajes, periodística); ensayo.

El futuro está matizado por la cuestión de competir de continuo con la mucho más publicitada narrativa en castellano, lengua que conocemos todos los catalanes, mientras que muchos de esos catalanes no son competentes para leer en su lengua materna, y, claro, también la gran cantidad de traducciones de *bestsellers* y otras interesantes obras de tantas procedencias, de oriente y occidente.

**Háblenos un poco de sus proyectos de futuro y de cuáles son sus ambiciones como escritora.**

Mis proyectos actuales son la publicación de la novela "Emma" en Alemania, en agosto, y el año que viene un libro de relatos en Barcelona. Mi ambición es aprender, leer autores sin restricción de origen y "grandeza" de sus lenguas, continuar escribiendo, buscar el sentido

en y con las palabras, y poder compararlo con las personas que elijan leer mis textos.

**De entre todas sus obras, cuál recomendaría para aquel lector que quiera empezar a descubrir a María Barbal?**

Para empezar, sin duda, "Pedra de tartera".

**Cómo despedida, regálenos unas últimas palabras sobre cualquier tema de candente actualidad que le interese...**

Aunque sea un tema tan antiguo, por desgracia, no ha pasado de moda. Me preocupa la paz, es decir el origen de las violencias. Opino que proceden en su mayor parte de la ignorancia. Pienso que la paz sería posible buscando la justicia en/para cada individuo, cada familia y pueblo, cada país. La importancia de la educación, del conocimiento entre culturas me parece crucial. Desmontar prejuicios nos llevaría a un mayor grado de justicia. Creo que ése debería ser el principal cometido de cada poder, de cada parlamento, de cada político, de cada persona. Pienso que es aplicable en China, Israel, Irán, el Congo, por citar algunos de los conflictos abiertos hoy, pero también en el resto de comunidades en paz aparente. ■

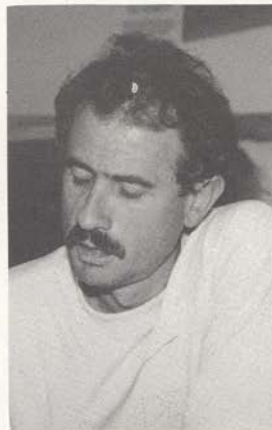
**Lo Raier. Número 121**

Revista del Pallars i l'Alta Ribagorça. Extra Nadal 1992



50. Coberta

## CONTES D'HIVERN



Charles Dickens al segle passat va iniciar la moda benpensant d'entendre els cors amb un conte de Nadal, escrivin dels pobres, dels nens explotats, de les dones rebentades, al capdevall d'un dels fruits de la revolució industrial. Enguany, quan s'han esvaït les esperances de certs models socials que cercaven la bondat a través de la justícia més elemental hem demanat a Maria Barbal, Pep Coll i Albert Puigrós un conte de Nadal.

51. "Contes d'hivern". *Lo Raier*. Número 121, pàgina 21

## COM UN ÚNIC ÉSSER

Hi havia una noia coixa que venia sabates. La seva botiga era en una cantonada i tenia dues portes; cada porta donava a un carrer. De vegades entrava una senyora jove amb una nena. Volia unes sabatetes de mudar. La mare descalçava la nena i li emprova el parell de xarol que la noia li acabava de portar. Potser eren de la mena que porten un llaç de vellut negre a la part del davant. Aleshores la noia ja endevinava què passaria. «No vull que li vagin justes, però tampoc que li caiguin», diria la senyora mentre pitjava amb un polze damunt de cada punta de sabata per si enxampava els ditets de la nena. La noia pensava que potser aleshores faria: «és que creix, sap?» o «espero que no li facin mal». Segurament, després, la senyora mare preguntaria a la nena: «et van bé Laura?». Si les sabates eren molt boniques, les nenes sempre deien que els anaven bé.

Laura o Elena, Marta o Silvia, Francina o potser Teresa, la noia que venia sabates sabia que darrera de qualsevol nom, sempre hi havia una nena bonica, de mides o de colors de cabells variables, però totes les que venien a comprar tenien dos peus iguals que avançaven en passos compassats. I quan eren «bambes» el que volien, passava si fa no fa el mateix. També si eren peus de nen aquells que calia calçar amb sabates noves. I molt semblant passava amb els grans, encara que alguna vegada havien de tenir en compte un ull de poll o potser una altra durícia.

Les estones en què no entrava ningú a comprar, la noia solia seure en una cadira, darrere del taulell. Passava el temps fent ganxet o punta fina; el fil blanc es movia amb seguretat entre les seves mans, mans de plata, mans de dits idèntics, llargs, d'ungles ovalades. Basixet, a pleret, la noia cantava. Tenia una veu bonica i les persones que la coneixien, ho comentaven sovint. «Si no fós...».

Però, tant si entrava un senyor com una xicota, fos qui fos, deixava la feina, escoltava què li demanaven encara darrere del taulell, i per fi, amb un sospir que no se sentia, desfeia el miratge de la seva harmonia aparent i avançava cap a una o altra capsa de sabates.

Un dia d'hivern, nevat, que havia fet un matí de llum blanca, va vendre molts parells de sabates, de totes mides i de preus diferents. Magnífiques botes folrades de pell, sabates d'ant negre amb lluentons, gruixudes sabates de muntanya, sapatilles de pell farcides de felpa clara, sabates d'esport blanques. Embolicava les capsas amb papers

de coloraines i al damunt hi enganxava una etiqueta. Felicitats. Era la vetlla de Nadal. Darrere del taulell havia endollat una estufa elèctrica perquè no se li refredessin els peus, però el tragí de la feina li havia donat escalfor i fins se li havien arborat les galtes. Un home elegant l'havia trobat bonica, mirant-li els ulls grans i negres i el somriure als llavis, ajudada davant dels seus genolls mentre l'ajudava



a emprovar-se unes botes de pell amb civella daurada. Quan la noia s'havia alçat, ell havia pensat: «l'lastima que sigui coixa».

Arribada l'hora de plegar, estava contenta. Va recollir la seva labor dins de la capsa, després va fer baixar amb rebombori les dues portes de canaleta i va passar primer un cademat, després l'altre, els va tancar de seguida.

Els carrers estaven il·luminats, campanetes platejades, llaçades vermelles, avets d'un verd engalant flanquejaven els seus passos. Feia molt fred i la gent s'atrafegava, ben agrigada, flotava una melodia coneguda, una nadala que





parla de pastors i del dimoni sense cua. L'alegria de la noia minvava a mesura que s'acostava a casa. Darrere seu, a la neu, quedaven marques desiguals de les seves dues sabates.

La taula resplendia el dia 25 de desembre. Els coberts lluien i la vaixel·la i les copes contrapuntaven la claror de les estovalles blanques. Ella somreia entre la colla, asseguda davant la sopa deliciosa. Quan van portar els torrons, ja totes les veus s'alçaven en conversa càlida i algú va pensar en ella, «quins cabells en ondes suaus envolten el rostre», va pensar. I quina mirada! No la coneixia, era el primer dia que la veia.

Quan ella va sentir la música a la sala del costat, va notar que el cor li batejava en tropell i va accentuar la voluntat de restar quieta. Uns instants més tard, també el cor semblava que li anava a esclatar quan va veure que l'amic del seu cunyat, el qui havia arribat quan tothom ja era a taula, se li acostava. Abans, tots l'havien observat mentre

saludava; era musculós, alt, dents molt blanques, somreia. Amb veu tolerant havien comentat que tenia tota la família a Senegal, que estava sol en aquelles festes. Ell va dir-li que ballessin i es va inclinar lleugerament perquè ella encara seia. La noia que venia sabates va respondre amb un fil de veu: «sóc coixa», i va apartar la mirada dels ulls d'aquell home, ulls d'atzaveja. Ell li va agafar les mans amb les seves mans grans i negres i va dir-li que només es deixés portar.

Al so de les melodies, res no feia suposar que era el primer camí que ella ballava. Semblaven units per la música, giravoltant com un únic ésser amb dos caps. Tothom els mirava.

Maria Barbal  
Octubre - Novembre 1992

il·lustracions de Ramon Canal i Roca

**Lo Raier. Número 126**

Revista del Pallars i l'Alta Ribagorça. Maig 1993



54. Coberta

Xerrem amb... \_\_\_\_\_ *Lo raier* 20

## MARIA BARBAL UNA TREMPOLINA PROTAGONISTA DEL ST. JORDI



La Maria Barbal va néixer a Tremp l'any 1949, és catedràtica de Llengua i Literatura Catalanes, i actualment viu a Barcelona on fa de professora en un institut de batxillerat.

La seva primera novel·la, *Pedra de tartera*, que va ser publicada l'any 1984 va guanyar el premi Joaquim Ruyra d'aquell any, el premi Joan Creixells i el de Narrativa Juvenil de la Generalitat l'any 1985.

Posteriorment va publicar *La Mort de Teresa* (1986), *Mel i Metzines* (1990) i un recull de tres contes que porta per títol *Pampallugues* (1991). La seva última publicació ha estat *Càmfora* (el març de 1992) de la qual ja se n'ha fet tres edicions.

A més a més, la Maria Barbal ha col·laborat en altres llibres com *Barcel·lones* de l'Editorial de l'Eixample, *Narrodors de Ponent* i més recentment a *24 escriptors, 24 hores a les rambles* que ha estat editat per la Campana.

Tot aquest mes de maig podrem llegir diàriament en la col·laboració que farà al diari *Avui*, substituint la columna del Ramon Solsona en la contraportada del diari.

55. "Maria Barbal una trempolina protagonista del Sant Jordi". *Lo Raier*. Número 126, pàgina 20

- Què penses dels premis que es concedeixen en el món de la literatura catalana i quina creus que hauria de ser la seva funció?

Valorar els premis que hi ha és difícilíssim. Actualment se'n donen molts; fonamentalment de dues menes: uns a obres ja publicades i altres a un autor que presenta una obra i pot rebre o no el premi dependent dels altres concursants, criteri del jurat...

La funció dels premis hauria d'anar encadrada a aquestes dues qüestions, per una banda ajudar a les persones que han començat, i per l'altra, publicar els primers textos i ajudar a conèixer autors nous a qui els és difícil accedir al món editorial.

- Com valoraries els esforços fets des del govern de la Generalitat pel que fa a l'ensenyament i difusió de la llengua catalana?

Crec que hi ha hagut un progrés quantitatiu molt important, el qualitatiu encara pot millorar moltíssim.

El progrés ha estat considerable tot i que sovint no el sabem veure perquè hi estem immersos i perquè hi ha moltes dificultats.

Normalment les persones que no treballen en el món de la llengua tenen una visió molt més optimista; pensen que el català està en molt bona situació perquè hi ha algun diari en català, mitjans de comunicació...

De totes maneres, jo continuo pensant que el català està en una situació difícil com a llengua i no podem perdre-ho de vista.

- Quin creus que és el principal problema que està patint la llengua catalana?

No és fàcil resumir el problema del català. Crec que el greu problema que té és de convivència amb el castellà; no en el sentit d'agressivitat ni res d'això si no que comparteixen un mateix territori. El castellà ha estat ocupant uns llocs molt sòlids i importantíssims a Catalunya. El fet que hagi estat durant un període molt llarg, llengua única d'ensenyament i cultura fa molt difícil que el català tingui una predominància a Catalunya, així en general.

- Per què creus que la teva obra ha estat tan ben acceptada per la crítica i el públic en general?

És molt difícil parlar d'aquest tema. La visió d'un crític i la d'un lector són molt



*El dia de St. Jordi la Maria Barbal va estar signant llibres per diferents llibreries de Barcelona*

diferents. El que pot dir qualsevol lector és si li ha agradat o no; el crític, en canvi, no acostuma a dir això sinó que mira el llenguatge, l'argument, l'estil, ho relaciona amb les obres anteriors... La crítica és un grup d'individus que poden fer una valoració respecte als seus gustos d'un text determinat... Cal tenir en compte que valorar una obra literària en el seu conjunt és molt complex.

Pel que fa al públic en general penso que el lector el que busca quan llegeix un llibre és emocionar-se; jo mateixa ho busco. En definitiva el que ens interessa és que ens arribi al cor i que no ens deixi indiferents.

Els meus personatges no són aristòcrates ni representen persones estranyes per la majoria de la societat i d'alguna manera poden emocionar al lector.

- Per què aquests personatges i aquest ambient?

No ho sé ben bé; quan vaig començar a escriure *Pedra de tartera* no tenia cap proposta, sinó que escrivia el que em sortia de dins.

Era una història que jo coneixia i no vaig haver de fer un esforç de projecte o de ficció molt gran.

Penso que la meua obra és com una espècie de fruit del meu passat; records

**ACTUALMENT ESTIC  
ESCRIVINT UN LLIBRE DE  
NARRACIONS**

**NO ÉS FÀCIL RESUMIR EL  
PROBLEMA DEL CATALÀ.**

**CREC QUE EL GREU  
PROBLEMA QUE TÉ ÉS DE  
CONVIVÈNCIA AMB EL  
CASTELLÀ**

**PENSO QUE LA MEVA  
OBRA ÉS COM UNA  
ESPÈCIE DE FRUIT DEL  
MEU PASSAT: RECORDS  
DE LA INFÀNCIA, LA  
JOVENTUT**

**PENSAR QUE NO ES  
PODEN EXPLICAR  
AQUESTES HISTÒRIES EN  
UNA ALTRA LLENGUA ÉS  
UNA MICA UN COMPLEX  
D'INFERIORITAT.**



La Maria Barbal mentre signava llibres a les Rambles de Barcelona

de la infància, la joventut. De fet seria com fer balanç de tot el que has après en el món, l'ambient i amb les persones que has conegut.

- **Tens molts treballs escrits que no hagin estat publicats?**

No, tinc molts pocs fulls als calaixos, sense publicar. Són textos que tinc des que vaig començar a escriure, estan allí perquè costa molt de llençar però no tenen cap aspiració publicadora. L'única aspiració que tenen és que me'ls torni a mirar i vegi si hi ha alguna cosa que m'interessa.

- **Estripes molts fulls abans no deixes un text per acabat?**

Sí, sí... Però depèn molt de cada obra. Amb *Càmfora*, per exemple, vaig estripar bastants fulls, va ser un llibre que em va suposar un esforç gran. A *Mel i metzines* el que em va costar molt va ser lligar les dues parts que hi ha, el pas de la primera a la segona part em va suposar un esforç considerable.

- **Els personatges de *Mel i metzines* són completament ficticis?**

Sí, a *Mel i metzines* tant els personatges com l'argument és fictici. Tot i que hi ha petites anècdotes que m'havia explicat el meu pare i algunes corresponen a la seva vida.

- **Tens algun llibre en perspectives de publicació?**

Bé, actualment estic escrivint un llibre de narracions. Són un seguit d'històries llargues que aspiro que tinguin algun lligam o algun aspecte que les connecti entre elles. Crec que me'n fa falta una i una altra encara s'ha de revisar molt.

- **Treballant en un institut deus tenir un contacte molt directe amb la gent jove, com veus les noves generacions?**

És molt difícil generalitzar i no és un tema que es pugui resumir en quatre paraules. Cada època té les seves característiques i és difícil fer comparacions. Penso que la gent jove és especialment

sensible al distanciament i falta de comunicació que hi ha actualment entre les persones.

- **Quina és la relació que creus que té la gent més jove amb el món de la política i la cultura catalana?**

Penso que hi ha un ambient bastant pessimista. La majoria no estan gaire interessats ni connectats amb el món de la política, sovint tot el que sona a aquest tema els fa una certa repel·lència.

Pel que fa al món de la cultura tenen

la sensació d'estar obligats a estudiar, a fer lectures... Tot i així, hi ha gent molt vàlida com sempre hi ha hagut.

- **T'has plantejat escriure en castellà?**

No, escrivint en català no he tingut cap problema per publicar i no ha calgut que m'ho plantejés mai. A més a més, a mi em sembla que en principi tothom té la tendència a escriure en la llengua que li és pròpia, la que realment domina i li permet crear millor.

- **Què et semblaria si et proposessin traduir les teves obres?**

Creus que els teus personatges poden expressar-se en una llengua que no





sigui el català?

Em semblaria bé que es traduïssin, però preferiria que ho fes una altra persona que no traduir-les jo mateixa.

Pensar que no es poden explicar aquestes històries en una altra llengua és una mica un complex d'inferioritat. Hi ha llibres excepcionals i molt relacionats amb un lloc determinat que han estat traduïts a totes les llengües. Per exemple, jo ara estic rellegint la *Muntanya Màgica* de Mann i ho estic fent en una traducció catalana, o un Faulkner que parla d'un petit cosmos al sud dels EEUU i té les obres traduïdes a totes les llengües.

- **Maria, com recordes el Pallars que vas deixar i el que veus actualment?**

La veritat és que hi he anat moltíssim i no me n'he allunyat suficientment per trobar un salt molt gran. Aquests anys ha can-

viat molt, sobretot amb les obres de millora de les comunicacions i l'explosió turística que hi ha hagut. Normalment intento reflexionar sobre aquestes qüestions i plantejar-me que jo no visc allí i que la gent que hi viu ha de tenir mitjans de viure-hi. Tot i això crec que s'ha tirat un pèl al dret i algunes de les obres que s'han fet em semblen innecessàries i han fet malbé part d'aquest paisatge tan preciós i irrecuperable.

- **Quines creus que podrien ser les solucions a la greu crisi econòmica dels Pallars?**

Penso que haurien d'anar encaminades a la creació de petites indústries. Potser productes d'artesanía, indústries relacionades amb matèries primeres del país..., que d'alguna manera podrien anar encarrades al turisme sense necessitat de ser

destructives. Crec que cal reflexionar molt sobre aquests temes i que els polítics són justament els qui haurien de treballar més en aquest camp.

- **Com es fa per treballar, escriure i alhora tenir temps per estar amb la família?**

Si com es fa? -somriu- Es fa malament i a costa de saber-te organitzar molt bé. De tant en tant has de repensar el que estàs fent i trobar l'equilibri. És difícil, però segur que no sóc sola, totes les dones estan avesades a fer equilibris.

- **Ara, per acabar ens agradaria que ens expliquessis com és un dia de la Maria Barbal.**

Un dia normal, els normals són els millors, a primera hora em cuido de les qüestions dels fills, després escric i vaig a classe. A la tarda depèn de cada dia: escric, vaig a l'institut si hi ha exàmens extraordinaris o alguna reunió, estic amb els amics, lleigeixo, vaig al cinema..., depèn.

- **Maria, aconsella'ns un poema.**

Ui... és difícil. A mi m'agrada molt la poesia de Joan Vinyoli, un barceloní que ja és mort, i també la Quima Jaume una poetessa que coneixia i que ha mort bastant jove.

- **Quin llibre hauria de llegir tothom?**

Qualsevol llibre que arribi a l'interior del lector, que l'emocioni, que li digui alguna cosa... Estic pensant en un llibre que hi ha sobre condemnats a mort, clarament anti racista, seria bo que la gent jove i tothom el llegís.

Núria Borniquel

#### MARIA BARBAL, PREMI NACIONAL DE LITERATURA

**Maria Barbal, amb la seva novel·la *Càmfora*, ha guanyat el Premi Nacional de literatura Catalana.**

L'escriptora Maria Barbal ha estat guardonada amb el premi nacional de Literatura Catalana per la seva novel·la *Càmfora* en la modalitat de Narrativa.

L'obra premiada, *Càmfora*, és una novel·la que narra la història d'una família que deixa el seu petit poble del Pirineu per anar a viure a Barcelona.

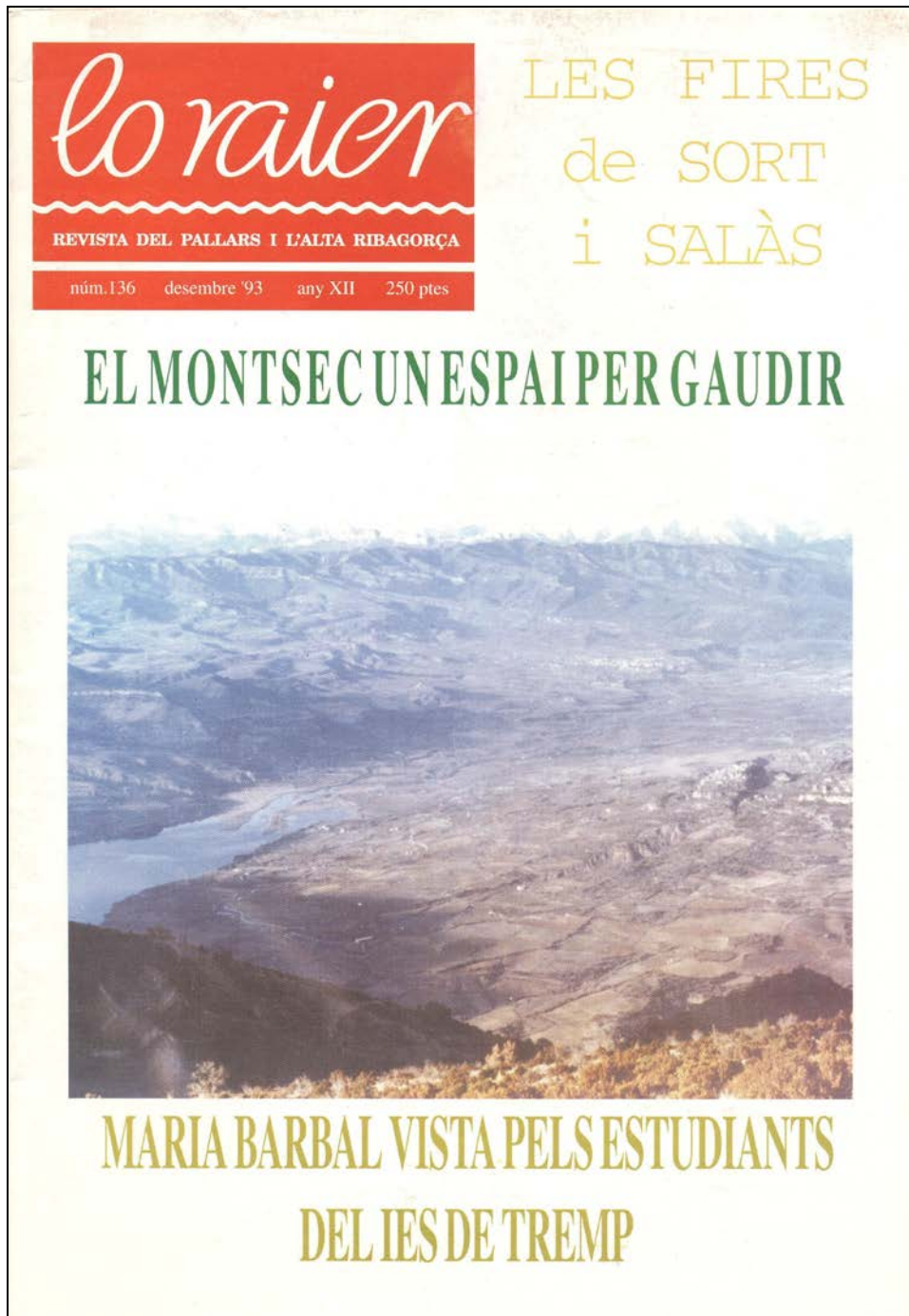
Amb *Càmfora* la Maria Barbal ens situa en el món d'una gent que, tal com van fer molts pallaresos, s'allunyen d'aquell espai que tant coneixien per marxar cap a la gran

ciutat.

La Maria Barbal descrivint experiències, xocs de la nova realitat, dolor, amor, submissió... va configurant una història que ens apropa a la realitat d'una època i uns personatges. Aquesta obra, que va ser publicada l'any passat, ja havia rebut el premi de la Crítica Serra d'Or i el premi Nacional de la Crítica.

**Lo Raier. Número 136**

Revista del Pallars i l'Alta Ribagorça. Desembre 1993



59. "Maria Barbal vista pels estudiants del IES de Tremp". Coberta

Xerrem amb... *Lo Raier* 18

A l'Institut d'Ensenyament Secundari de Tremp

## XERRADA AMB MARIA BARBAL

Des de fa uns anys, la Institució de les Lletres Catalanes organitza una activitat anomenada «L'escriptor del mes», amb la qual es pretén promocionar i donar a conèixer els escriptors en llengua catalana i les seves obres. Durant un mes, la Institució organitza tota una sèrie d'actes-entrevistes, conferències, rodes de premsa... , per tota la geografia de parla catalana, que tenen com a protagonista l'autor del mes. El novembre propassat, el Pallars i Tremp han estat de festa, perquè el personatge triat per la Institució fou la trempolina Maria Barbal, prou coneguda de tots els pallaresos. Nosaltres vam tenir la sort de poder ser amb ella el dia que passà per Tremp; us oferim, tot seguit, la conversa que hi vam tenir.

**P.-** Li fa il·lusió ser l'escriptora del mes? Li dóna ànims per continuar escrivint?

**R.-** Dones sí, em fa il·lusió. Bé, per continuar escrivint més aviat em dóna ànim el fet que em llegeixin; que interessin els meus llibres; i també, és clar, el reconeixement de les institucions que és el que representa el nomenament «L'escriptora del mes». Però sobretot els lectors, ens animen a continuar.

**P.-** Si no hagués anat a Barcelona a estudiar creu, que s'hauria despertat en vostè «l'instint d'escriptora»?

**R.-** No crec que hi influis gaire, sobretot des d'aquell moment. Potser, posteriorment, el fet de viure en una ciutat -té moltes editorials, es convoquen bastants premis literaris...- pot ajudar, ja que els canals són més ràpids de travessar. També és veritat que, el fet d'anar-me'n i portar una vida en un altre lloc, a aquesta distància de Tremp i el Pallars, em va ajudar en les ganes de recordar aquesta vida, i per tant, a escriure.

**P.-** Si tingués l'oportunitat de tornar a Tremp, ho faria?

**R.-** Bé, aquesta pregunta és molt difícil, perquè jo ara no porto una vida totalment individual, ja que tinc un marit i dos fills, els quals estan íntimament connectats amb Barcelona

per tant la decisió hauria de ser en comunitat; però a mi no m'importaria gaire.

**P.-** Té algun hobby que no sigui escriure?

**R.-** Dons sí, m'agrada molt caminar pel Pallars, anar al bosc, rondar per



allà, anar per camins d'aquests que encara no estan pavimentats... No m'agrada fer grans excursions, o sigui fer excursions llargues i dures, no. M'agrada caminar

**P.-** Quin tipus de música li agrada? Li agrada la música que escolten els seus fills o el jovent d'ara? Per què?

**R.-** La veritat és que m'agraden molts tipus de música, especialment música americana, com per exemple el jazz.

La música folk també m'agrada, però em cansa una mica. Escolto música clàssica, però no en sóc una gran coneixedora, hi ha uns genis que m'interessèn molt, com Mozart i Txaikovski, però bé, de tant en tant escolto música i vaig al Palau de la Música.

Sobre la qüestió dels meus fills, fa uns tres anys o així que escolten música rock i aquesta ha anat variant. A més a més, el meu fill toca la guitarra elèctrica i posa l'amplificador molt alt i per a mi a vegades és un problema, francament.

**P.-** Té algun autor predilecte? Creu que la influeixen en algun aspecte?

**R.-** En tinc més d'un, de predilectes, en tinc bastants; de fet m'agraden molts autors; per exemple la Virginia Wolf, el Salinger, que és un autor americà molt interessant, el Faulkner, també americà, del sud dels Estats Units. També m'agraden autors dels països: la Rodoreda, el Benguerel, Calders, m'interessa el que escriu en Quim Monzó, que és una literatura molt diferent de la meua però bastant interessant, etc.

**P.-** Com és que va fer el batxillerat de ciències i després es va dedicar a una professió de lletres? Hi va haver algun fet determinant, significatiu o que la va motivar a fer



**aquest pas?**

R.- Sí, sincerament vaig fer ciències perquè m'anaven més bé les assignatures de ciències. També perquè, a casa, hi havia una certa tradició: el meu pare era una cosa assemblada a un topògraf i el meu germà estudiava d'aparellador. Vaig canviar perquè, en una acampada, vaig veure que m'interessaven la literatura i el camp de la llengua.

**P.- Què és el que la va motivar a escriure?**

R.- Doncs, el que em va motivar a escriure van ser les ganes d'explicar una història que m'havien

ofert i donar-la a conèixer, de fet; el que passa és que aquesta segona part era una mica inconscient.

**P.- En quin moment de la seva vida s'adona que vol ser escriptora?**

R.- Doncs, me n'adono després d'haver escrit *Pedra de Tartera*. En el moment que em presento al premi «Joaquim Ryura» i que el premi presuposa la publicació del llibre. Aquí és on m'adono que vull ser escriptora.

**P.- Diversos dels seus personatges deixen el camp per la ciutat. Vol plasmar així el que va experimentar quan tenia catorze anys en marxar a Barcelona?**

R.- Bé, hi ha una petita relació perquè, així com vosaltres podeu estudiar aquí el BUP i la FP, doncs jo em vaig trobar en una situació en què em vaig veure obligada a marxar. Aquest fet va ser important en la meua vida i per tant, té un paral·lelisme amb el fet que les persones deixen el camp per la ciutat. Així i tot, és molt diferent, perquè jo vaig marxar jovent, amb moltes possibilitats d'integrar-me a la meua societat.

**P.- Diu que una notícia li inspirà el conte «Pastor de professió». Ha escrit alguna altra obra basada en alguna notícia o fet important?**

R.- D'una manera tant clara com en aquest cas, no. Potser he fet algun conte, o fins i tot he començat una novel·la, a partir d'alguna notícia que algú m'ha explicat. Per exemple, «*Mel*



*i metzines*», de fet, sorgeix d'una anècdota que em va explicar el meu pare: coneixia un taupaire que feia que no es fes malbé la gleva, i a partir d'aquí neix la novel·la. Va ser l'impuls creador.

**P.- Ha escrit en primera, tercera i fins i tot en segona persona. Amb quina se sent més còmoda?**

R.- Potser la primera, tot i que amb «*Càmfora*» vaig fer un exercici llarguissim amb la tercera i sembla que també m'hi trobo força bé. La segona és la més difícil, perquè té un punt de vista estrany, que per una banda està distanciat del qui diu i per una altra està bastant a prop; és com si et posesis davant un mirall i li anessis parlant. O sigui que la segona és la que trobo més complicada.

**P.- Els seus personatges, algun cop, l'han dominat a l'hora d'escriure?**

R.- Sí, vull dir que els personatges estaven previstos d'una manera, i en un moment determinat se m'han escapat de les mans o s'han fet més interessants o bé s'han rebel·lat una mica. Jo els havia fet amb unes característiques i aleshores ells s'han decantat cap a una banda. Bé, potser «dominar» és molt gros, perquè vol dir que ells manen i tu no, però sí que han agafat una miqueta de força i no han deixat que jo acabi dominant-los.

**P.- Vostè és una de les escriptores que figuren al llibre: *Literatura pirinenca contemporània: una antologia*, de l'editorial trempolina**

**Garsineu. Què n'opina, de la idea de fer una antologia sobre «literatura pirinenca»? Creu que hi ha motius per parlar de «literatura pirinenca» com a etiqueta?**

R.- Bé, a mi em sembla que tot el que sigui donar a conèixer autors que potser no han tingut tanta difusió és interessant, i per tant l'antologia de literatura pirinenca també té un cert sentit. Les antologies, precisament, són llibres que van molt bé de cara a l'ensenyament; perquè permeten veure i conèixer diversos autors amb fragments bastants curts. Crec que són molt útils, estan molt bé. Pel que fa a l'etiqueta «literatura pirinenca», diré que hi sóc bastant contrària. Per exemple, no crec necessari posar etiquetes a la literatura com ara: «narrativa femenina» o «narrativa pirinenca»,... El que passa és que moltes persones que provenim del Pirineu hem fet una literatura que potser té alguns punts en comú amb persones que han escrit als Alps, o fins i tot més lluny. Sí, i ho dic sincerament; per tant tot el que és etiqueta d'alguna manera tendeix a exigir, i jo, en principi, no hi estic d'acord. Però entenc que els estudiosos necessiten catalogar o classificar els autors; que hi hagi una antologia on pugin sortir tot d'autors, o bé que sigui una antologia d'una època determinada; és comprensible.

**P.- Escriuria o ha pensat escriure**

Xerrem amb...

Lo raier 20

**un llibre relacionat amb els dinosaurs del Pallars ara que ha esclatat el boom dels dinosaures?**

R.- Curiosament tinc un llibre que, és com una novel·la, on vaig treure d'alguna manera aquest tema, el que passa és que és un dels llibres que han quedat una mica al tinter; de fet jo no vaig intentar publicar-lo mai perquè el vaig fer amb molt poc temps. Es situa per Isona, Cellers i Tremp, o sigui fa una mica de triangle. Els personatges són joves i surt una persona que és molt aficionada al món dels dinosaures, o sigui que amb mi el tema hi era abans i puc demostrar que el tinc fa anys; però ara no m'ho he plantejat, no tinc tirada cap a les qüestions de moda, encara que de vegades pot coincidir que el que tu facis estigui de moda i aleshores tens molta sort i molta promoció.

**P.- Quin és el seu projecte actual?**

R.- Acutalment, més que un projecte tinc un llibre acabat. És un llibre que consta de cinc narracions bastant llargues i que sortirà publicat aviat, cap al mes de març, -el que per vosaltres és el segon trimestre. Té per títol «Ulleres de sol».

**P.- Com definiria el jovent d'avui en dia?**

R.- Això és molt difícil, perquè jo m'ho miro des de fora. Jo crec que ni el jovent, ni la gent gran, ni la vella, es poden definir en una paraula; els joves sempre han tingut unes característiques similars en totes les èpoques, però amb manifestacions diferents: hi ha un cert esperit de rebel·lia, desacord amb els grans, ganes de trobar estabilitat i seguretat, aquestes característiques són de totes les èpoques, encara que avui en dia no sé si us distingeix alguna qüestió; potser el fet que es parli tant de la crisi us dona un to de pessimisme considerable, però jo sempre comento als meus alumnes si parlem d'aquest tema, que ningú no ho ha tingut especialment fàcil.

Aquí acaba l'entrevista a Maria Barbal, una personalitat en el camp de la



literatura, de la qual tots els trempolins ens sentim orgullosos.

Silvia Morgó  
Mireia Fiter  
Dolors Trujillo  
Mònica Llardén  
Clara Fera

Meritxell González  
Iria Aparicio  
Foto: Iria Albert  
Anna Carmona  
Noemí Cruz  
Núria Malet



**BALLS DE SALÓ  
CADA DISSABTE**

**DISCOTECA OBERTA DIVENDRES,  
DISSABTES I VETLLES DE FESTA  
KARAOKE**

Ctra. Sort-Pobla, km 1 -25560 SORT -Telèfon 62 08 50

## UNA PALLARESA A CATALUNYA NORD

El 22 de Novembre, Maria Barbal, escriptora del mes, era rebuda a Perpinyà. El CEDACC (Centre de Documentació i d'Animació Cultural Catalana), organitzador de la manifestació per la vila fidelíssima, acollia a la primera hora l'escriptora, a la biblioteca del centre municipal. Situat just davant el comissariat de policia, aquest centre municipal, posseeix una immensa biblioteca catalana, una videoteca i una discoteca on els perpinyanesos poden triar gratuïtament tots els llibres, cassettes i fideos de la producció catalana. Al migdia, Maria Barbal retrobava la flor i nata del petit món cultural català de Perpinyà al restaurant «Le Vauban», situat a la vora de la Bassa, riu que travessa tota la vila. I si al migdia vam dinar perquè a Perpinyà fem horari francès. I també per influència francesa proposàvem a Maria Barbal de començar amb un aperitiu, (un petit garnatxa ben català) que va refusar; va preferir un got d'aigua -la delegació de Girona que acompanyava l'escriptora, més acostumada a la cultura local, va acceptar el vinet i les olives. Ens trobàvem entorn de la taula En Briguët, locutor de Ràdio Arrels l'única ràdio que emet exclusivament en català a Catalunya Nord i l'única que programa un 80 % de producció catalana a tots els Països Catalans; Maria Àngels Falques, de l'editorial nord-catalana Llibres del Traucaire, Miquela Valls, professora i ànima del Departament de Català a la Universitat de Perpinyà, el vostre servidor, responsable de la Llibreria Catalana; i Joan Pere Oliva, tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Perpinyà i, a més, ben estimat dels responsables del CEDACC. El dinar va servir a fer les presentacions i explicar un poc la situació del català al nord de l'Albua.

I, sobretot, els últims canvis municipals en què Joan Pau Aldoy actual, batlle, va ser elegit fent aliança amb Unitat Catalana, partit nacionalista català del qual fa part Joan Pere Oliva. Menjar amb el revell de l'ou grog i vermell hauria pogut no fer creure a una normalitat del fet català a Perpinyà, si la mestressa del restaurant no ens hagués pas proposat les postres que en francès es diuen «une creme bruleé el anisé», anomenat generalment en català «crema catalana».

Maria Barbal no havia encara paït la famosa crema que corria a Ràdio Arrels, al carrer Sant Matren, just davant l'església St. Maten, on té lloc cada diumenge l'única missa en català de la vila. Situada just sus del Centre Cultural Català, per pujar a la Veu de Catalunya Nord cal pujar una escaleta estreta i la nostra escriptora es demanava si no es pujava pas directament a l'antena, abans d'arribar dins els locals moderns d'una ràdio associativa. Després, visita a la Llibreria Catalana, on l'escriptora va tenir la joia de trobar exposada, a més dels seus llibres la col·lecció de Garcineu, editorial pallaresa. I ens va anunciar fins i tot que l'antologia d'escriptors pirinencs publicada per aquesta editorial, i on trobem el nord-català Jordi Pere Cerdà, era estudiada en els instituts pallaresos.

Després, i sense ni poder bufar, va haver de córrer al Palau dels Congressos per fer la seva conferència. L'entrada del palau era tota encatificada de cintells anunciant els pròxims pessebres, i il·lustrada pel nou lema de l'Ajuntament de Perpinyà, «Perpinyà la Catalana».

Dins la sala de conferenciar, va ser en Jaume Roure, tercer tinent d'alcalde de Perpinyà, secretari d'Unitat Cata-

lana, qui va presentar la conferència - Aquí vam tenir una miqueta de por perquè en Jaume Roure es també secretari de la Penya del Barça de Perpinyà i feia només dos dies que havien perdut davant del Lleida, la ferida era encara viva - Però l'excel·lent educació de l'elegit va ser més forta que el seu esperit barcelonista. Ens confiava després que si el Barça ha de perdre, que sigui davant el Lleida, així la victòria queda a casa. Maria Barbal ens va fer una presentació del seu procés de creació, amb modèstia, i fins i tot tímidesa, per una persona que ha escrit un dels millors llibres en llengua catalana d'aquests últims anys *Pedra de Tartera*. Els nord-catalans que havien llegit el llibre i que el venien a fer firmar per l'autora no van faltar de demanar-li quin seria el pròxim, *Ulleres de Sol*, per la Sant Jordi, l'esperem amb candelletes!. I després, el ja tradicional aperitiu; en Maria Barbal va preferir altre cop una beguda més vulgar, suc de taronja, a un vi nascut del país, vertadera glòria nacional. Però li perdonem, perquè va confessar que no coneixia gaire Catalunya Nord. Va firmar llibres fins que s'acabà l'estoc. Una excel·lent jornada, malgrat un fred digne del Pallars.

LLIBRERIA CATALANA  
PERPINYA

**SUBSCRIU-  
TE A  
LO  
RAIER**

**Lo Raier. Número 140**

Revista del Pallars i l'Alta Ribagorça. Abril 1994



64. Coberta

## ULLERES DE SOL, DE MARIA BARBAL

Ulleres de sol és el darrer llibre que ha publicat Maria Barbal, l'autora de *Tremp*. L'obra, que és el número cinquanta-vuit de la col·lecció «Les ales esteses» d'Edicions de la Magrana, es compon de cinc narracions independents a la matèria que tracten.

A la primera d'aquestes narracions, *Primavera ingrata*, la Isabel, la protagonista, explica la seva vida -concretament la seva vida en el matrimoni, plena de rutina i desencís- i les seves inquietuds. Pàgina rera pàgina entrem en el món interior de la Isabel, i no és fins al final que el desplegament de reflexions, confessions i anècdotes que ha fet l'autora adquireix un sentit, profundament dramàtic, gràcies a una carta de cloenda contundent i crua.

A *Deu cartes a Lisa*, la protagonista és Loreto, una actriu de teatre, i coneixem la seva història a través de deu cartes enviades a una amiga, Lisa, com si es tractés d'un trencaclosques del qual cada carta ens dona peces noves, i es barreja amb referències a la seva vida actual. L'autora manté l'atenció del lector pendent de tots els detalls fins al final, en què el passat i el present de Loreto quedaran inquietadorament lligats.

El tercer relat, *Com dues gotes d'aigua*, explica com el Narcís supera un estat d'introversió i soledat per mitjà de la coneixença de Nausica, una noia de personalitat molt peculiar, que s'amaga rera les ulleres de sol que donen nom al recull, com algun altre personatge del llibre.

També aquí hi ha un element que no es revela fins al final, tot i que apareix ara i adés durant tota la narració. I és a aquest element, justament, que fa referència el títol.

*La boira* és la quarta narració que compon el llibre. L'Alba, una doctora que exerceix a Barcelona, retorna a Lleida, on havia estudiat el batxillerat, per fer-hi una conferència. L'estada a la capital lleidatana, però, li farà reviure el seu passat d'estudiant i la durà a retrobar una antiga companya.

Dels fets ocorreguts en la joventut de l'Alba i de la transcendència que van tenir per a ella el lector en té coneixement a través d'un altre personatge, l'Enric, company actual de l'Alba, que llegeix el diari íntim d'aquesta d'amagatotis.

Com que l'estada de l'Alba a Lleida s'escau al desembre, les referències a la boira que regna a la ciutat són constants i aquest element adquireix entitat al llarg del relat.

Finalment, a *L'Albun* Josefina comenta moments diferents de la seva vida tot mirant unes fotografies. El relat es compon de quatre capítols que resumeixen, respectivament, la infantesa, l'adolescència, la maduresa i la vellesa de Josefina. Altre cop, l'autora es guarda una carta a la màniga per al final de la narració, amb una informació tot just apuntada.

Tots cinc relats, se bé, com diem, desenvolupen fets independents, tenen en comú el fet que l'apogeu narratiu s'assoleix al final: l'autora va donant elements, confegeix una trama que queda reblada al final de cada narració. A més, sempre hi ha una voluntat d'aprofundir en la realitat humana dels personatges. Tot, escrit en un llenguatge dens en imatges, comparacions i evocacions poètiques. En definitiva, esperem haver donat



prou elements per incitar-vos a la lectura d'*Ulleres de sol*, però també informació prou escassa perquè cada un de vosaltres es pugui deixar sorprendre per l'enginy narratiu de la Maria Barbal

Eva Aubarell Solduga

MOBLES

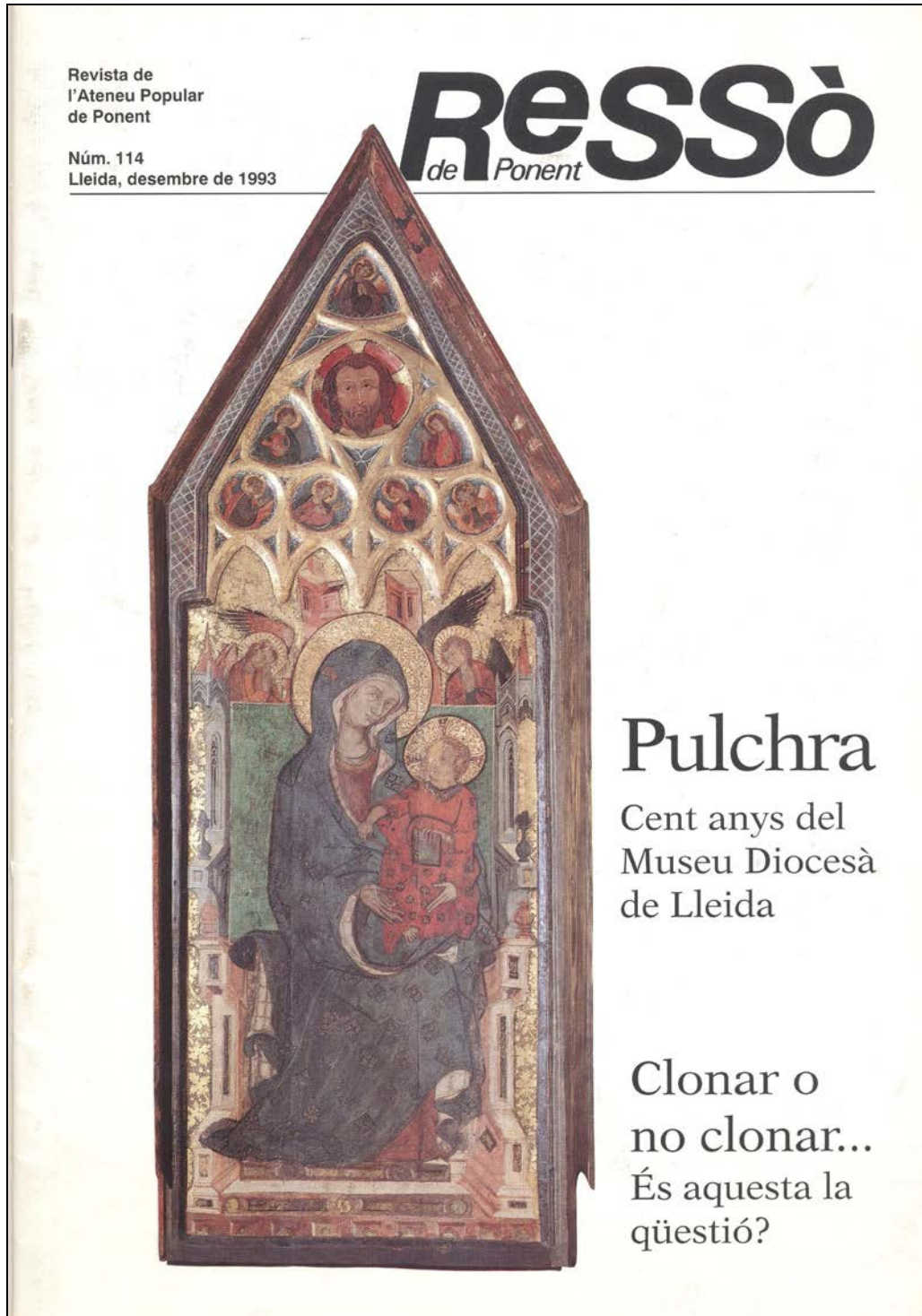
64 ANYS SERVINT MOBLES ALS PALLARS.  
MOBLES DE TOTS ELS ESTILS.  
PRESSUPOST I PROJECTES SENSE COMPROMÍS

Carrer de Tarragona, 13  
Telèfon 65 01 81  
TREMPE

65. "Ulleres de sol, de Maria Barbal". Lo raier, número 140, pàgina 33

**Ressò de Ponent. . Número 114**

Revista de l'Ateneu Popular de Ponent. Lleida. Desembre 1993



66. Coberta

*RESSÒ convidarà cada mes una lleidatana o un lleidatà a ocupar aquesta "Trona". No els demanem, com a les festes majors, un panegíric però tampoc esperem una perpètua quaresma. Això sí, que siguin breus, per allò que en el sermó petit hi ha la bona confitura. I, ah! no els pagarem, per allò que els músics que cobren fan mal so.*

# LA TRONA



## Maduresa literària:

## dos joves mestres

**E**ra un dia emboirat i gris de novembre. Enguany, a Lleida, l'estiuet de Sant Martí no ha comparegut a la cita; potser el sant, ben embolicat amb la capa, no s'ha mogut de les ribes altes del Segre, més assolalades...

Però, en canvi, arribà una jove escriptora, de sàvia paraula i mirada profunda: Maria Barbal. I ho féu discretament, sense escarafalls, amb una delicada naturalitat, que esvaïa tota ombra d'autosuficiència. Venia com a escriptora del mes, no amb so de timbals i platerets, sinó amb l'aureòla d'un silenci fecund i madur. Filla de Tremp, catalana de bona soca, hi ha, en ella, la humilitat de la clotada de la Conca, el front alt i serè de les serres del Montsec i el misteri de la vall Fosca... Una vintena d'anys a Barcelona li han donat l'aire d'una persona civilitzada, amiga del diàleg, de tarannà liberal i comprensiu.

Entrà a l'antic Institut de Batxillerat, que es dreça, sòlidament, sota l'advocació d'un gran poeta lleidatà: Màrius Torres. I, a la sala d'actes, davant els alumnes de tercer curs, ens parlà de la creació literària —amb trèmula claredat, amb l'entusiasme de les experiències viscudes...— Els alumnes escoltaven amb atenció i, al final, feren unes quantes preguntes. El col·loqui durà una bona estona. A la primera fila, una renglera de professors seguïen, expectants, la lúcida exposició de

Maria Barbal i el joc de preguntes i respostes...

Entre ells, destacava un jove narrador, de gran empenta: Pep Coll. Company de Maria Barbal, per l'edat i pel lloc de naixença: el Pallars Jussà... Però no veié la llum en la suavitat de la Conca, sinó vora els cingles de Pessonada —en el poble que duu aquest nom—, no gaire lluny de la serra del Boumort... Hi ha, en ell, l'austeritat de les muntanyes i la tossuderia dels homes forts. S'adhereix sempre a les causes nobles. Prim, no gaire alt, amb bigoti ben retallat i mirada penetrant...

Company i col·lega de Maria Barbal. Tots dos es dediquen a l'ensenyament: la Maria, en un institut de Barcelona, sota l'efigie, patriarcal, de Joan Maragall; el Pep, a l'Institut de Lleida per antonomàsia, a l'ombra de Màrius Torres... Poetes i narradors, en una abraçada simbòlica; passat i present de la literatura catalana es projecten cap al futur: l'estol d'alumnes que, anys a venir, formaran la nostra societat adulta. Potser alguns duran el timó del nostre país; d'altres —la majoria— seran la quilla de la nau...

*Una a una, com verges a la dansa, entren lliscant les barques en la mar...*  
diu Joan Maragall. Però ara cal que tornem terra endins, sense pressa, en aquest matí de tardor, emboirat i gris... Ens guiaran els joves narradors de les contrades de Ponent,



Maria Barbal.

Foto: Àngel Martín Barberna.

amb una saviesa que no prové dels seus anys, sinó de l'hàbit de veure i escoltar —pels camins i les feixes, pels turons i les clapas de garriga, en el silenci dels carrerons i de les places, vora l'espurneig de la llar de foc...

Quan Pep Coll recollia les rondalles que formen el volum titulat *Quan Judes era fadrí i sa mare festejava* (1986), posava el fonament més sòlid de la seva obra literària. Sensible a la veu del poble, avesat a escoltar les antigues llegendes, abans d'escriure la primera novel·la (*El secret de la moixermera*), resseguí els camins del Pallars; i, en la narració, intercala corrandes de gràcia alada, d'aire lleuger i desimbolt:

*De cançons i de julies  
tota una quartera en sé,  
les butxaques en tinc plenes  
i un sac en desgranaré.*

I, a *La mula vella*, destrena una veritable elegia: el vent s'enduu

costums i tradicions, festes d'església, tractes de marxants, alegria de fires mercats... Una mula és el símbol d'un món arcaic i saborós, ja desaparegut. Un món que retrobem, amb un abast més ampli, a *Muntanyes maleides*: ara ja no es limita a les serres i fondalades del Pallars, sinó que inclou un bon tram del Pirineu: de la vall de Benasc a Andorra i a l'Alt Urgell.

Afegim-hi les narracions curtes de *L'edat de les pedres*, amb variades històries que tenen Malpui com a telé de fons, entre les quals hi ha la de "la dona d'aigua" que "s'havia convertit en la mestressa de la millor casa del Pirineu". I, encara, *Totes les dones es diuen Maria*. I una deliciosa novel·la per a gent jove: *Què farem? Què direm?*, amb els "minairons" — uns éssers fantàstics— com a protagonistes...

Ara, que ens faci de guia Maria Barbal, per les velles contrades de Ponent. Ha començat a bufar un vent

de gregal, i s'ha esvaït la boira. Un cel blavíssim, d'una rara nitidesa, fa més clara la silueta del campanar de la Seu Vella i afina els perfils de la ciutat i de l'horta... Però ara cal tancar els ulls i veure —amb la imaginació— els teulats de les cases del poble, "el foc a terra amb la seva xemeneia renegrida", l'estable i el pati de batre. Les golfes on hi havia, arraconats, porgadors, cistells, un bagul misteriós... I, a les rodalies del poble, el Prat de Tres Aigües, amb l'herba alta i bona...

Conxa, la humil protagonista de *Pedra de tartera*, que "sempre havia tingut por a la mort", es veu obligada a allunyar-se de la terra natal. Una vegada que "a fora era tot nevat i feia molt fred", Mateu, el fill, li diu que han trobat una porteria, a Barcelona... I, a la ciutat, passa els últims anys de la seva vida fosca.

Títol paradoxal: *Mel i metzines*. Dolçor del record i sentiments verinosos... Darrera l'èxit esclatant de *Pedra de tartera* (1985), una segona novel·la —complexa i subtil, aspra i turmentada en el joc de les passions—. Conrad és l'hereu i, com a tal, "entrava en tractes i anava a mirar-se les terres i a enraonar amb els amos", mentre "jo —ens confessa Agustí, el cabaler— complia les seues feines, llaurant els trossos, sembrant o anant a aviar el bestiar". Però esclata la guerra, i Agustí coneix l'exili i la nostàlgia: s'estableix a París, després de passar per dos camps de concentració francesos...

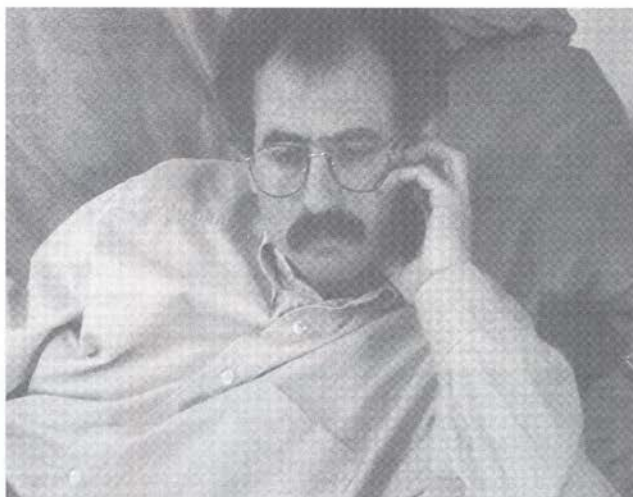
Històries de desarrelats, que culminen amb *Càmfora*, la tercera novel·la. L'art de Maria Barbal —savi i concís— arriba al seu punt més alt en aquella narració impressionant, que té la pura alenada de la tragèdia. Leandre és el patriarca de la casa, autoritari i orgullós. Fa d'amo i se'n gloria. Les renyines amb el gendre l'empenyen a abandonar el poble. Viurà a Barcelona, amb el fill —el dèbil Maurici— i la nora. Odis i amors, gelosies i pugna d'interessos... Retorn a la muntanya. El vell, indirectament, encén la foguera que



s'enduu la casa —i el fill— cap a la mort.

Maria Barbal ens ha donat també dos reculls de narracions curtes: *La mort de Teresa* i *Pampallugues*. Tenen la delicada intensitat i les referències simbòliques que caracteritzen el seu estil —eficaç i suggeridor, alhora.

Mentre el cel blau de la tarda comença a empal·lidir, és hora de posar punt i final al meu comentari —que és, també, la crònica, incompleta, d'una visita: la de l'escriptora del mes de novembre—. Ara cal esperar que Maria Barbal i Pep Coll —dos joves mestres— ens segueixin oferint obres d'una elevada qualitat literària... Que, per a ells, l'època daurada dels fruits, ja madurs, no sigui la tardor de la vida —amb la seva lenta, boirosa melangia—, sinó la plenitud de l'estiu, sota el signe de l'alegria i de l'amor. □



Pep Coll.

Foto: Manel Rey Cascales

  
**Pagès editors**

Carrer Bobalà, 4 - 25004 Lleida

**COL·LECCIÓ SEMINARI**

*Carlins i liberals a Lleida (1833-1840)*, Manuel Lladonosa  
*La ramaderia a Lleida*, Francisco García

**COL·LECCIÓ SEMINARI - SÈRIE CATALÒNIA**

*La Catedral de Lleida*, Frederic Vilà  
*La Universitat de Cervera i el reformisme borbònic*, Joaquim Prats

**BIBLIOTECA DE LA SUDA**

*100 poemes*, Jaume Agelet  
*Background*, Xavier García

**COL·LECCIÓ FETS, COSTUMS I LLEGENDES**

*El Solsonès I*, Joan Bellmunt

**COL·LECCIÓ ARGENT VIU**

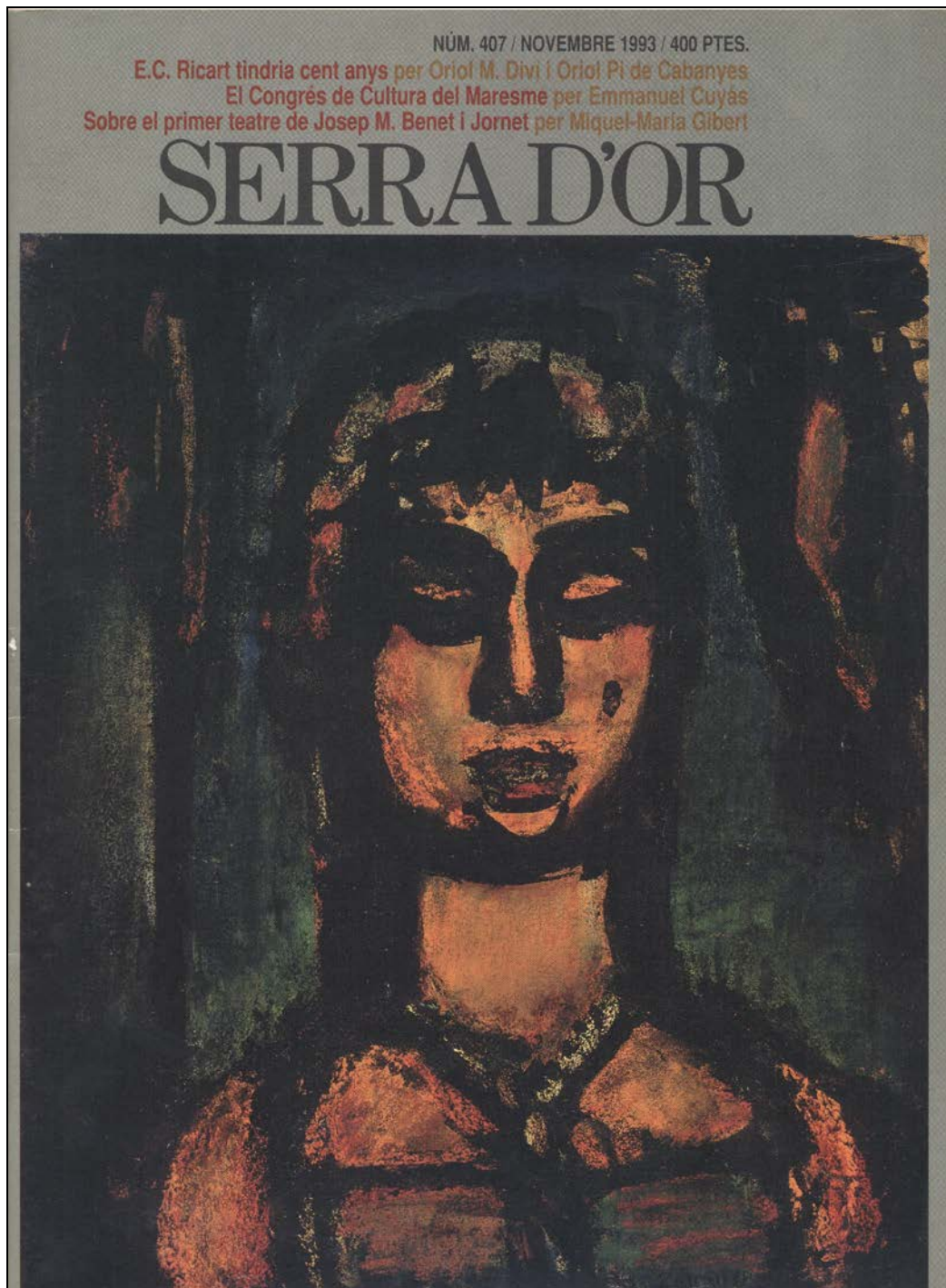
*L'herència de Prometeu*, Antoni López  
*Mites del modernisme a Catalunya*, M. Àngela Cerdà  
*El racisme, un repte de la societat moderna*, J.M. Prim  
*Entrada lliure*, Josep Vallverdú

*Història gràfica de Lleida*, J. Barrull i C. Mir  
*La vinya i el vi a les terres de Lleida*, Enric Vicedo

*Per Nadal,  
regaleu  
llibres.*

**Serra d'or. Número 407**

Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Novembre 1993



70. Cobertura

CULTURA I VIDA



FOTOS: BARCELÓ



«Jo escric, però no tinc projecte.»



CONVERSES LITERÀRIES

## MARIA BARBAL UNA NOVEL·LA ENTORN DEL DESARRELAMENT

per Marta Nadal

Una de les publicacions més celebrades l'any 1985 fou Pedra de tartera, una breu novel·la que contenia amb les paraules justes una gran càrrega de vida, d'autenticitat, de poesia i de mesura; el lector enyorava, mentre llegia, que algun replec de l'existència d'aquells personatges del Pallars no s'allargués una mica més... Aquesta era la primera obra de Maria Barbal, que han seguit el volum de narracions La mort de Teresa i les novel·les Mel i metzines i Càmfora. Si bé la brevetat de la primera ha deixat pas, a les novel·les següents, al detall de l'argument ben meditat, totes participen d'un tret comú: el fet de presentar la vida d'uns personatges del món rural —del Pallars— sovint marcats pel desarrelament, per la pèrdua de l'entorn natural, la qual cosa comporta l'adaptació a un nou ambient artificial, el de la ciutat; uns personatges que són també un reflex de la duresa de la vida de muntanya.

Són les cinc de la tarda del primer dilluns d'octubre. Espero Pau Barceló a fora al carrer i junts pugem a casa de Maria Barbal. Fullegem una revista que ens

deixa en Barceló, on apareixen fotografies seves de catalans il·lustres: Pau Vila, Mercè Rodoreda, Josep-Lluís Sert...

El despatx de Maria Barbal és senzill, com ella mateixa, una dona que escriu i prou. I que, de tant en tant, s'ha de sotmetre —molt amablement— a un exercici que s'estimaria més no fer: parlar d'ella mateixa, fer valoracions de la seva obra.

—Quina ha estat, si t'és fàcil de veure-ho, la teva evolució estètica des de Pedra de tartera?

—A les entrevistes em trobo amb un problema: que em demanen la valoració o visió de la meua obra, fins i tot una crítica, en alguns casos, i jo no sé

fer-la; jo escric, però no tinc projecte. És clar que, després, puc tenir una perspectiva del que ha passat respecte de la primera obra, però esforçant-m'hi.

—Rellegint Pedra de tartera i llegint darrerament Càmfora m'ha semblat veure una autora que, ara, té més consciència de literatura; el teu primer llibre —tu mateixa ho has dit en alguna ocasió— és fruit d'una necessitat; a Càmfora la necessitat potser és més pausada. Hi estàs d'acord?

—Mira, m'he trobat que he hagut d'anar a alguns centres d'ensenyament a parlar dels llibres i, doncs, he hagut de reflexionar-hi; per tant, sí, dono per

10 [762]

71. "Maria Barbal, una novel·la entorn del desarrelament". Serra d'or, número 407, pàgina 10.



«La idea que tinc de la vida de pagès és aquesta, d'extrema duresa.»  
«No intento fer cap elegia ni tampoc intento recuperar res.»



«Barcelona va suposar, per a mi, una altra visió de la realitat.»  
«Mercè Rodoreda és una escriptora que m'agrada molt. Dec haver-ne rebut influències.»



bo això que dius. Jo vaig escriure *Pedra de tartera* gairebé inconscientment, i fins que no la vaig haver acabat no vaig estar tranquil·la. A partir d'aquesta primera novel·la hi ha una reflexió literària, encara que mínima al començament; una reflexió de tot optimista en el sentit de pensar que, si el relat que havia explicat agradava, potser podria continuar en aquesta línia amb d'altres històries que coneixia, centrades també al Pallars o al món pirinenc; recordo que aleshores vaig assajar tècniques que no havia provat abans. A *La mort de Teresa* plantejava, per exemple, alguna narració en segona i tercera persona. Per tant, si que hi havia, d'una manera força innocent, una voluntat de provar diverses possibilitats per tal d'explicar un argument o una anècdota, simplement. De fet, immediatament després de *Pedra de tartera* hi ha el canvi. *Càmfora* no ha estat escrita amb el mateix impuls que la primera novel·la, no ha estat una necessitat tan imperiosa; ha estat una necessitat d'una altra mena, més tranquil·la. Tot i que, evidentment, és una novel·la que volia escriure.

—Es pot dir que a la primera novel·la o als primers llibres hi ha potser més un treball d'ambientació que de psicologia de personatges?

—L'ambient continua essent important també a *Càmfora*; el del poble, pel fet que l'han de deixar, i el de la ciutat, Barcelona, perquè és el nou món on ells es belluguen i al qual s'intenten adaptar. Però potser sí que és cert que aquí l'ambient es viu més dins del personatge, per mitjà d'ell.

—Sembla que el desarrelament sigui l'eix de la teva novel·lística...

—Aquesta és una conclusió que crec que se'n pot treure i a la qual, en certa manera, jo també he arribat. Em penso que deu ser un problema que em preocupa moltíssim...

—Has pensat de fer cap novel·la on es relatés la saga de tota una família que viu aquest desarrelament? L'evolució marcada per l'allunyament del nucli rural, fins a l'adaptació dels més joves en el nou medi urbà?

—En part, *Càmfora* es connecta bastant amb la primera novel·la; *Pedra de tartera* acaba en aquella porteria on la dona espera la mort, i els joves s'integren més o menys a la ciutat. Em van quedar ganes de continuar la història i, de fet, vaig intentar-ho, però ho vaig deixar córrer. Al cap d'uns anys, la vaig reprendre, però aleshores ja havia variat una mica la perspectiva, no volia continuar ni amb els mateixos personatges ni amb l'ambient de la porteria, tot i que em semblava interessant i el tenia més clar que el de la botigueta de barri. És a dir que *Càmfora* està connectada a *Pedra de tartera* a través dels anys.

—A *Càmfora* apareix un personatge força dur, extremadament primari, *Leandre*. Hi has volgut simbolitzar la duresa de certs sectors del món rural?

—Jo no he volgut simbolitzar res. La idea que tinc de la vida de pagès és aquesta, d'extrema duresa. *Leandre*, que va pel món amb l'actitud d'amo només pel fet de posseir una petita casa i de controlar una modesta hisenda, és un personatge que, tot i que no es pot generalitzar, penso que representa en gran mesura el món de la ruralia, del Pirineu sobretot. Per això, no em sembla que s'aparti especialment de la realitat.

—Fa uns anys es va dir que la teva novel·lística era una elegia d'un món perdut... Què en penses, ara?

—La gent interpreta, i fa bé. Ara, jo he de dir que no intento fer cap elegia, ni tampoc intento recuperar res; no m'han d'agrair res, al Pallars... He volgut escriure les novel·les que he escrit, en tenia ganes; la vida d'aquelles persones m'ha inspirat moltíssim. En part, jo

també he viscut tot aquell ambient, per qüestions familiars. Vaig néixer a Tremp, i a quinze anys vaig venir a viure a Barcelona, sense els pares, per estudiar en un Institut. Vaig deixar un món però vaig ampliar el meu ambient; per tant, va ser una experiència positiva. No vaig perdre mai el lligam amb el Pallars, però, alhora, Barcelona va suposar, per a mi, una altra visió de la realitat. Torno a dir que jo no vull recuperar res, no sé què podria recuperar... La realitat és bastant dura, allà.

—Un dels temes laterals que apareix en les teves novel·les és l'enfrontament entre germans; a *Mel i metzines* i a *Càmfora* és present una radicalitat que arriba a convertir-se en odi.

—Sí, és veure com allò que neix com a positiu —l'admiració del germà petit envers el gran— al llarg dels anys es converteix en metzina; es transforma en odi. A *Càmfora* hi ha una mica de trampa, perquè el malestar de Sabina envers el germà gran sembla, en aparença, una qüestió d'herència, quan, en realitat, aquesta qüestió n'amaga una altra de més profunda.

—La veu dels teus personatges és més aviat trista, cansada?

—Pot ser, pot ser... Els protagonistes de les dues primeres novel·les expliquen la vida des de la perspectiva d'una edat avançada, però *Palmira*, de *Càmfora*, és un personatge més jove i també més enèrgic.

—De les teves obres, *La mort de Teresa* és la menys celebrada. Potser perquè et sents menys còmoda amb la narració que amb la novel·la?

—Potser sí. De fet, m'agrada explicar els arguments amb més detall. Em costa bastant fer narracions curtes. Bé, la veritat és que no en sé; potser n'aprendré. *La mort de Teresa* és un llibre un pèl ingenu, no prou madurat; però, malgrat tot, li tinc molt d'afecte perquè el vaig escriure amb força optimisme.

[763] 11

**72. "Maria Barbal, una novel·la entorn del desarrelament". Serra d'or, número 407, pàgina 11.**



«Hi ha una feina de seducció molt clara, i no sé si tots els ensenyants estem preparats per a seduir o inclinats a seduir.»

—*Càmfora és la primera novel·la en què treballes amb la tercera persona narrativa; a les anteriors sempre has fet servir la primera persona. T'ha resultat difícil?*

—A *Pedra de tartera* jo crec que vaig buscar el camí més fàcil per a mi; per això, quan vaig trobar la veu de la protagonista, el més senzill va ser utilitzar la primera persona. A *Mel i metzines* hi continuo per la mateixa raó. A *Càmfora*, per qüestió dels personatges, volia una diversitat de punts de vista que amb la primera persona no podia aconseguir, i per això vaig intentar la tercera. Primer em costava, vaig passar una certa dificultat; em feia por que el personatge no sortís com era, que fossin tots iguals... Després, però, a mesura que avançava el relat, vaig anar cobrant confiança i m'hi vaig sentir bé.

—*Utilitzar el pallars a les novel·les és un exercici de llenguatge?*

—Sí, però, en tot cas, és un exercici d'autenticitat, perquè els meus personatges són del Pallars. Em costa un cert esforç fer-lo servir, però no em suposa cap gran dificultat; de fet, encara que no el parlo, el tinc assimilat.

—*Et sentis influïda per Mercè Rodoreda? Per aquesta poieticitat del quotidià?*

—El tema de les influències, el veig molt difícil. Algú m'ha dit que els personatges femenins li recordaven algun personatge de la Rodoreda. Jo no sé pas què dir. Mercè Rodoreda és una escriptora que m'agrada molt, crec que és una gran narradora i, segurament, dec haver-ne rebut influències.

—*Joaquim Vilà i Folch féu un muntatge teatral de Pedra de tartera. Què te'n sembla el resultat?*

—Vilà i Folch, amb tres actrius d'un grup de teatre d'aficionats de Cornellà,

El Triangle, van tirar endavant la idea. Van fer una feina d'adaptació, de pensar com podria arribar el personatge al públic i, després de més d'un any de treballar-hi, van representar finalment l'obra, de dues hores de durada. Quan em van comunicar la idea, em vaig quedar totalment sorpresa pel fet que el muntatge ja estava enllestit; no sabia si el que veuria m'agradaria, si es correspondria amb la novel·la... Però després de veure-ho, em va semblar que havien fet un treball molt honest. El teatre és un llenguatge diferent, però alhora conserva tota l'autenticitat que té la novel·la.

—*Des de la teva condició de docent, quina creus que seria la millor manera d'enfocar la literatura a l'ensenyament per tal que el jovent sentís realment el gust per la lectura?*

—Bé, jo crec que com a professors podem plantejar-nos aquest tema i podem aconseguir alguna cosa, però també penso que aquesta és una qüestió d'abast més general. Si els joves no llegeixen és perquè han passat algunes o moltes coses importants que fan que no existeixi aquella relació entre llibre i persona que abans era obligatòria als anys de formació. Per tant, això seria una qüestió d'ordre social. Malgrat tot, també crec que els docents podem fer alguna cosa; oferir diversitat de llibres segons els gustos i fer veure als joves que llegir pot ser summament agradable i divertit. Hi ha una feina de seducció molt clara, i no sé si tots els ensenyants estem preparats per a seduir o inclinats a seduir.

## E.C. RICART TINDRIA CENT ANYS

### A FAVOR D'E.C. RICART

per Oriol Pi de Cabanyes

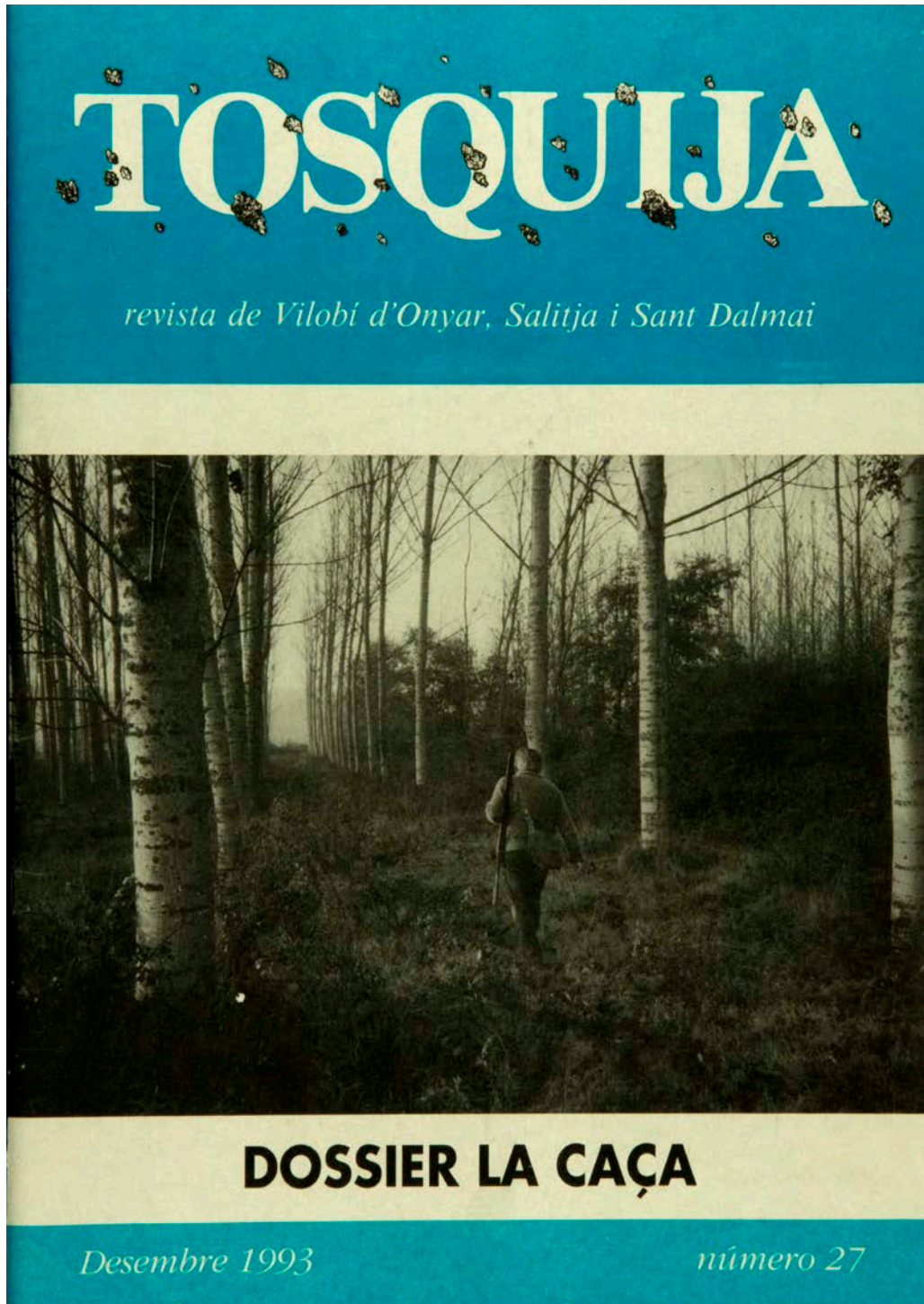
**E**ric-Cristòfol Ricart és una de les figures més interessants i més injustament poc conegudes de l'art català d'aquest segle. Com a gravador damunt fusta, com a xilògraf, la seva obra és d'alta qualitat, de gran perfecció formal, personalíssima.

12 [764]

73. "Maria Barbal, una novel·la entorn del desarrelament". Serra d'or, número 407, pàgina 12.

**Tosquija. Número 27**

Revista de Vilobí d'Onyar, Saltija i Sant Dalmai. Desembre 1993



74. Coberta

## *Coneguem els nostres escriptors* **Maria Barbal i Farré**

**A**quest setembre passat hem anat de vacances al Pallars Subirà, un dels indrets de Catalunya que ens té encisats. Em vaig endur el llibre de la Maria Barbal "Mel i metzines" i la veritat és que em va captivar.

Maria Barbal va néixer a Tremp. Al Pallars, hi ha viscut la infantesa i la primera joventut, hi va descobrir la vida de muntanya amb el conreu de la terra i la cura del bestiar, hi va començar els estudis i hi va aplegar una gran quantitat de records. Des de l'any 1970 viu a Barcelona on va estudiar la carrera de Filosofia i Lletres. Actualment treballa d'agregada d'Institut i ha estat nomenada escriptora del mes de novembre.

Fins ara ha publicat una breu novel·la titulada "Pedra de Tartera" (1985) el recull de narracions "La mort de Teresa" (1986), "Càmfora", una novel·la d'amors i desamors i "Mel i metzines" (1970).



*Bona part de la novel·la passa a petits pobles del Pallars com aquest.*

"Mel i metzines" és la narració de la vida d'un fill cabaler del poble pallarès d'Olp, l'Agustí Ribera. L'Agustí escriu les seves memòries perquè la seva filla li ho ha demanat. El veiem des de la seva infantesa al poble, l'escola, les diferents feines que realitzarà, enmig de la guerra, en els camps de concentració francesos i exiliat a París, ciutat en la qual viurà la seva vellesa.

El present i el passat s'hi encavalquen, sobretot en els darrers capítols, amb una destresa admirable.

El personatge central no és un home real sinó la recreació feta a partir dels records del pare de l'autora. Amb tot aquest material, ha aconseguit testimoniar la vida dels homes i dones del Pallars durant la primera meitat del nostre segle; i tot amb un estil i un domini de la llengua que la caracteritza. Veieu, sinó, aquest petit fragment que clou el llibre:

### "Mel i metzines"

"I això em fa pensar que una persona gran és com un guisat.

A la matèria tendra de la infància s'ha ategit la sal dels dies, l'aigua de tanta pluja, el pebre del desig, la canyella de les hores dolces, una copeta de vi ranci de les experiències, la picada -all, julivert, ametlles, pa torrat de les tresqueres, de les sorpreses, de la por. Al final, dins de la salsa de les alegries, uns quants bolets, els pensaments que no s'han fet realitat. I a sota la cassola, sempre el foc, la vida. Ara fluix, que no es cremés, més endavant, atiat, que necessita força; després, escampeu la brasa, només ha de fer xupxup. Fins que una mà apaga.

Fa dies que la Claire em demana els fulls escrits. No sé quina força m'atura de fer-los bacins; deu ser la mateixa que em priva de donar-los-hi. Quin misteri s'amaga darrere les paraules? És que la filla deixarà d'estimar-me si desvetlla algun secret en llegir-les? Tinc un fil de por, que em fa nosa, com un punt de basta en vora ja acabada. O potser és que el temps de recordar ha agafat vida i se m'ha fet company. A l'hora d'acabar, m'espanta quedar-me tot sol. Tal com ara m'ho miro, m'hauria valgut més no treballar tant. També hauria valgut navegar.

75. "Coneguem els nostres escriptors: Maria Barbal i Farré". Tosquiija, número 27.  
pàgina 7

**Tretzevents. Número 628**

Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Segona quinzena de gener 1992



76. Coberta



## L'ANTIQUARI

**Maria Barbal**

Veuràs. A les vores de la plaça Francesc Macià, a la ciutat de Barcelona, hi ha unes rastelleres de cases grans i ben acabades, on les finestres de cada façana acostumen a ser poc expressives. Blanc, beix, crema, són els colors dominants en la roba dels cortinatges que les vesteixen. Són un destorb a la tafaneria riallera del sol i a la llum melangiosa de la lluna. Hi ha també, en aquesta mena de cases, alguns portals espigats com si esperessin donar entrada i resguard als carruatges d'altres temps. Les portes més antigues encara tenen reixa fosca de ferro forjat per protegir els vidres.

En una casa que feia xamfrà entre dues rastelleres d'aquestes elegants, hi van anar a viure els meus pares. Quart pis, segona porta. I poc temps després, hi vaig néixer jo.

Però si he de ser sincer, a partir dels cinc anys passava poca estona dins d'aquell pis. De bon matí, al mateix xamfrà on la casa aguantava, em recollia l'autocar de l'escola. Allí m'obligaven a parlar anglès cada hora del dia. El meu pare deia que l'anglès era l'idioma del futur.

Cap a les sis de la tarda, el mateix autocar conduït pel mateix xofer em deixava al xamfrà davant de casa.

Sembla que em puc veure encara. Empenyia la reixa fosca de ferro forjat que protegia el vidre i en què no m'havia fixat mai. Travessava el vestibul, amb l'esquena aclofada per la cartera pesadíssima, portat per les meves cames més aviat escanyolides, i anava de dret a l'ascensor. Sense fer soroll, perquè, si no, com que fins a catorze anys no era permès usar-lo en solitari, el porter m'acompanyava.

Sempre que viatjàvem tots dos a la cabina, entre la planta i el quart pis, ell em preguntava, mirant-me somrient, què tal l'escola. Jo li deia que bé, però després havia de mirar a terra.

De tant en tant, després de trucar tres vegades al timbre de casa, no obria ningú. En Joan em deia: «La teva mamà no tardarà.» I jo, aleshores, pensava: Empatats! Perquè el que ell deia, sovint resultava una mentida.

En aquelles ocasions, jo ja sabia què em tocava. El porter se m'emportava a casa seva. Vivia a la planta baixa, en un pis petit que quedava darrere l'ascensor. Entràvem i m'oferia berenar, jo sempre deia que no tenia gana i m'arraulia amb la cartera en un extrem del seu sofà. M'empipava no poder entrar a casa. En Joan tenia un vell aparell de televisió i no sé si se'l mirava alguna vegada. Com que devia posar aquella cara de pena, em preguntava si volia que l'engegués, però jo no hi guanyava gaire. Els meus dibuixos preferits eren els del segon canal i aquell aparell prehistòric no l'agafava.

Invariablement, si ningú no el demanava a la porteria, ell treia una gran caixa d'eines i, amb alguna peça a les mans, començava a manipular, a llimar, a encaixar, a re-passar, a pintar. Jo ho veia de cua d'ull, no m'hi interessava. Fos quin fos el programa del primer canal, em quedava de cara a la pantalla. Passàvem l'estona sense enraonar fins que arribava la mare, el pare, o tots dos junts. Aleshores, jo sortia disparat cap a l'ascensor mentre sentia: «Gràcies, Joan.»

Recordo un vespre en què es van fer les vuit i encara era a la porteria. Havia aguantat una bona estona, però ja no podia més i vaig demanar per anar al wàter.

Em va cridar l'atenció que, damunt de la banyera, hi tenia l'estenedor. Qui rentava la roba d'en Joan? Quan anava a sortir, també em vaig fixar en un armari de fusta que ocupava la part superior d'una paret. No em vaig poder estar de tafanejar-hi. Hi havia tres prestatges tan llargs com ample era l'armari, i, en tots tres, hi vaig veure joguines passades de moda que semblaven sortides de la capsa.

No sé quants dies vaig tardar a ordir un petit pla. El resultat és que un vespre, a l'hora de deixar la bossa d'escombraries davant de la porta, vaig afegir-ne una altra d'oberta on hi havia col·locat un osset que, quan me l'havia regalat, tocava els platerets. No hi havia la maneta de la corda; li faltaven un ull i el plateret de la mà esquerra. No sé pas com la mare no l'havia llençat. Aquella nit em va costar d'adormir-me.

Al cap d'uns dies, a les sis no hi havia ningú a casa i vaig anar a la porteria. Al cap de poca estona vaig demanar per anar al lavabo. Vaig obrir de seguida l'armari i vaig sentir una gran emoció. El meu osset feia com si em mirés amb els seus dos ulls, vaig girar-lo i li vaig donar dos tombs de corda i els platerets van sonar. No sabia què fer i vaig tornar la joguina al costat d'un tren amb la màquina i sis vagon, vaig reconèixer unes bitlles meves que em van semblar precioses..., també hi havia quatre o cinc nines. És clar, que jo recordés, a la casa, hi vivien tres nenes. De sobte, em va semblar que trigava massa, vaig estirar la cadena del wàter i vaig tornar al menjador. Aquella tarda havia de demanar a en Joan que no engegués la tele i li diria que preferia mirar què feia. Al cap d'una estona, tenia una mica de gana. Em va portar una llesca de pa i va encetar una rajola de xocolata que tenia «per si un cas». Ell no en menjava.

Des d'aquell vespre, quan l'autocar em deixava davant la porta reixada, que el porter resseguia amb el drap de la pols cada matí, jo entrava i anava de dret cap a la porteria.

I em vaig fer gran. El meu pare m'oferia començar a l'empresa on ell treballava, allí em serviria de l'anglès que dominava des de jove. Però el vaig sorprendre dient-li que volia fer de restaurador, i després, ja ho veus, vaig posar una botiga d'antiguitats.

Em recordo quan, al començament, els meus pares em recollien a la porteria. Jo els sentia des de l'ascensor. «Gràcies, Joan.»

Il·lustrat per Montse Ginesta

77. "L'antiquari". *Tretzevents*. Número 628, pàgina 6



78. "L'antiquari". *Tretzevents*. Número 628, pàgina 7

## Viatge a casa

Reproducció del capítol escrit per Maria Barbal a *Crestes i crestons*

### VIATGE A CASA

Maria Barbal

L'una de les dues padrines, la meva àvia materna, era aneuenca. Havia nascut a Sorpe. Aquella dona estimada em va inspirar la protagonista que en un moment determinat se sent com una pedra en un tarter. Al llibre on s'explica la seva vida no hi ha referències concretes al territori, ni els noms dels pobles no es corresponen amb els de la realitat geogràfica, però hi ha un detall que pot indicar al lector que la Conxa prové d'Àneu. És quan afirma que els àngels de l'església de Pallares no tenien ulls a les ales i per aquest motiu la xicota es distreia, el seu pensament s'allunyava fins «als ulls dels àngels de l'Ermite, que em miraven sense parar perquè els digués, de veritat, si havia fet bondat». Les pintures murals de Santa Maria d'Àneu ens mostren uns àngels amb les ales sembrades d'ulls i jo vaig trasposar-les a L'Ermite (Sorpe), on la Conxa havia nascut. Ja ho diuen que els escriptors i les escriptores som uns mentiders, però jo penso que en aquest cas, si més no, tot queda a Àneu. Cadascú se sap la pàtria. Allí on ha conegut el contrast entre terra i aigua; si voleu, entre asfalt i font. Damunt de tot arreu hi ha un cel, de color llis o clapat de bromes. Jo vaig conèixer el món al Pallars Jussà, a Tremp. Però quasi al mateix temps vaig ampliar-lo al Sobirà, d'on provenien els meus pares. Per a ells era el paradís perdut de la infància, a pesar de les privacions de l'època en què l'havien viscuda. Les visites al Sobirà eren constants: per qüestions de feina, per part del pare; per parentiu, en el cas de la mare.

17

He volgut situar la meva relació amb la comarca, en general, i amb les Valls d'Àneu, en particular, per dir que les impressions de viatge del juny passat són impressions, sobretot, humanes. De companyia. Com vaig viure amb els altres aquell recorregut familiar per la terra aneuenca.

Les impressions que em dominen a la sortida de casa Gassia són complementàries. Per una banda la tristesa, pèrdua del passat, i, de seguit, la consolació del seu record. M'ha resultat agradable escoltar, en grupet compacte i a través d'un vídeo, la cartera d'Esterra que s'explica tan bé. I, de seguit, visitar les habitacions, on domina la fusta, les escales estretes com les de casa de padrina a la Vall d'Assua, el caixó de rentar, que jo recordava de casa Tistó d'Espot, els arreu dels animals, tants camins presents a vora meu sense que me n'atalaiés, les fotografies d'un altre temps, amb les cares serioses o somrients. Persones tan iguals a nosaltres i amb un aspecte tan diferent. Un món ha mort i n'ha deixat un altre que es la seva continuació. Casa Gassia en guarda memòria.

La carretereta que duu a Son des de la desviació de la general sembla seguir les peripècies del terreny, és una perspectiva diferent sobre la vall que n'ensenya l'amplària i la torna magníficent. Aquest recorregut únic va fer-lo l'Agustí Ribera quan de retorn a Rialp sap que la Tureta encara es viva. La mel de reveure-la se li torna metzina quan s'adona que es més de l'altre món que no pas d'aquest. De Son va baixar a Tremp una cosina de la meva mare, la Solita. Era una dona molt treballadora i la recordo sempre humil i somrient. La visió del retaule de Son no em sorprèn, perquè l'he fet i repetit en els dos últims anys, però en cada ocasió ofereix un detall mai no vist abans.

Com uns escolars aplicats escoltem el guardador, que desgrana els atzars del retaule durant la guerra i després. S'acaba enraonant de bruixes i l'home fugit d'estudi.

M'impresiona la paciència del treball arqueològic. No tinc memòria d'haver trepitjat abans l'espai on s'alçava el castell dels comtes de Pallars. Resseguim les rases i forats amb interès indubtable, som comparables als estudiosos, escoltant l'arqueòloga en cap, que té l'aire de

saber ben bé quin terreny trepitja i a qui, al mateix temps, se li escapa la ironia. Potser així constata que la feina va per llarg, que ella intervé en aquest episodi però que, segurament, haurà de deixar bastant d'embastat per d'altres. És com una visió de la vida dins de la vida.

El menjador de casa Eugènia d'Alós em recorda la sala de menjar que les cases d'abans guardaven per les festes grans. La Festa Major, un casament o bateig, el dinar després de l'enterrament. Taula llarga on ens situem alegrement després de la sessió del matí. Hi trobo gent de Tremp, amb qui enraono de la mare. Les converses es creuen, les companyies es barregen i no sé com va que amb l'Agustí Pons parlem de Fasman, en realitat el seu nom era Josep Maria Mir Rocafort, nascut a Sort. En Pons l'havia entrevistat i Fasman el va impressionar. Li explico que, de xic, havia anat de colla amb el pare i que, ja aleshores, adormia els conills només mirar-se'ls fixament a través del filat de la gàbia. Parlant de conills, l'estofat que han preparat els de casa Eugènia es una fantasia pallaresa on canten els àngels. Quan apareix el primer platet de bunyols, prou tip que s'està, sembla que tothom fa fil blau-fil negre abans de tastar-los, però després de fer-ho, tothom troba que encara té un raconet per omplir.

Crec que la llisor de l'aigua a la serradora d'Alós ens ajuda a pair. Quan es comenta que ens hem de preparar per la taula rodona, m'adono que ja ha passat divendres, tot el matí de dissabte i encara una part de la tarda. Demano a l'Albert Villaró que hi prengui part ell en comptes de jo i no hi vol saber re. Inexorablement, doncs, s'acosta una estona de neguit. Ha estat tan intens i variat el recorregut fins aquell moment, que el temps m'ha volat mentre em concedia la gràcia de l'oblit.

El paller de casa Gassia s'ha anat omplint i després de la presentació de la I Trobada d'Escriptors per part de les autoritats i de fer lliurament dels premis del I Certamen *Àrnica*, semblem tots resignats a enraonar de «Literatura i territori».

El sr. Barnils, que és el moderador i el qui ha confeccionat el guió de la taula rodona, potser sent pietat

per nosaltres i diu que els punts establerts no calen. Ens presenta. L'ordre serà: Puig, Palau, Barbal, Coll, Pons.

Els més de cinc fulls que jo havia omplert, espigolant d'ací i d'allà idees o indicis en relació al tema, quedaran intactes sota les meves mans. Tinc notes sobre un article molt interessant d'Andrew Carpenter respecte a Dublín en l'època de Yeats i de Joyce. Què en diré si comença intervenint Valentí Puig que ha viscut un temps a Irlanda? També hi ha unes idees sobre «Literatura i ciutat» de Jordi Llovet que, per contrast, em semblen prou aclaridores. Però el tema és complex perquè obliga a desentranyar l'acte literari en si, l'alquímia que l'autor o l'autora realitza amb elements diferents, barrejats en tants per cents desiguals i tornats a mesclar quatre ratlles més avall de manera diversa.

M'agrada la literatura, fruit-la i fer-la, llegir i escriure, però no pas esbrinar els mecanismes més amagats del procés literari.

Totes les possibles bromes s'esbandeixen a la plaça davant de la berena flairosa i abundant. Gana hi hagués! I encara m'oblido del tot de la taula rodona quan deixo que els Ministrils del Raval posin la literatura i, vencent la timidesa de balladora afeccionada, goso compartir territori amb balladors excel·lents com l'Isidor Cònsul i la seva dona. Però el moment del triomf m'arriba en un cop de fortuna. Les dones podem buscar parella i el Valentí, que tenia tot el posat de voler fer exclusivament d'espectador, davant la meua proposició pública de ballar, accepta.

Sembla estrany, ja ha nascut el diumenge i creix. Tothom passeja el seu diari acabat de comprar. L'esmorzar es farà a Casa Roia d'Espot. Bufet lliure, variat i esplendorós. Ens trobem a la taula amb un editor jove de Berga, Jaume Hug.

Espot ha estat també per mi una casa, la de la germana de la mare. Aquest indret sempre restarà lligat als meus primers quinze anys de vida. Però el 19 de juny del 94 tot està planificat. Ens recullen uns cotxes totterreny i ens transporten mansament, primer, i, forçant els camins intransitables, després, fins a l'estany d'Amitges.

No tinc paraules per tanta meravella ni per la poca

precaució que m'ha fet pujar mal calçada. No hi fa res. La neu, els rocs, tot s'hi val! Enmig del paradís, escoltem les paraules del geòleg Jaume Comas, que, encara que és de Terrassa, tenen ja la música inconfusible del pallarès. No en va s'ha casat amb una pubilla d'Isil.

No sé pas quin efecte ha produït aquest paratge en els meus companys del pla. Poc o molt, totes i tots teníem entrenament, però no ni ha dubte que Ferran Rella i Joan Blanco no volien deixar-nos perdre aquest tros de cel.

Encara entrarem a l'església de Santa Maria on escoltem devotament en Pep Coll que, des de la trona, ens farà conèixer els projectes de representació per aquell escenari.

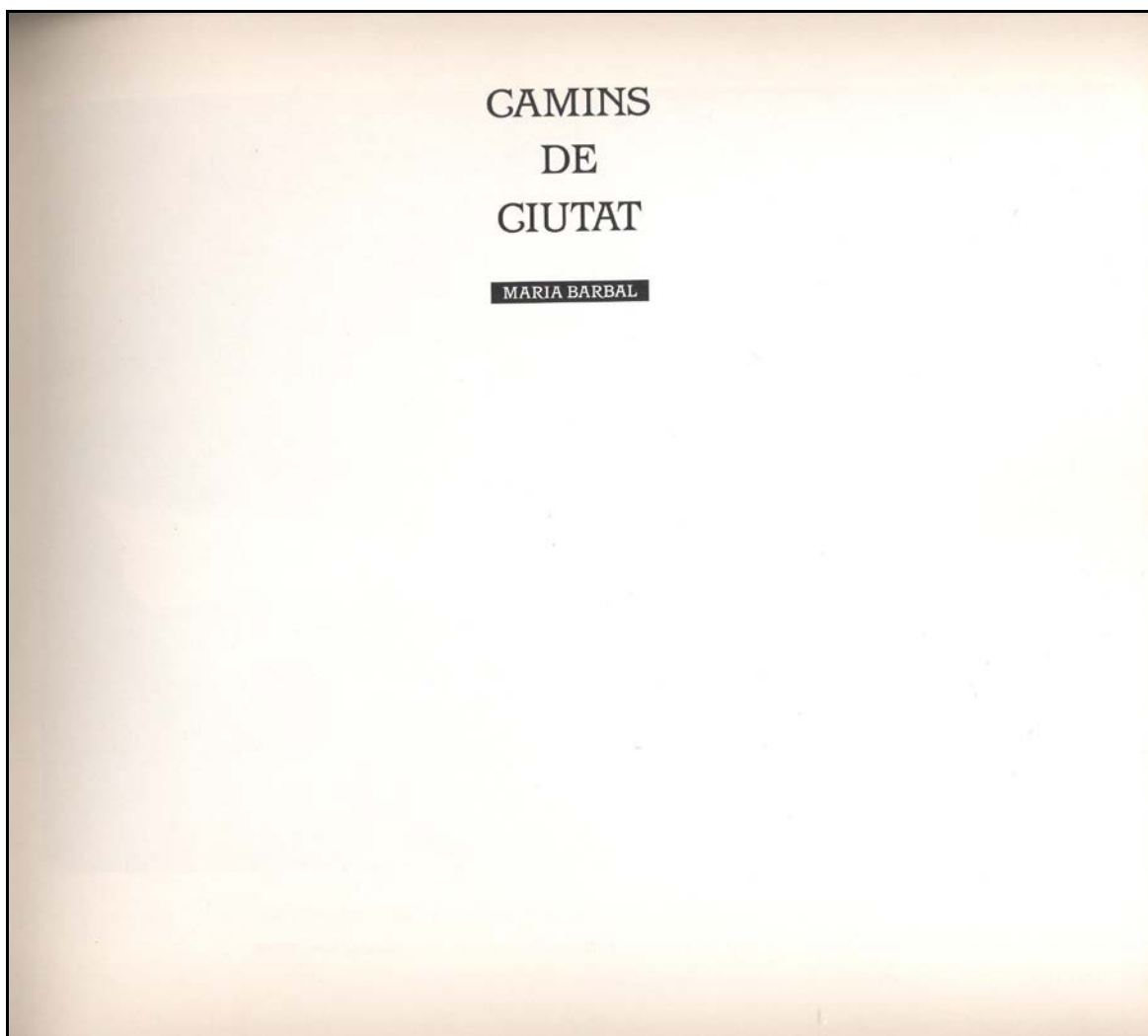
L'últim dinar, que no sopar, ens espera a Unarre, a Casa Tonya. El cabrit al cava i totes les menuàncies i l'amanit, tan tendre. Tinc ocasió de parlar amb en Turull i amb en Bargalló, que sempre em paraven distants. La taula ens va reunint de diferents maneres. En Rella ocupa el mateix lloc que al novembre, quan vaig visitar Esterrri com a escriptora institucional. Cap a les postres, en Valentí Puig enyora la carbassa que no em va donar a la plaça i proposa que jo faci un discurs. Entenc que li dec un ball. No és pèrfid però, i, de moment, me'n disculpa. El meu agraïment és i serà etern.

Quan ens reunim encara al bar de l'hotel i sembla que no sabem trobar el camí del retorn, ens diem adéu i ens ho tornem a dir, m'avisen que passi a recollir un record.

De retorn cap a casa, em dic, ves per on, fer d'escriptora està molt bé. I penso en la padrina nascuda a Sorpe. Eren tants de colla, que van acordar que anés a viure amb una germana de la seva mare que no tenia fills, però a qui no faltava una mica d'hisenda per menjar-ne i deixar-la a l'hora de la mort. I em sembla que li hauria agradat que la seva néta, a pesar d'haver-se'n allunyat, fos tan ben rebuda a casa.

## Camins de ciutat

Reproducció del capítol escrit per Maria Barbal a *Balcelldones*,





Sovint una ciutat és com una casa. Sense adonar-me'n hi camino, m'hi assec, em creuo amb els meus contemporanis, hi menjo, hi dormo, hi estimo, m'hi sento sola i trista, acompanyada i alegre, sola i alegre, acompanyada i trista.

Barcelona és aquesta gran casa per a mi i això que no em va veure néixer, tal com es diu. Jo tampoc no la vaig veure néixer a ella i, per tant, en aquest punt, estem en pau.

Explicar la meua Barcelona és, doncs, com dir gran part de la meua vida, on l'atzar i la voluntat m'han portat. Als carrers i places, bars, esglésies, cinemes, llibreries, botigues... On els meus ulls han sentit el gust de reveure la gràcia d'un racó o l'obligació de tornar-se a parar en un tram inhòspit. Però sembla ser que ara no se'm demana tant. Grec que es tracta de donar un itinerari personal, no ben bé turístic però tampoc, necessàriament, secret.

Confo en la vostra comprensió davant d'aquest preàmbul que entenc que, donat el tema, és pura palla. Se'm fa, no obstant això, imprescindible perquè hi anuncio la meua visió, la meua perspectiva limitada davant les múltiples Barcelones. Pel meu recorregut vital dins la ciutat són al meu poder només retalls incomplets i sovint contradictoris del mateix tema. Els meus camins de ciutat.

Als quinze anys vaig arribar a Barcelona per continuar els estudis de batxiller. Sóc de Tremp, una petita ciutat de l'interior, capital de comarca amb una població aproximada de cinc mil habitants. Els dissenys familiars em van dur a un carrer tocant a la plaça de Francesc Macià. Era l'any 1965, però les característiques d'aquesta zona no han canviat sinó que s'han definit. Carrers ben dibuixats i amplis, edificis predominantment nous, alguns jardins cuidats, botigues i cafeteries d'una certa distinció, i no ho cal dir dels hotels i dels res-



taurants. Per a la compra de queviures, ben aviat hi apareixen els supermercats, de dimensions moderades però que contrasten molt amb la tradició de petites botigues (forns, cansaladeries, peixateries, ultramarins...) que poblen, encara que minvant, l'Eixample, Gràcia, Ciutat Vella, Hostafrancs... i són una característica expressiva de vitalitat, de dinamisme no dirigit, d'iniciativa personal lligada amb el tarannà tradicional del país.

Bé doncs, la zona que envolta la plaça de Francesc Macià, sobretot mirant cap a Sarrià i Sant Gervasi i també a banda i banda de la Diagonal, és una Barcelona moderna on jo vaig conèixer la sensació d'amplitud i de similitud, ara fa més de vint anys, i com tota noia de poble que vol quedar bé, em vaig perdre un parell o tres de vegades. També vaig captar, aleshores era molt patent, la diferència de classes socials. Em refereixo, és clar, a la presència exterior que significaven aquestes classes. Per una banda, un grup humà d'uniforme. Escampat, ben segur, distribuït, amb uniformes diferents entre si, ho admeto. El formaven: minyones, vigilants dels garatges, porters, escombriaires... Aquest grup contrastava amb l'altre, format per professionals de tota mena, només uniformats en la seva elegància quotidiana, no pas de diumenge, i per l'ús de cotxe particular. I els simplement rics i riques, sense ofici però amb patrimoni. Actualment, si fa no fa. Menys persones amb uniforme, potser, i més *yuppi* amb cotxe i cartera, més adolescent amb moto.

Per a qui vulgui fer una ullada a aquest ambient, potser per contrastar-lo amb altres esqueixos de Barcelona, seria recomanable que aprofités pujant per la Via Augusta i el passeig de la Reina Elisenda fins al monestir de Pedralbes. És molt pesat fer-ho caminant, però els ferrocarrils de la Generalitat ens hi acosten. Des de l'estació de Gràcia, a la plaça de Gal·la Placídia, fins a



Reina Elisenda. Tot i el tren, caldrà caminar una mica. No obstant això, el monestir s'ho val.

És del segle XIV, restaurat a les acaballes del XIX, de bellesa harmoniosa. Hi viu encara una comunitat de clarisses. Està ben conservat. S'hi accedeix des de la plaça del monestir, que és encerclada de jardins. L'església és oberta cada diumenge fins a dos quarts de dotze i una part de l'interior del convent pot visitar-se el primer i el tercer diumenge de cada mes, de 12 a 14 h. Són especialment interessants: el claustre de tres pisos, les pintures murals de Ferrer Bassa (s. XIV), que cobreixen les parets de la capella de Sant Miquel, i el mausoleu de la reina Elisenda. S'ha parlat, en els darrers temps, que alguna de les sales del monestir podria acollir la donació o cessió de les pintures de l'acablat aristòcrata Von Thyssen, potser per obra i gràcia de la seva dona, anomenada Tita Cervera, que és espanyola i va néixer a Catalunya.

Faig constar que si, en comptes del tren, s'utilitza l'autobús, el cotxe, o s'és amant de veure-ho tot de ben a prop i s'hi va a peu, es pot descobrir alguna cosa més que el tipus de carrers i d'ambient que he descrit primerament. Tant si es passa per la barriada de Gràcia com si es va per l'antiga vila de Sarrià, es troben carrers d'amplada diversa i una humanitat no tan agrupada, més homogènia, encara que variada, hi pul·lula. Per molt que vulgui matisar, em rendeix a la complexitat de l'objecte i reconec que les inexactituds o l'excés de generalització poden alterar amb un vermell sobtat la pàl·lida fesomia dels coneixedors estrictes. Disculpes.

La meua primera visió de Barcelona ve a ser l'anterior, encara que se'm va ampliar amb moltes pinzellades més quan em va caldre caminar cap a l'institut Montserrat; l'edifici que el conté s'enlaira Gràcia amunt, en



un punt del mapa dels carrers costeruts que envolten els jardins del turó de Monterols.

Aquesta introducció resumeix els meus primers itineraris, però no pas el tast més intens que he fet de la ciutat. Ara em dispenso a intentar-lo seguint la cronologia del canvi d'habitatge que vaig fer.

El 1968 vaig anar a parar a una residència del carrer d'Avinyó. Avinyó, vint. Que encara existeix i on em queden amigues entranyables. Us transporto doncs cap al barri de Ciutat Vella. A prop de la plaça de Sant Jaume i de les dues cases grans (el Palau de la Generalitat i la Casa de la Ciutat, davant per davant), a prop del mar i a tocar de la Plaça Reial i de la Rambla. Vaig viure al nucli de la ciutat antiga, on es concentren alguns dels punts més tradicionalment cobdiciats per les persones forasteres que visiten Barcelona.

Els anys en què assistia a les classes a la Universitat de Barcelona, vaig fer molts passos des d'Avinyó fins a la plaça de la Universitat. A l'anada solem fer dreuera per Tallers, i parlo en plural perquè sempre érem dos o tres que feiem el camí juntes des de la residència. No tant a la sessió de vuit a nou del matí. Recordo haver assistit a classes d'àrab de vuit a nou durant un curs com a mínim. Era l'assignatura equivalent al grec i l'escollíem, entre respectables vocacionals, les persones que procedíem del batxillerat de ciències, com era el meu cas.

La tornada acostumava a ser plàcida, no venia d'un quart ni de mitja hora, i donava bo baixar badant per Pelai i deixar-se engolir pel moviment de la multitud apressada sabent que ja s'havien acabat les classes per un dia.

Una colla d'estudiants de la residència vam fer-nos sòcies de l'Ateneu barcelonès i a la tarda era un al·licient deixar enrere les nostres habitacions,



aleshores no gaire adequades per treballar-hi, i fer cap al casal del carrer de la Canuda. M'agradava enllaçar amb els meus passos Avinyó i Banys Nous, que són carrers semblants perquè a penes els arriba el sol, i la claror amb mesura, humits i obacs tots dos, per trencar pel carreró de l'Ave Maria, tan xic, que sembla que hi ha el temps just de dir una avemaria i ja ha quedat enrere.

Ara som a la plaça de Sant Josep Oriol, que actualment té una part central elevada per graons i és on dissabtes i diumenges els artistes, sobretot pintors, hi exposen i hi venen les seves obres. Hi ha una font. Asseguda al seu costat, l'estàtua d'Àngel Guimerà sembla esperar conversa o companyia. Aquesta plaça em recorda el barri de Montmartre a París. En canvi, els anys abans i després dels 70, quan jo hi passava cada dia, era una plaça sense cap característica definida. Senzillament: contenia l'entrada lateral de l'església de Santa Maria coneguda per l'església del Pi. Ja aleshores tenia molt d'encant la placeta germana, la del Pi, amb el rosetó grandios com a reclam allà dalt, i l'arbre que li dóna nom, arrelat a terra. Hi ha, a més a més del pi, uns tarongers disposats organitzadament. La plaça ha guanyat caliu i matisos. Sovint es converteix en escenari: els músics la trien per fer els seus concerts i els titellaires per oferir les seves actuacions. El públic és de tota mena, segons l'estació, els dies i l'hora. Hi ha vianants que passen de llarg mentre d'altres s'entretenen davant l'espectacle inesperat, i potser deixen alguna moneda a la funda del violí o l'enfonsen en la gorra de l'actor somrient.

☞ No recordo si continuàvem per Petritxol o recorriem les Galeries Maldà. Penso que alternàvem tots dos camins.

☞ El carrer de Petritxol allarga l'encís de la plaça del Pi durant tot el seu



recorregut. Es passa per davant de xocolateries, sales d'art, una llibreria, joiers, antiquaris... S'hi pot berenar dolçament i és tradició fer-ho. Hi va viure, al número quatre, l'escriptor Àngel Guimerà.

Segurament que el petit laberint de les Galeries Maldà ens feia passar més temps. Els aparadors de l'enfilall de botigues sempre han estat un reclam poderós. Amb els anys, hi ha augmentat la quantitat d'establiments i la varietat de les ofertes.

I abans d'arribar, encara queda un altre carrer llòbrec per caminar-hi: el carrer d'en Bot, que dóna a la plaça de la Vila de Madrid, on mira una de les façanes de l'Ateneu barcelonès.

El cert és que l'Ateneu l'utilitzàvem sobretot com a local per estudiar-hi i només en segon terme per consultar-hi llibres. Eren anys en què el seu paper de centre de tertúlia d'escriptors no era pas domini de la majoria. A l'Ateneu, hi vaig estudiar moltes hores i també vaig fer-hi amistats que han durat amb el pas del temps, com les eines de bon fust i de bona forja.

Els caps de setmana acostumava a recórrer gran part del barri. Sense proposar-m'ho, és clar. Segons les meves necessitats i interessos. Vora migdia no era estrany que resseguíssim el carrer d'Avinyó en direcció al Carrer Ample. En moltes ocasions, era amb motiu de portar els llençols a la bugaderia de la placeta Milans, per on continuàvem fins a sortir al passeig de Colom. I encara que arribar al mar no era tan fàcil com ho és avui, hi fèiem cap. M'agradava. Potser justament perquè vaig néixer lluny de l'aigua salada. Sovint fèiem un llarg recorregut seguint el passeig fins a la Rambla i, remuntant-la fins al carrer de Ferran, tancàvem el circuit.

Una altra sortida corrent del cap de setmana era entrar a la Plaça Reial.



Si era diumenge al matí, fèiem una volta per davant de les col·leccions de monedes i de segells entre la gent desvagada i alhora atenta. Després era costum asseure's a fer el vermut en algun dels bars de la plaça. És clar que encara s'hi serveixen els tancs de cervesa acompanyats de tapes de peix i marisc. També s'hi pot continuar comprant patates de «xurrero».

La Plaça Reial tenia ja aleshores el gust de la barreja i encara el conserva a pesar que ha variat la seva fesomia des dels anys 70 fins ara, a frec dels 90. S'ha remodelat, s'hi ha limitat la circulació de vehicles, s'ha convertit en plaça dura com moltes d'altres i ha perdut palmeres. Les que hi queden són altíssimes i aconsello alçar-hi la vista per tenir una imatge diferent del conjunt. S'hi conserva la font de ferro de les Tres Gràcies, que hi fou col·locada al final del segle passat, i també els fanals, obra del Gaudí jove. Encara, el Museu Pedagògic de Ciències Naturals. A l'aparador ja ens fem la idea de què podem trobar-hi si hi entrem. Animals dissecats: un cap de senglar enorme, dues cobres, una guineu, un ocell del paradís... És un local en què es manifesta el contrast entre la bellesa dels mobles i de tota l'antiga disposició amb la decadència del pas del temps. Desconec si hi ha algun projecte de restauració però crec que pagaria la pena. També s'hi pot admirar, i penso que comprar, pedres naturals molt boniques i petxines marines. Podem entretenir-nos una estona en un altre local antic i bellíssim situat molt a prop del museu, en la trobada dels carreets del Vidre i de l'Heura. Parlo de l'herbolari conegut popularment per Herbolari del Rei. Alexandre Cirici ens ha deixat explicat en el seu llibre preciós, *Barcelona pam a pam*, el motiu d'aquest sobrenom. A l'interior hi ha una font de marbre coronada per un bust de Linné, que s'assembla per la seva perruca a l'effigie de Carles III que hi havia a les monedes d'unça.



Hi ha encara, en aquesta plaça, un racó que cal mirar i, si convé, fer-lo servir. S'hi conserva un ofici que no ha desaparegut però que ha variat i ha minvat molt. Al pòrtic de dalt del carrer de Colom per on se surt a la Rambla, trobarem un cirabotes. Podem fer enllustrar les nostres sabates per 280 pesetes. Actualment, els clients seuen en una cadira i el cira s'agenolla o s'asseu en la seva caixa i fa la feina en posició clement. Abans, els clients pujaven a sobre d'una tarima, on seien, i mentrestant l'enllustrador feia la feina dret, tal com és costum en altres països. Estareu d'acord que el pitjor de les feines no és sempre haver-les de fer de genolls. No gosaré demanar-ne l'opinió a la dona excessivament empolvorada, de mirada ansiosa, que malgrat la calor duu mitges fosques i planta en una cantonada.



Recordo haver passat molt bones estones en aquesta plaça on la varietat humana és visible sempre. Persones del barri, turistes, mangants, cambrers, policies, vells, criatures, mariners...

Una altra activitat festiva consistia a anar «de tasques» pel barri. Des del carrer d'Avinyó al Carrer Ample i com a barrera la Via Laietana, hi ha una zona on abunden els bars populars on serveixen, sobretot, gotets de vi amb tapes variades. Era una sortida encaminada a oblidar-se dels exàmens o de les notes, per passar-s'ho bé. Crec que continua sent habitual que hi vagin les colles de joves. Em sembla, però, que sense haver de córrer gaire l'opinió sobre aquesta mena de bars és que són *cutres*. En aquell temps no existia aquest concepte ni la paraula importada i jo me n'alegro.

També era habitual el recorregut entre el carrer de Ferran cap amunt fins a la plaça de Sant Jaume, seguint pel carrer de Jaume I fins a la plaça de l'Àngel. Allí hi havia una cafeteria gran anomenada Bracafè que tenia la



barra al mig. Hi havia taules a baix i a l'entresolat. S'hi podia enraonar amb calma i hi servien un cafè molt bo. Ara hi ha un banc.

Des de la plaça de l'Àngel, travessant la Via Laietana i seguint pel carrer de la Princesa i després pel carrer de Montcada, havia anat a Santa Maria del Mar, que, si és bella per fora, quan hi entro sembla que em talla l'alè tanta meravella. És agradable fer aquesta volta i destinar una estona per visitar el Museu Picasso. I encara, cal entrar al Fossar de les Moreres, remodelat de fa poc. En aquells temps d'estudiant jo no hi havia anat mai ni n'havia sentit parlar, com de tantes coses. Som a tocar del Born i del parc de la Ciutadella.

Tinc a la memòria tres establiments d'aquesta zona perquè, en l'època de les primeres feines, hi havia entrat moltes vegades. Tenien en comú que eren familiars i molt barats. Un era l'Espanya. Hi servien el menjar en tauletes llargües on la gent es posava de costat tant si es coneixien com si no. Crec que és en una travessia del carrer dels Assaonadors i del carrer dels Garders. Els altres dos, a tocar de la plaça de Sant Agustí Vell. L'un era un bar, el Mundial, on es podia menjar tapes de peix i marisc a molt bon preu i hi servien dos germans i les famílies respectives; eren molt agradables. Però va córrer la veu i, al cap d'un temps, més de tres vegades vaig tornar-hi i no vaig poder-hi entrar. Era ple.

Al carrer de Serra Xic, o tocant-hi, hi ha el Max i Mont, restaurant de local gran que aleshores aconduïa una família entranyable. El Max recitava la carta de memòria i en la seva veu vaig sentir per primer cop dir als peus de porc, «peus de ministre». A cal Max i a l'Espanya feien, i segurament fan, una veritable funció social. A més de gent jove, s'hi veia moltes persones grans. Sense requisits feien un menjar bo.



M'agradava molt caminar sense rumb i, si anava sola, sempre mirava i pensava alhora. Algunes vegades des de la plaça de Sant Jaume continuava pel carrer del Bisbe cap a l'avinguda de la Catedral fins al carrer dels Mercaders, on hi havia la Filmoteca. Allí vaig poder alimentar la meva afició al cinema, començada al Casal de Tremp. A més, l'ambient era planer i amistós al mateix temps. Fer cua, comprar l'entrada, agafar el full d'informació. Em fa tendresa pensar en aquella Filmoteca, tan a la vora.

He deixat pel final la via principal: la Rambla. Ha estat tan quotidià per a mi passar per la Rambla que no em va semblar excepcional fins que vaig deixar de viure al carrer d'Avinyó i vaig començar a enyorar-me'n. De cap a cap, amb les seves parts vives i diferents com si fossin criatures.

La rambla de Santa Mònica anuncia, amb la seva amplitud, el mar. Els diumenges s'hi situen, a banda i banda, una gran estesa de parades amb les seves mercaderies atractives. Joguines, bijuteria, artesanies de tota mena, roba, objectes de pell, quadrets i ceràmiques. Tot i més, amanit amb una bigarrada representació humana darrera i davant els taulellets.

Jo he caminat sobretot des de la rambla dels Caputxins cap amunt. En aquells anys d'estudiant no havia entrat mai al Liceu, encara n'haurien de passar bastants. Paga la pena visitar-lo perquè de fora té una aparença molt discreta però l'interior és meravellós. Al final de la rambla dels Caputxins, al pla de la Boqueria, hi ha una casa que crida l'atenció. És la casa de Bruno Quadros, actualment ocupada per una entitat bancària. De gust oriental, està decorada amb ombrel·les i ventalls a les parets, però allò que fa alçar els ulls i els objectius de les càmeres dels forasters turistes és un drac xinès que duu un immens paraigua negre i un fanal. Fa poc que ha estat restaurada i pintada, i fa goig.



Des de la casa de Bruno Quadros, que dóna al carrer del Cardenal Casañas, hi ha quatre passes a l'edifici on hi havia la redacció d'«El Gu-cut», que va provocar el desacord del president de la Generalitat, Francesc Macià, quan encara no ho era, en ser assaltada per uns militars en el 1905. A la planta hi ha, des de fa una colla d'anys, la llibreria Documenta.

La rambla de les Flors comença, mirant cap a la plaça de Catalunya, al carrer de l'Hospital. Si el seguim trobarem, a mà esquerra, no gaire lluny, a tocar de la plaça de Sant Agustí, el Teatre Romea. L'onze de maig, durant la fira de Sant Ponç, aquest carrer s'omple de parades on es pot comprar mel, herbes aromàtiques, fruites confitades, caramels, melmelades... És molt celebrada.

Descansant en l'ambient privilegiat del Cafè de l'Òpera, he recordat el final d'aquell veïnatge meu a Ciutat Vella. Si bé passar a viure en un pis que n'estava lluny representava una separació brusca, no ho va ser perquè durant una colla d'anys el vaig considerar el meu barri, igual que si, senzillament, s'hagués eixamplat. Els camins per la ciutat se'm van allargar i les dreces se'm van fer amigues. Caminava més. Des del carrer del Marquès de Campo Sagrado, que és una travessia entre el Paral·lel i la ronda de Sant Pau, anava a la Universitat i també a l'Ateneu, diàriament.

Sempre més he quedat endeutada sentimentalment amb Ciutat Vella. M'hi trobo com amb aquell veïnat de quan era xica que m'afalagava amb tendresa. Quan visito els pares m'alegro tant de tornar-lo a trobar i, segurament sense ells saber-ho, la seva presència em retorna, per uns instants, els ulls innocents d'aleshores.

Va semblar enraonat que el meu germà i jo, cada un a dispesa per to-



pants diferents, ens reunísim en un pis. Va ser aquesta circumstància que va fer-me familiar tota una zona de la ciutat. Mirada en un mapa, forma una figura aproximadament geomètrica que per la banda esquerra és un triangle i per l'altra, un trapezi. És a dir: base, carrer del Carme més Sant Antoni Abat; costat: ronda de Sant Antoni; vèrtex: plaça de la Universitat; costat: carrer dels Tallers i, finalment, costat del trapezi: rambla dels Estudis. Aquesta zona i tot l'entramat de carrers que conté va ser la meua pàtria resumida, moltes hores trepitjada d'esma. Amb variacions i amb preferències.



Després d'haver voltat pel mercat de la Boqueria o de Sant Josep i d'haver badat entre les parades de flors, i tenint en compte la relació llarga que he tingut amb aquests carrers, us hi puc acompanyar.

Quan notem la presència imponent de l'església de Betlem i també, a l'altre costat de la Rambla, la del Palau Moja, antic habitatge del marquès de Comillas, som al carrer del Carme. Tant l'església com el Palau, igual que el conjunt d'aquest ambient, era terra que va trepitjar el nostre poeta gran, de la Renaixença i de sempre, Jacint Verdaguer.

Avancem pel carrer del Carme. Hi ha algunes construccions interessants en els números 31 i 32, però potser la parada més saborosa és davant d'El Indio, que ocupa els baixos de l'edifici entre el Carme i el carreró anomenat, en mostra de dependència, Montjuïc del Carme. Cal mirar l'exterior d'aquest establiment, d'on sobresurten els rètols i, tot seguit, els aparadors que denuncien l'abundància de mercaderies que hi podem trobar, totalment renyida amb la nostra època, que valora més el disseny estilitzat de models exclusius presentats pulcrament.

Fins a arribar als Jardins Fleming no cal entretenir-nos gaire. És a prop.

En aquesta placeta encara podem veure les casetes dels escriptors. El servei que s'hi ofereix consisteix a escriure cartes a la gent humil que no sap de lletra, igualment com la lectura i la traducció de comunicacions escrites en idiomes estrangers.

A tocar de la placeta, (és millor que entrem des del mateix carrer que seguíem), comença el recinte on es troba el conjunt que formava l'antic Hospital de la Santa Creu, començat en el 1401.

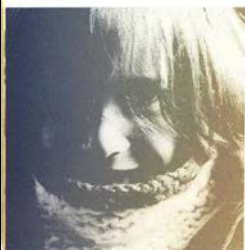
Actualment el Col·legi de Cirurgia, després de restaurar-lo, allotja l'Acadèmia de Medicina (primer edifici a mà esquerra). S'hi conserva una taula de dissecció, de marbre, voltada per un amfiteatre de seients.

A mà dreta, davant per davant de l'edifici anterior, hi ha l'antiga Casa de Convalescència on s'hostatja la Biblioteca de Catalunya, a més dels Jardins Mercè Rodoreda (al primer pis). És molt recomanable la visita de l'interior de la biblioteca (instal·lada en les naus gòtiques de la planta alta de l'antic hospital). Sortim novament al recinte davant de l'Acadèmia de Medicina. Continuant endavant trobarem el claustre gòtic, preciós, però actualment força descuidat. Només se'n conserven tres ales. En lloc de l'ala desapareguda hi trobem, a esquerra i a dreta, dos grans pòrtics cobrint les escales que menen a les naus altes. La de la dreta, presidida per la imatge de sant Roc, és l'Escola de Bibliotecàries i Documentació. L'altra escala és presidida per una alegoria de la Caritat protegint tres infants.

El pati té una vida intensa. S'hi barregen, en aparença, les colles de criatures del barri i els estudiants d'arts que assisteixen a les seves classes a l'Escola Massana o els estudiosos que acudeixen a la Biblioteca de Catalunya a fer consultes.



Al vestibul que hi ha abans d'entrar al claustre, s'hi concentren una biblioteca juvenil i una d'infantil. Davant per davant. Hi ha, doncs, persones de totes les edats. Al fons del pati veiem una obertura que no és altra que la porta d'entrada des del carrer de l'Hospital, gairebé davant del Teatre Romea. Val la pena de donar una ullada a tota la façana que mira aquest carrer. Segons Girici, la porta principal és una de les peces més característiques del Renaixement català. No obstant això, us recomano que hi tornem a entrar i que refem el camí dins del recinte captant la bellesa del conjunt. Fixem-nos en els arbres: hi ha acàcies, til·lers i, al claustre, tarongers envoltant la font que brolla.



Abans de deixar-lo enrere, una última dada. Faltava poc perquè l'Hospital de la Santa Creu abandonés el vell edifici quan, el 7 de juny del 1926, hi morí el gran arquitecte Antoni Gaudí.

Segons el temps de què disposem potser ens serà més adequat fer el circuit: Rambla-Carme-Hospital-Rambla.

Sortim del recinte de l'antic hospital i ens sorprèn la relativa amplitud del carrer dels Àngels. Un rètol ens anuncia que, seguint amunt, trobarem la Casa de la Caritat (en procés de restauració), que, de moment, s'utilitza per encabir-hi exposicions però es preveu que esdevingui un gran centre cultural. Podem anar-hi una altra estona.

A la cantonada del Carme amb Egipcíaques veurem una escultura de sant Pau dins una fornícula angular. Ens cal alçar el cap. Deixant de mirar Egipcíaques, podem continuar. Gairebé al seu davant, a l'altra vorera del Carme, hi ha una llibreria de vell, Perelló, on, si ens abelleix, podem intentar trobar una joia de paper antic. Les voreres són molt estretes en aquest tros farcit d'establiments de cara al públic. Al bar Muy Buenas, restaurat fa poc, s'hi con-

serva una pica antiga: paga la pena donar-hi una ullada i valorar l'adequació entre la decoració actual i l'anterior que s'ha conservat.

A l'altra banda del carrer i fent cantonada amb la Riera Alta trobem la Farmàcia del Carme amb decoració de vidriera de colors. Més endavant, la Ganiveteria Planas, fundada en el 1804 i que es fa publicitat amb un enorme ganivet penjat a tocar de la seva porta d'entrada.

A les envistes de la plaça del Pedró, remodelada fa pocs anys, veiem, a la mateixa vora de la ganiveteria, Ca l'Erasmus, davant del carreret de Sant Llätzer. Som en la ruta de la famosa «Moños» que ha immortalitzat una cançó popular.

Passem a la plaça. Correspon al lloc on antigament s'aixecava una fita de pedra per assenyalar la confluència dels camins que anaven cap a la ciutat: a la Portaferrissa i a la porta de la Boqueria, i cap a extramurs: al Llobregat o a Montjuïc. Avui aquí conflueixen el carrer de l'Hospital i el carrer del Carme i, també, el carrer de la Gera i el de Sant Antoni Abat.

Des de la plaça, una façana es veu encastada entre les cases. És de l'església de Sant Llätzer, un dels monuments més antics de la ciutat (s. XII). Per veure'n l'absis romànic hem d'entrar al pati del passatge de Sant Llätzer, i ens caldrà demanar la clau al local del costat.

Segons la tradició, va ser a prop del Pedró que fou crucificada la màrtir barcelonina, Eulàlia, i l'any 1686 fou aixecat un obelisc coronat amb una esfera on descansa la imatge de la santa. Va ser refeta en el 1952.

A la plaça també veiem una antiga *bodega* que omple de cartells la seva fatxada anunciant marques i preus, i no resulta gaire bonic. Sempre hi ha gent entre la font i els bancs, a recer dels cotxes. Majoria: dones i criatures petites. I vells.



Quan sortim de Sant Pau i avancem a tocar del carrer de les Garretes, segurament s'haurà trencat l'encís. Caminem per davant d'un grup escolar: Collasso i Gil, girem pel carrer de l'Abat Safont, que ens durà a l'avinguda del Paral·lel. Passant per davant del teatre de varietats Arnau, ens trobarem la placeta de Raquel Meller, situada entre el bram de la circulació d'automòbils i el formigueig de la gent. Mirem la figureta gràcil. En honor d'aquesta cantant, Charles Chaplin va il·lustrar el seu film *City Lights* amb la música de «La Violetera».



Ara som al Paral·lel (coincideix exactament la seva orientació amb el paral·lel, 41° 44'), un gran carrer que va tenir una època d'esplendor com a centre de diversió en el primer quart del segle XX. Actualment es manté bon tros esmorteït, però de nits, sobretot a l'estiu, els seus llumets de coloraines encara ens acompanyaran.

En el 1975 em vaig traslladar a l'esquerra de l'Eixample, a mig camí del mercat del Ninot i del de Sant Antoni, més o menys equidistant, també, de la plaça d'Espanya i de la plaça de la Universitat. Novament vaig estirar els camins amb els meus passos i el barri se'm va eixamplar. Confesso haver deixat de petjar moltes drecceres i em sap greu no caminar sense rumb gaire sovint. Per aquest motiu m'ha agradat acompanyar-vos pels meus camins de ciutat.



del Parlament, a mà esquerra, on l'Orxateria Sirvent despatxa orxata de qualitat, a més de gelats i granisats de molts gustos. Si hi passem els mesos d'hivern, podem comprar-hi torrons de fabricació artesanal. Però continuem per la ronda Sant Pau cap avall, per la banda esquerra, i arribarem a una plaça gran, dedicada a la memòria de l'escriptor Folch i Torres. Antigament, en aquest solar hi havia la presó i al seu pati eren executades les penes capitals fins ben entrat el segle XX. Ara hi ha l'institut de batxillerat Milà i Fontanals. Tant si entrem a la plaça i seguim el carrer de la Reina Amàlia endavant, com si continuant per la ronda tombem pel carrer de les Flors, anirem a parar davant del conjunt de Sant Pau del Camp. És un temple molt antic, no es coneix quan va ser fundat, en canvi sí que se sap que ja existia en el 912, encara que des d'aleshores ha sofert destruccions diverses i, per tant, reconstruccions successives.

El conjunt és sever. A l'exterior de l'església, hi destaca la torre octogonal del creuer. Donem la volta pel pati, que actualment queda rodejat per un reixat, mirem els tres absis, les petites arcades ornamentals que, com les de la façana, descansen en mènsules esculpides. Avui es pot veure com avança el remodelatge dels voltants de l'església. L'espai ha augmentat per raó de l'enderrocament d'edificis en mal estat i des de l'absis es pot veure la banda dreta del carrer de les Tàpies.

Però no podem conformar-nos amb l'exterior de Sant Pau del Camp. Cal entrar a l'interior passant per sota l'arquivolta sostinguda per dos capitells de marbre, i després d'observar-lo, passar des del braç dret del creuer a la sala capitular gòtica que comunica amb el claustre. Quan hi som, sembla que el temps s'atura i podem traslladar-nos anys enrera. Té un jardí xic i una font al mig, els arcs tenen tres lòbuls, són molt singulars.



Quan sortim de Sant Pau i avancem a tocar del carrer de les Carretes, segurament s'haurà trencat l'encís. Caminem per davant d'un grup escolar: Collasso i Gil, girem pel carrer de l'Abat Safont, que ens durà a l'avinguda del Paral·lel. Passant per davant del teatre de varietats Arnau, ens trobarem la placeta de Raquel Meller, situada entre el bram de la circulació d'automòbils i el formigueig de la gent. Mirem la figureta gràcil. En honor d'aquesta cantant, Charles Chaplin va il·lustrar el seu film *City Lights* amb la música de «La Violetera».



Ara som al Paral·lel (coincideix exactament la seva orientació amb el paral·lel, 41° 44'), un gran carrer que va tenir una època d'esplendor com a centre de diversió en el primer quart del segle xx. Actualment es manté bon tros esmorteït, però de nits, sobretot a l'estiu, els seus llumets de coloraines encara ens acompanyaran.

En el 1975 em vaig traslladar a l'esquerra de l'Eixample, a mig camí del mercat del Ninot i del de Sant Antoni, més o menys equidistant, també, de la plaça d'Espanya i de la plaça de la Universitat. Novament vaig estirar els camins amb els meus passos i el barri se'm va eixamplar. Confesso haver deixat de petjar moltes drecceres i em sap greu no caminar sense rumb gaire sovint. Per aquest motiu m'ha agradat acompanyar-vos pels meus camins de ciutat.